

LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

NMA
NACIONALINĖ MOKĖJIMO AGENTŪRA

2023 metų tiesioginių išmokų ir paramos pagal Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros
2023–2027 m. strateginio plano kaimo plėtros intervencines priemones aktualijos

Kartu įveikti iššūkiai – atsiradusios naujos galimybės

Tiesioginių
išmokų naujovės
2–4 psl.

Išmokų dydžiai
ir paramos sąlygų
reikalavimai
5–7 psl.

Ekologinės sistemos ir
parama gyvulininkystei
8–12 psl.

Eigijos Drūlienės nuotr.

Patikrų aktualijos
13–17 psl.

Strateginio plano kaimo
plėtros intervencinės
priemonės ir tęstinės
KPP priemonės
18–20 psl.

Ūkio darbai, teiktini
dokumentai, naudinga
informacija
21–24 psl.

Visa informacija
www.nma.lt,
zum.lrv.lt

Kasmet Nacionalinės mokėjimo agentūros (NMA) veikla plečiasi, darbo apimtys sparčiai didėja, tačiau esminiai veiklos prioritetai išlieka tokie patys – greitas, kokybiškas, sklandus ir skaidrus paramos lėšų administravimas. Siekiame, kad NMA klientai liktų patenkinti NMA paslaugų kokybe, todėl stengiamės mažinti administracinę naštą ir sankcijų bei patikrų skaičių.

Praėjusiais metais paramos gavėjus iš viso pasiekė 984 mln. Eur paramos lėšų, iš jų nuo 2022 m. spalio 16 d. iki gruodžio 31 d. ūkininkams išmokėta 626 mln. Eur už deklaruotus plotus – 10 mln. Eur daugiau, nei buvo išmokėta 2021 m. tuo pačiu laikotarpiu. Tai yra didžiausia už deklaruotus plotus išmokėta suma per visą istoriją.

Šiais metais prasideda naujas finansinis 2023–2027 m. laikotarpis, todėl laukia daug naujovių: pareiškėjas privalės būti aktyvus ūkininkas, turės laikyti 9 geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimų bei 11 valdymo reikalavimų, kad būtų mažinamas vandens užterštumas, išsaugota biologinė įvairovė, gerinama maisto sauga, kad būtų tinkamai naudojami augalų apsaugos produktai bei užtikri-

namas ūkinių gyvūnų sveikatingumas ir jų gerovė. Pareiškėjai taip pat galės savarankiškai pasirinkti, kokiose ekologinėse sistemose dalyvauti, – joms skirta 25 proc. tiesioginių išmokų, arba pasirinkti su aplinka ir klimatu susijusias priemones, kurioms skirta 35 proc. kaimo plėtros lėšų. Nauja ir tai, kad bus mokama papildoma perskirstomoji pajamų paramos išmoka, o jaunieji ūkininkai, kurie prisiims naujus įsipareigojimus, turės pagrįsti pasirengimą ūkininkauti, bus diferencijuojami paramos dydžiai už pienines karves ir mėsinius galvijus.

Nuo šių metų visoje Lietuvos teritorijoje privalomai bus naudojama Automatinė laukų nuolatinio stebėjimo sistema (ALNSIS), kuri leis skirti daugiau paramos ūkininkams, kurie vykdo žemės ūkio veiklą ir laikosi reikalavimų, taip pat padės mažinti NMA apsilankymų jų ūkiuose skaičių. Ūkininkai bus iš anksto informuojami apie nustatytus neatitikimus ir galės juos laiku ištaisyti. ALNSIS 2022 m. padėjo NMA sutaupyti 1 mln. Eur, kurie anksčiau buvo skiriami fizinei kontrolei, ir užkirtus kelią nesąžiningiems pareiškėjams gauti išmokas ūkininkams papildomai išmokėti 2 mln.

Eur. Susipažinti su ALNSIS galite svetainėje www.alnsis.lt.

Deklaruojant bus galima matyti visos Lietuvos 2022 m. pabaigos palydovinius vaizdus bei preliminarinius laukų ribų žemėlapius, kurie padės ūkininkams kuo tiksliau identifikuoti dirbamų laukų ribas ir išvengti sankcijų už neteisingą deklaravimą bei netikslų laukų įbraižymą. Šie vaizdai pateikiami ir „NMA agro“ programėlėje.

Ir toliau skatinsime ūkininkus naudotis „NMA agro“ mobiliąja programėle, kuri padeda ženkliai sumažinti apsilankymų ūkiuose skaičių, bei suteiksime prieigą prie nuolat atnaujinamų palydovinių duomenų, kurie padės ūkininkams stebėti bei prognozuoti savo laukų būklę. Net 36 tūkst. naudotojų jau spėjo įsitikinti „NMA agro“ mobiliosios programėlės nauda. Susipažinti su „NMA agro“ galite svetainėje www.nmaagro.lt.

Išsamią informaciją apie visas paminėtas ir kitas naujoves galite rasti šiame laikraštyje, taip pat www.nma.lt svetainėje, kurioje bet kurio paros metu atsakymus teikia robotai konsultantai Žemyna ir Vėjas Nemigos.

Nors visų mūsų laukia nemažai iššūkių, tikime, kad veikdami bendrai juos tikrai įveiksime.

KURKIME KLESTINTĮ
KRAŠTĄ KARTU!

2023 m. atsirado įvairių naujų pokyčių. Vienas naujas bendras reikalavimas – pareiškėjas turi būti aktyvus ūkininkas. Be to bus mokama papildoma perskirstomoji pajamų paramos išmoka paramos gavėjui, kuris deklaruoja mažiau kaip 500 ha, už nustatytą jo deklaruotų žemės ūkio naudmenų pirmųjų hektarų skaičių, o jaunieji ūkininkai, prisiėmę naujus išpareigojimus, turės pagrįsti pasirengimą ūkininkauti. Taip pat nebelieka žalinimo išmokos, kuri buvo skiriama visiems pareiškėjams, vietoje jos pareiškėjai gali savanoriškai prisiimti papildomas išpareigojimus ir reikalavimus ir gauti papildomą klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingų sistemų išmoką (ekologinės sistemos). Taigi ūkininkai kviečiami atkreipti dėmesį į aktualius pokyčius bei svarbias deklaravimo datas.

Kasmetis pasėlių deklaravimas

Nuo balandžio 17 d. šalies žemdirbiai kviečiami deklaruoti žemės ūkio naudmenas, pasėlius ir kitus plotus bei gyvulius. Tai galima padaryti prisijungus prie [Paraiškų priėmimo informacinės sistemos](#) (PPIS) per Elektroninius valdžios vartus ar atvykus į savivaldybės, kurioje registruota žemės ūkio valda, seniūnijas. Deklaruoti bus galima iki birželio 20 d. Pasėlių deklaravimo laikotarpis, palyginus su praėjusiais metais, bus 2 savaitėmis ilgesnis. Paraiškas pavėluotai dar bus galima teikti 10 kalendorinių dienų, t. y. nuo birželio 21 d. iki birželio 30 d., tačiau už kiekvieną pavėluotą darbo dieną išmokos suma bus mažinama 1 proc.

Deklaruojant bus galima matyti visos Lietuvos 2022 m. pabaigos palydovinius vaizdus, kurie padės ūkininkams kuo tiksliau identifikuoti dirbimų laukų ribas ir išvengti sankcijų už neteisingą deklaravimą bei netikslų laukų įbraižymą.

Siekdami, kad pareiškėjai operatyviau gautų aktualią informaciją, kviečiame juos rinktis informavimo būdą el. paštu ar SMS žinute. Tais atvejais, kai pareiškėjas negalės patvirtinti el. pašto teikdamas paraišką savivaldybėje / seniūnijoje, jis tai galės padaryti vėliau, kai paraiška bus patvirtinta. Prisijungęs prie [PPIS](#) per Elektroninius valdžios vartus, pareiškėjas galės savarankiškai pakeisti informavimo būdą.

Tiesioginę išmoką gali sudaryti:

- ◀ bazinė tiesioginė išmoka;
- ◀ išmoka jaunajam ūkininkui;
- ◀ papildoma perskirstomoji pajamų paramos išmoka (perskirstomoji išmoka);
- ◀ susietoji parama už plotą ir (arba) ūkinius gyvūnus;
- ◀ klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos išmoka (ekologinės sistemos).

Tiesioginių išmokų paraiškoje ūkininkai gali prašyti paramos už plotus pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonę „Pirmas žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku“, tęstines Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ ir naujas atitinkamas priemonės veiklas, „Ekologinis ūkininkavimas“, priemonės „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritį „Miško veisimas“ bei „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“ ir „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“. Taip pat paramos pagal Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano intervencines priemones „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai išpareigojimai“, „Laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ teritorijos ribų“ bei už ūkinius gyvūnus pagal intervencinę priemonę „Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas“. Taip pat galės prašyti susietosios paramos už pienines karves, už mėsinius galvijus ir (arba) avis, ir (arba) ožkas ar ekologinės sistemos „Gyvūnų gerovė“ išmokų: už geresnes naminių paukščių (broilerių, kalakutų ir vištų dedeklių) laikymo sąlygas ir sveikatingumo didinimą ar išmokų penimoms kiaulėms už 20 proc. didesnę laikymo plotą, ar išmokų už galimybę pieniniams galvijams išeiti į ganyklas, įtraukiant jų ganyamą laukuose šiltuoju metų laiku, ar išmokų už galimybę galvijams laisvai išeiti į atvirą erdvę, ganyklas.

Pareiškėjai privalo laikytis bendrųjų reikalavimų (valda turi būti įregistruota Valdų registre, laikytis valdymo, GAAB reikalavimų, deklaruoti visus valdomus naudmenų ir kitus plotus, deklaruojamuose naudmenų plotuose turi būti auginami žemės ūkio augalai (įskaitant pievas) arba laikomas pūdymas ir kt.).

Atkreipiame dėmesį, jog nuo 2023 m. atsirado naujas visiems **pareiškėjams taikomas reikalavimas – pareiškėjas turi būti aktyvus ūkininkas**. Laikoma, kad pareiškėjas atitinka aktyviam ūkininkui nustatytus žemės ūkio veiklos vykdymo reikalavimus, jeigu, nepriklausomai nuo vykdomos veiklos pobūdžio, už praėjusius deklaravimo metus gavo tiesioginių išmokų sumą (apskaičiuotą bendrą visų paramos schemų sumą), neviršijančią 5 000 Eur. Tais atvejais, kai praėjusiais metais pareiškėjas neįteikė paraiškos, jis laikomas aktyviu ūkininku, jei pagal einamųjų metų paraiškoje deklaruotą plotą už praėjusius metus jam apskaičiuota tiesioginių išmokų suma neviršija 5 000 Eur. Jei už praėjusius metus gavo didesnę nei 5 000 Eur paramos sumą, laikoma, kad pareiškėjas atitinka aktyviam ūkininkui nustatytus žemės ūkio veiklos vykdymo reikalavimus tik tada, jeigu einamaisiais metais atitinka bent vieną iš šių kriterijų:

- ◀ ūkis registruotas Ūkininkų ūkių registre, pagrindinė valdos ekonominė veikla yra žemės ūkis, miškininkystė, žuvininkystė (veikla patenka į Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus A sekciją „Žemės ūkis, miškininkystė, žuvininkystė“);
 - ◀ turi bent 1 sutartinį gyvulį (SG) valdoje, kuris (-ie) einamaisiais metais nuo sausio 1 d. iki birželio 30 d. yra registruotas (-i) Ūkinių gyvūnų registre (SG gali turėti pats pareiškėjas, jo valdos partneriai, valdoje registruoti šeimos nariai);
 - ◀ nuosavybės teise priklauso registruota žemės ūkio technika (traktoriai, savaeigės ir žemės ūkio mašinos), kuri einamaisiais metais, bet ne vėliau kaip iki liepos 1 d. įskaitytinai, nepertraukiamai registruota Lietuvos Respublikos traktorių, savaeigių ir žemės ūkio mašinų ir jų priekabų registre ir iš jo neišregistruota (žemės ūkio technikos gali turėti pats asmuo, jo valdos nariai, kai pareiškėjas yra viešasis juridinis asmuo, techniką gali turėti pats pareiškėjas, jo dalyviai bei darbuotojai);
 - ◀ pareiškėjas yra mokslo ir studijų institucija arba profesinio mokymo įstaiga, vykdanči formalųjį ir neformalųjį švietimą ir (arba) mokslinius tyrimus ir (ar) eksperimentinę plėtrą žemės ūkio srityje;
 - ◀ pareiškėjas yra žemės ūkio bendrovė, žemės ūkio kooperatinė bendrovė (kooperatyvas);
 - ◀ pareiškėjas dalyvauja intervencinėse priemonėse, kuriomis siekiama aplinkosaugos ir klimato tikslų, t. y. dalyvauja kaimo plėtros intervencinėse priemonėse „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai išpareigojimai“, „Laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ teritorijos ribų“, „Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas“.
- Pažymėtina, kad NMA, atlikusi 2022 m. pareiškėjų deklaruotų duomenų analizę, nustatė, kad daugiau nei 99 proc. pareiškėjų atitinka bent vieną iš aukščiau nurodytų kriterijų aktyvumui pagrįsti.

Valstybinės žemės deklaravimas

Tiesioginių išmokų paraiškoje paramos gavėjai gali deklaruoti tik tuos valstybinės žemės plotus, kuriuos teisėtai naudoja ir valdo. Jei įbraižant plotai patenka į „valstybinės žemės“ ir (arba) „laisvos valstybinės žemės“ sluoksnius, žemės naudojimo ir valdymo teisės patvirtinimo dokumentus iki paraiškos patvirtinimo ir (ar) keitimo dienos pareiškėjai ir paramos gavėjai turi įregistruoti Valdų registre. Jei paminėti dokumentai nebus įregistruoti Valdų registre, nebus galima įbraižyti valstybinės žemės plotų. Įbraižant valstybinės žemės plotus bus taikoma 10 proc., bet ne daugiau nei 2 ha paklaida laukui.

Perskirstomosios išmokos diferencijavimas

Naujuoju 2023–2027 metų programiniu laikotarpiu numatyta diferencijuoti pajamų perskirstymo paramos dydį priklausomai nuo pareiškėjo deklaruojamų hektarų skaičiaus.

Pareiškėjai, kurie atitinka visus pagrindinei (bazinei) išmokai keliamus reikalavimus bei deklaruoja ne mažiau kaip 1 ha ir ne daugiau 500 ha žemės ūkio naudmenų, nuo šių metų gaus papildomą pajamų perskirstymo paramą tvarumui didinti už pirmuosius 50 ha (iki šiol ši parama buvo skiriama už pirmuosius 30 ha). Paramos suma bus diferencijuojama pagal paraiškoje deklaruojamo ploto režius, kurių yra keturi. Kiekvienam režiiui skiriamos išmokos dydis bus skirtingas ir didės kartu su didėjančiu deklaruotų hektarų skaičiumi. Galutinė pajamų perskirstymo paramos tvarumui didinti išmoka bus apskaičiuojama suminiu būdu, pvz., deklaravus 25 ha, perskirstomosios išmokos preliminarini suma apskaičiuojama 10 ha x 75 Eur/ha (preliminarus įkainis režyje nuo 1–10 ha) + 10 ha x 81 Eur/ha (preliminarus įkainis režyje nuo 10–20 ha) + 5 ha x 95 Eur/ha (preliminarus įkainis režyje nuo 20–30 ha) = 2 035 Eur.

Preliminarūs kiekvieno režio įkainiai

Rėžis	Įkainis, Eur / ha
nuo 1–10 ha	75
nuo 10–20 ha	81
nuo 20–30 ha	95
nuo 30–50 ha	108

Išmokos jaunajam ūkininkui

Jaunieji ūkininkai kasmet galės pasirinkti, ar nori tęsti ir gauti paramą, kol sueis penkeri paramos gavimo metai pagal 2014–2020 m. taikytus jaunųjų ūkininkų išmokos reikalavimus, arba pasirinkti gauti paramą pagal naujus reikalavimus. Pasirinkę gauti paramą pagal naujus reikalavimus ir gavę paramą pagal naujus reikalavimus, toliau tęsti ir gauti paramą pagal senus reikalavimus negalės.

Pasirinkusiems tęsti išpareigojimus pagal 2014–2020 m. taikytus jaunųjų ūkininkų išmokos reikalavimus, išmoka bus mokama už kiekvieną paraiškoje deklaruotą ir reikalavimus bazinei tiesioginei išmokai gauti atitinkantį naudmenų hektarą iki 90 ha, o pasirinkus naujus reikalavimus – iki 70 ha.

Pareiškėjas, kuris prisiims naujus išpareigojimus, ne tik turės atitikti amžiaus ir valdos įkūrimo kriterijus, o juridinio asmens veikloje dalyvaujantys fiziniai asmenys turės būti įregistruoti Juridinių asmenų registre bei Juridinių asmenų dalyvių informacinėje sistemoje ar Juridinių asmenų dalyvių informacinės sistemos naudos gavėjų posistemyje, bet pareiškėjas taip pat turės atitikti ir pasirengimo ūkininkauti reikalavimus.

Pasirengimas ūkininkauti pagrindžiamas bent vienu iš šių reikalavimų:

- ◀ įgytas žemės ūkio arba veterinarijos srities išsilavinimas ar kvalifikacija (kriterijų atitiks ir ne žemesnio kaip 3 kurso žemės ūkio ir (arba) veterinarijos sričių studentai);
- ◀ kompetencija, įgyta išklauius su žemės ūkio veikla susijusius mokymus, pagal Jaunųjų ūkininkų kompetencijos ugdymo mokymo programą arba Ūkininkavimo pradmenų mokymo programą;
- ◀ praktinė ūkininkavimo patirtis, kuri įrodoma pateikiant pagrindžiančius dokumentus apie ne mažesnę

kaip 1 metų darbą žemės ūkio ar veterinarijos srityje;
◀ ūkio įregistravimas Ūkininkų ūkių registre.
Tais atvejais, kai jaunasis ūkininkas yra fizinis ar juridinis vienasmenio valdymo asmuo, jis turės asmeniškai atitikti pasirengimo ūkininkauti reikalavimus, o kai jaunasis ūkininkas yra juridinis daugiaasmienio valdymo asmuo, pasirengimo ūkininkauti reikalavimus turi atitikti ne mažiau kaip 50 proc. kolegialaus valdymo narių ir ne mažiau kaip 50 proc. juridinio asmens dalyvių.
Pasirengimą ūkininkauti pareiškėjas turi atlikti pirmą kartą teikdamas paraišką. Jei pareiškėjai, kurie pirmą kartą valdą įkūrė 2014–2020 m. laikotarpiu pasirinko paramą gauti pagal naujus nustatytus reikalavimus, tačiau iki paraiškos teikimo datos nepagrindė pasirengimo ūkininkauti, gali toliau tęsti įsipareigoji-

Tiesioginių išmokų naujovės

2023 m. tiesioginių išmokų taisyklėse gausu naujovių, kurios yra orientuotos į ekologiją ir žaliąjį kursą. Nuo šių metų bus taikomi 9 žemės ūkio naudmenų geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės standartai ir 11 žemės ūkio veiklos valdymo reikalavimų, kurių privalo laikytis visi pareiškėjai, pateikę paraiškas. Ūkininkai gali savarankiškai pasirinkti, kokioje iš 10 ekologinių sistemų dalyvauti ir gauti išmokas, taip pat pakeistas daugiamečių ganyklų ir pievų atkūrimo tvarkos aprašas ir kt., todėl NMA atkreipia dėmesį į svarbiausius pakeitimus.

TIESIOGINIŲ IŠMOKŲ NAUJOVĖS 2023 m.
Deklaruojama nuo balandžio 17 d. iki birželio 20 d., pavėluotai iki birželio 30 d. (trumpinamas pavėluotos paraiškos priėmimo terminas iki 10 kalendorinių dienų – anksčiau buvo 25 kalendorinės dienos).
Sąvokos / apibrėžimai
ALNSIS – Automatinė laukų nuolatinio stebėjimo sistema, kurią naudojant nuolat stebima, identifikuojama ir vertinama žemės danga ir žemės ūkio veikla žemės ūkio veiklai tinkamuose deklaruotuose laukuose visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, remiantis Europos Sąjungos programos „Copernicus“ palydovų „Sentinel“ duomenimis ir jų pagrindu veikiančiais algoritmais ar kitais bent lygiavertės vertės duomenimis, atsižvelgiant į nacionaliniuose teisės aktuose, reglamentuojančiuose paramą už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus, nurodytus įsipareigojimų terminus atlikti numatytas veiklas. - Pakoreguotas daugiametės ganyklos / pievos apibrėžimas. Daugiametė ganykla arba pieva – užsėtas daugiametėmis žolėmis arba natūralus penkerius ar daugiau metų neiriamas žemės plotas, kuris skirtas ūkiniams gyvūnams ganyti, žolei ar žolės produkcijai gauti ir kurį galima atsėti nesuariant. Daugiametėje pievoje gali augti pavienių medžių ar krūmų.
Bendrieji reikalavimai
- Pareiškėjas, siekiantis gauti paramą, privalo būti aktyvus ūkininkas. - Pareiškėjo bazinių išmokų sumai, kuri didesnė nei 100 000 Eur, bus taikomas 100 proc. išmokų ribojimas su galimybe išskaičiuoti darbo užmokesčio ir su juo susijusias išlaidas.
Jaunojo ūkininko išmoka
- Pareiškėjai, kurie pirmą kartą jaunojo ūkininko paramos prašė ankstesniu laikotarpiu, kasmet gali pasirinkti tęsti ir gauti paramą, kol sueis penkeri paramos gavimo metai pagal 2014–2020 m. taikytus jaunųjų ūkininkų išmokos reikalavimus, arba pasirinkti paramą gauti pagal naujus 2023–2027 m. taikomus reikalavimus. - Pareiškėjai, kurie pirmą kartą prašys jaunojo ūkininko išmokos, paramos galės prašyti tik pagal naujus 2023–2027 m. reikalavimus. - Siekiantiems gauti jaunojo ūkininko išmoką pagal naujus reikalavimus privalu pagrįsti pasirengimą ūkininkauti, t. y. būti įregistravus ūkininko ūkį ar turėti įgytą žemės ūkio ir (arba) veterinarijos srities išsilavinimą ar kvalifikaciją, ar kompetenciją, įgytą išklausius su žemės ūkio veikla susijusius mokymus, ar praktinę ūkininkavimo patirtį.
Pakeitimai dėl reikalavimų susietajai paramai už plotą gauti
- Nuo 2023 m. susietąją paramą galima gauti už riešutus (klasifikatoriaus kodas RŠT). Patikslintas reikalavimas dėl informacijos teikimo apie derlių, kai deklaruojamas pagal bendrą sumą 3 ha ir didesnis vaisių, uogų, daržovių atvirame grunte ar 1 ha ir didesnis riešutų plotas iki spalio 1 d. (likus ne mažiau kaip 10 darbo dienų iki pirmo derliaus nuėmimo). Tokiu atveju pareiškėjas per „NMA agro“ programėlę turi pateikti nuotraukas iš kiekvieno lauko kelių skirtingų vietų, kur aiškiai matytųsi užaugintas derlius (šakniavaisių atveju – jų šaknys) ir bendras lauko vaizdas. - Nuo 2023 m. pakeista paramos už javų auginimą iš sertifikuotos sėklos sąvoka iš susietosios paramos į ekologinių sistemų išmoką. Ekologinių sistemų išmoką pareiškėjai gali gauti dalyvaudami kompleksinėje ekologinėje sistemoje „Veiklos ariamojoje žemėje“.

mus pagal 2014–2020 m. taikytus jaunųjų ūkininkų išmokos reikalavimus.
Bazinės išmokos dydžio apribojimas
Nuo šių metų bus taikoma maksimali bazinės pajamų paramos tvarumui didinti riba, kuri sieks 100 000 Eur. Tačiau pareiškėjai galės gauti ir didesnę paramos sumą, įvertinus pareiškėjo faktiškai išmokėtą darbo užmokestį, t. y. pareiškėjai galėtų gauti ir didesnę paramos sumą nei 100 000 Eur, tačiau ne didesnę nei suma, kuri lygi pareiškėjo Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos deklaruotai darbo užmokesčio sumai visiems su pareiškėju darbo santykiais susijusiems darbuotojams, kurie yra įdarbinti pagal atitinkamas profesijas.

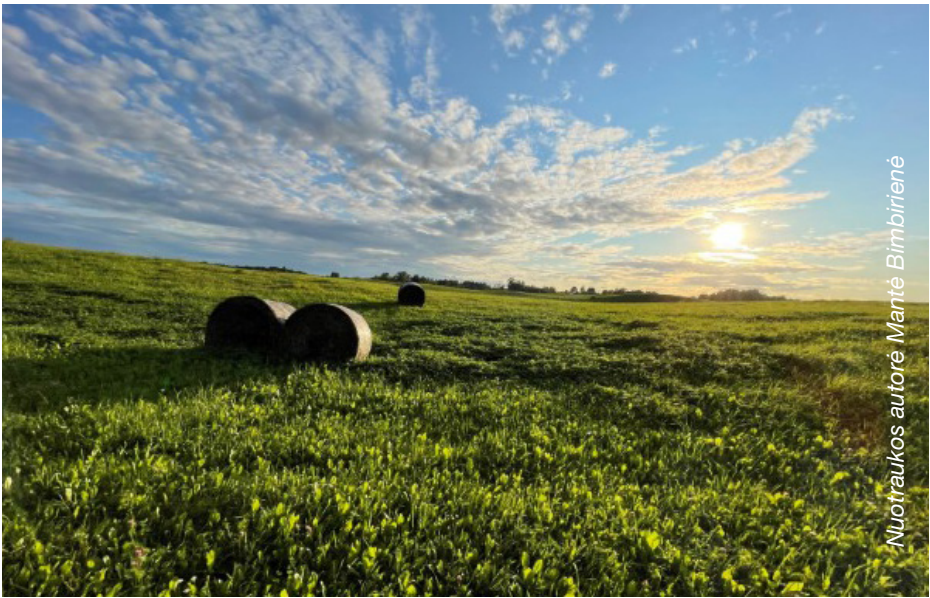
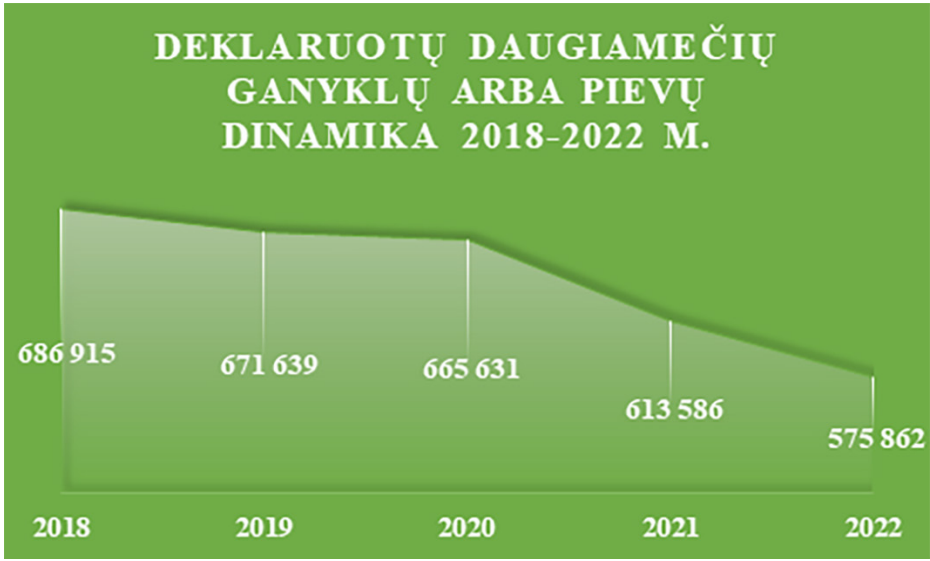

Pakeitimai dėl šienavimo, žolės tvarkymo ir kitų reikalavimų
- Reikalavimas auginanties augalus (pievų arba žolinius azotą kaupiančius ariamojoje žemėje (visi klasifikatoriaus III grupės kodai) sėklai – tokių augalų plotuose derlius privalės būti nuimtas iki einamųjų metų spalio 15 d. - Ilginamas šienavimo terminas iki rugsėjo 1 d. - Žolę mulčiuoti bus galima didesniame plote: turintiems mažiau nei 0,3 sąlyginio gyvulio (SG) didinamas nupjautos žolės smulkinimo ir jos paskleidimo plotas (mulčiavimas) – iki 30 proc. nuo viso deklaruoto ploto (anksčiau – 10 proc.). - Likusiuose nepadengtuose pievų ir žolinių azotą kaupiančių augalų ariamosios žemės plotuose žolę reikia sutvarkyti iki einamųjų metų rugsėjo 1 d. – visame lauke (mulčiuoti draudžiama). - Trumpos rotacijos želdinius plotuose tarp medžių eilių privalu išlaikyti ne didesnį kaip 1,5 metro atstumą (matuojamas tarp kamienų), o tarp medžių (nuo kamieno iki kamieno) – ne didesnį kaip 0,5 metro atstumą. Trumpos rotacijos želdiniai turi būti kertami – gluosniai ne rečiau kaip kas 3 metus, tuopos ne rečiau kaip kas 6 metus, baltalksniai ne rečiau kaip kas 8 metus. Numatyto kirtimų dažnumo privaloma laikytis nuo 2023 m.
Pakeitimai dėl kontrolinių žemės sklypų
Tiesioginės išmokos mokamos ir už paraiškoje deklaruotus kraštovaizdžio elementus, dalyvaujančius veikloje „Kraštovaizdžio elementų priežiūra“, ar už saugomus kraštovaizdžio elementus (miškelius, tvenkinius ir kūdras). Prisiimant papildomus įsipareigojimus dėl jų sutvarkymo galima gauti ekologinių sistemų išmoką už veiklą „Kraštovaizdžio elementų priežiūra“.
ALNSIS
- Paramos gavėjų visoje Lietuvos teritorijoje atitiktis reikalavimams 2023 m. bus vertinama pagal ALNSIS rezultatus. Bus stebimi šie žemės ūkio veiklos vykdymo reikalavimai: - šienavimas pagal tiesioginių išmokų schemos reikalavimus; - žemės ūkio augalų plotuose ariamoje žemėje auginami žemės ūkio augalai pagal tiesioginių išmokų schemos reikalavimus; - juodojo pūdymo įdirbimas; - deklaruota pieva nesuarta nuo praėjusių metų rugpjūčio 1 d. iki einamųjų metų birželio 30 d.; - deklaruoti tinkami gauti paramą plotai – nėra sumedėjusios augmenijos; - deklaruoti tinkami gauti paramą plotai – nėra žemės ūkio veikloje nenaudotinių plotų (pvz.: kūdra, statiniai); - deklaruotas pasėlis atitinka esantį lauke (I grupė). - Iki rugsėjo 15 d. pareiškėjas gali atsisakyti paramos už lauką, kai ALNSIS nustatė lauko neatitikimus žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijams, ar iki rugpjūčio 15 d. keisti žemės ūkio augalo kodą, kai ALNSIS nustatė žemės ūkio augalo kodo neatitikimą deklaruotam, išskyrus tuos atvejus, kai pareiškėjas buvo informuotas apie NMA planuojamą patikrą vietoje ar paraiškoje aptiktas klaidas arba apie NMA prašymą pateikti deklaruojamų plotų valdymo teisę patvirtinančius dokumentus ar patikros vietoje metu nustatytus pažeidimus, pateikdamas prašymą NMA. - Kai ALNSIS nustato, kad žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijus nėra įvykdytas iki reikalavimo įvykdymo termino pabaigos, pareiškėjas gali per 10 darbo dienų pateikti įrodymą apie įvykdytą reikalavimą per „NMA agro“ programėlę. Pareiškėjas, neturintis galimybės pateikti įrodymo per „NMA agro“ programėlę, turi informuoti NMA raštu ar el. paštu alnsis@nma.lt, nurodydamas valdos numerį, fizinio asmens vardą pavardę ar juridinio asmens įmonės pavadinimą.

Daugiamečių pievų išlaikymas

Nearti daugiamečių pievų yra išpareigojusios visos Europos Sąjungos šalys narės, tarp jų ir Lietuva. Šis reikalavimas taikomas jau nuo 2005 m. Esminis skirtumas dėl jo taikymo, tai galimas daugiamečių pievų dydžio pokytis šalies mastu – iki 2015 m. daugiamečių pievų ir viso deklaruoto ploto santykis, palyginti su referenciniais metais, galėjo sumažėti ne daugiau kaip 10 proc., o nuo 2015 m., Europos Sąjungai siekiant ambicingesnių tikslų, daugiamečių pievų ir viso

deklaruoto ploto santykis negalėjo sumažėti daugiau kaip 5 proc., palyginti su 2015 m. nustatyta referencine santykine dalimi. Nuo 2023 m. visose Europos Sąjungos šalyse daugiamečių pievų lygis bus lyginamas su 2018 metais nustatyta referencine santykine dalimi. Teikdami paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei gyvulius paraiškas, ūkininkai išsipareigoja daugiamečių pievų nearti, o NMA pareikalavus jas atkurti, jeigu visos Lie-

Nuotraukos autorė Mantė Bimbirienė

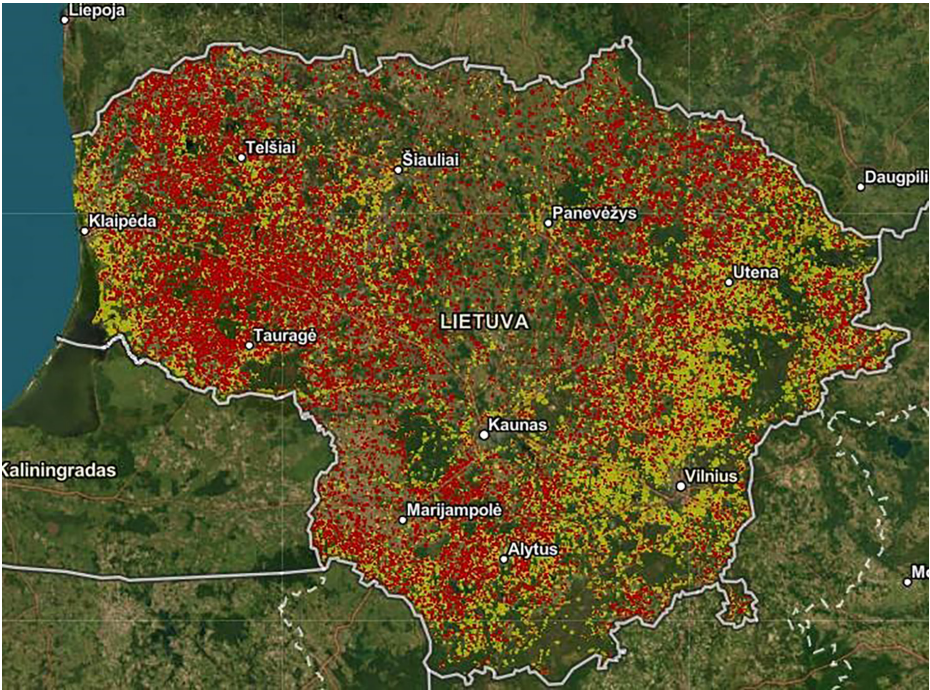
tuvos mastu daugiamečiais žolynais užsėtų plotų ir bendro žemės ūkio paskirties žemės ploto santykis sumažėjo daugiau kaip 5 proc., palyginti su referenciniu dydžiu (2018 m. rodikliu). Svarbu pažymėti, kad nuo šių metų šis reikalavimas iš žalinimo reikalavimo tampa geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimu. Dėl šios priežasties atsiradus prievolei atkurti daugiameses pievas, tačiau jų neatkūrus, pasikeičia ir sankcijų taikymas – jos bus taikomos ne konkrečiai paramos schemai, o visai pareiškėjo paraiškai, t. y. visa pagal paraišką apskaičiuota pareiškėjui parama bus sumažinta tam tikru procentiniu dydžiu.

Atkreiptinas dėmesys, kad deklaruoti daugiamečių pievų plotai Lietuvoje nuosekliai mažėja, tad siekiant, kad daugiamečių pievų artimiausiu metu nereikėtų atkurti, pareiškėjai turėtų saugoti daugiameses pievas ir jų nearti, o nusprendus suarti – įvertinti riziką, kad gali atsirasti prievolė jas atkurti, o neatkūrus bus taikomos sankcijos. Taip pat siekiant išvengti daugiamečių pievų sumažėjimo ir prievolės atkurti suartus daugiamečių pievų plotus, pareiškėjai turėtų deklaruoti visus valdomus daugiamečių pievų plotus. Atkreipiame dėmesį, kad kartu su suartų daugiamečių pievų žemėlapiu yra skelbiamas ir nedeklaruotų daugiamečių pievų žemėlapis.

Per paskutinius trejus metus suartų pievų žemėlapis

NMA svetainėje adresu www.nma.lt (Parama → Informacija apie programas → Tiesioginės išmokos → Kaip išvengti pažeidimų → Daugiamečių pievų išlaikymas) įkeltas suartų daugiamečių pievų žemėlapis. Jame pateikta informacija apie 2020 ir 2021 metais deklaruotus daugiamečių pievų plotus, kurie pagal 2022 m. deklaravimo duomenis buvo suarti (raudona spalva). Pasibaigus 2023 m. paraiškų išmokoms už deklaruotus plotus gauti pateikimo terminui, žemėlapis bus papildytas naujai suartais plotais, kurie bus identifikuoti pagal 2023 m. deklaravimo duomenis, – tada jame bus pateikiami per paskutinius trejus metus suarti plotai. Žemėlapyje paiešką galima atlikti didinant mastelį, įvedant konkrečią vietovę. Paspaudus ant lauko pateikiama detali informacija apie suartą plotą hektarais. Taip pat

NMA parengė ir kartu su suartomis pievomis atvaizduoja ir nedeklaruotų daugiamečių pievų plotus (geltona spalva). Svarbu atkreipti dėmesį, kad tuo atveju, jei daugiametė pieva buvo suarta ar pertvarkyta, o vėliau žemė perduota kitam žemės valdytojui, naujasis žemės valdytojas perima visus su daugiamečių pievų atkūrimu susijusius išsipareigojimus. Todėl ūkininkai prieš įsigydami ar išsinuomodami žemės sklypus vadovaudamiesi pateiktu žemėlapiu gali įsivertinti, ar jų įsigytiems sklypams gali atsirasti prievolė juos atkurti, sumažėjus daugiamečių pievų daugiau nei leidžiama. Be to, siekiant padaryti daugiamečių pievų deklaravimo procesą tikslesniu ir patrauklesniu, žemės ūkio naudmenų ir kitų plotų klasifikatorius papildytas naujais kodais, kurie, tikimasi,

inėš lankstumo ir prisidės prie daugiamečių pievų plotų mažėjimo. Kodu DGA bus galima deklaruoti daugiameses pievas, kurios einamaisiais metais yra atnaujinamos (persėjamos) neprarandant daugiametės pievos statuso.

Taip pat pareiškėjams suteikiama galimybė pievas deklaruoti kodu DGI kaip daugiameses pievas jau pirmaisiais metais (nelaukiant 5 metų virtimo proceso). Pareiškėjai, deklaravę pievas šiuo kodu, prisiima išsipareigojimą pievas išlaikyti bent penkerius metus iš eilės.

Išmokų dydžiai

2023 m. prognozuojami priemonių įkainiai

Priemonė	Įkainis, Eur/ha
Bazinė tiesioginė išmoka	81,5
Išmoka jaunesiems ūkininkams:	
2023–2027 reikalavimai (iki 70 ha)	137
2014–2020 reikalavimai (iki 90 ha)	87
Perskirstymo išmoka (iki 50 ha):	
nuo 1 iki 10 ha	75

Iš viso penkerių metų laikotarpiu 2023–2027 m. Lietuvos žemės ūkiui ir kaimo plėtrai yra numatyta 446,5 mln. Eur su plotų deklaravimu susijusioms intervencinėms priemonėms, daugiau kaip 2,2 mlrd. Eur tiesioginėms išmokoms (tęstinėms) ir 752,9 mln. ekologinėms sistemoms.

nuo 10 iki 20 ha	81
nuo 20 iki 30 ha	95
nuo 30 iki 50 ha	108
Susietoji parama už plotą:	
Susietoji parama už baltyminių augalų auginimą	54,5
Susietoji pajamų parama už vaisių auginimą	420,5
Susietoji pajamų parama už uogų ir riešutų auginimą	321,7
Susietoji parama už daržovių atvirajame grunte auginimą	422,5

Susietoji parama už cukrinių runkelių auginimą	116,9
Susietoji parama už daržovių auginimą uždarame grunte (šildomuose šiltnamiuose)	7350
Susietoji parama už bulvių sėklai auginimą	597,4
Ekologinės sistemos išmokos:	
Veiklos ariamojoje žemėje – augalų kaita	57
Veiklos ariamojoje žemėje – tarpiniai pasėliai	139
Veiklos ariamojoje žemėje – sertifikuotos sėklos naudojimas	16
Veiklos ariamojoje žemėje – neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos	66
Kraštovaizdžio elementų priežiūra:	
- už esamų kraštovaizdžio elementų priežiūrą	150
- už naujų žolinių elementų įkūrimą	157
- už naujų medėjančių elementų sodinimą	1 329
Trumpaamžių medingųjų augalų juostos	180
Daugiamečių žolių juostos	170
Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis	225
Eroduotos žemės keitimas pievomis	187
Kompleksinės pievų ir šlapynių priežiūros schemos veiklos:	
- EB svarbos šlapynių tvarkymas	330
- EB svarbos natūralių pievų tvarkymas	297
- Ekstensyvus daugiamečių pievų tvarkymas ganant gyvulius	192
Ekstensyvus šlapynių tvarkymas	242
Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu	102
Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP)	337
Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo:	
- už daugiameses žoles	206
- už daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus	652
- už javus, javus pašarams, javus sėklai ir daugiameses žoles sėklai	280
Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai)	560
Išmokos už vietoves su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtimis:	
Didesnio intensyvumo didelių gamtinių kliūčių	61,60
Mažesnio intensyvumo didelių gamtinių kliūčių	50,05
Intensyvaus karsto vietovės	25
Potvynių užliejamos teritorijos	25
Išmokos už laukinių paukščių apsaugą už „Natura 2000“ teritorijos ribų	74
Išmokos už vietoves „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje:	
Ariamoje žemėje	54
Natūraliose ir pusiau natūraliose pievose	70
Išmokos už vietoves „Natura 2000“ miškuose:	
apribojimas – uždrausta vykdyti pagrindinius miško kirtimus arba leidžiami nedidelio intensyvumo atrankiniai kirtimai (pirmuosius penkerius metus nuo pirmos gautos išmokos pagal priemonę)	272
apribojimas – uždrausta vykdyti pagrindinius miško kirtimus arba leidžiami nedidelio intensyvumo atrankiniai kirtimai (pasibaigus pirminiam 5 metų laikotarpiui)	200
apribojimas – draudžiami ugdomieji miško kirtimai, brandžių medžių iškirtimas, draudžiami ar apriboti sanitariniai kirtimai, paliekant tam tikrą džiūstančių medžių ar sausuolių skaičių 1 ha	155
apribojimas – plynųjų pagrindinių miško kirtimų biržėse paliekamas papildomas skaičius neiškirstų žalių medžių	156
apribojimas – sanitariniais kirtimais draudžiama iškirsti visus džiūstančius ar išdžiūvusius medžius	62
Agrarinė aplinkosauga ir klimatas 2014–2020 KPP (tęstiniai įsipareigojimai)	
Ekstensyvus pievų tvarkymas ganant gyvulius	192
Specifinių pievų tvarkymas	69
Ekstensyvus šlapynių tvarkymas	208
Meldinės nendrinukės buveinių saugojimas natūraliose ir pusiau natūraliose pievose	291
Meldinės nendrinukės buveinių saugojimas šlapynėse	160
Medingųjų augalų juostos ar laukai ariamoje žemėje	97
Daugiamečių žolių juostos ariamoje žemėje	65

Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje	221
„Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas	232
Dirvožemio apsauga	45
Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje	134
Ražienų laukai per žiemą	99
Melioracijos griovių šlaitų priežiūra:	
Melioracijos griovių šlaitų priežiūra išvežant nušienautą žolę	155
Melioracijos griovių šlaitų priežiūra, kai nušienauta žolė paskleidžiama ant melioracijos griovio šlaito	141
Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema:	
daržovės ir bulvės	318
vaisiai ir uogos	336
Ekologinis ūkininkavimas 2014–2020 KPP	
Parama ekologiniam ūkininkavimui 2014–2020 KPP	
javai	218
javai pašarams	232
javai, daugiametės žolės sėklai	273
daugiamečių žolių įsėlis	59
daugiametės žolės	176
daržovės, bulvės	525
vaistažolės, aromatiniai ir prieskoniniai augalai	487
uogynai ir sodai	518
Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo 2014–2020 KPP	
javai	238
javai pašarams	247
javai, daugiametės žolės sėklai	298
daugiamečių žolių įsėlis	59
daugiametės žolės	182
daržovės, bulvės	525
vaistažolės, aromatiniai ir prieskoniniai augalai	516
uogynai ir sodai	534
Susietoji parama už pienines karves:	
nuo 1 iki 10 karvių	170
nuo 11 iki 50 karvių	217
nuo 51 iki 150 karvių	241
daugiau nei 150 karvių	181
produktyvumo tyrimai	10
Susietoji parama už mėsinius galvijus, avis, ožkas	
Susietoji parama už mėsinius galvijus:	
už mėsinius galvijus, kurių mėsinės veislės kraujo laipsnio dalis siekia 51 ir daugiau proc.	154
už mėsinius galvijus, kurių mėsinės veislės kraujo laipsnio dalis nesiekia 51 proc.	83
produktyvumo tyrimai	6
Susietoji parama už ožkas	26,5
Susietoji parama už avis	14,5
Gyvūnų gerovė:	
Išmokos už aukštesnius galvijų (karvių) laikymo standartus:	
už galimybę galvijams išeiti į ganyklas, įtraukiant galvijų ganymą laukuose šiltuoju metų laiku	48
už galimybę galvijams laisvai išeiti į atvirą erdvę / ganyklas	22
Išmokos už penimą kiaulę	72,67
Išmokos už broilerių gerovę:	
I lygio broilerių gerovė	100
II lygio broilerių gerovė	22,86
Išmokos už kalakutų gerovę:	
I lygio kalakutų gerovė	188,67
II lygio kalakutų gerovė	23,67
Išmokos už vištų dedeklių gerovę:	
I lygio vištų dedeklių gerovė	181,43
II lygio vištų dedeklių gerovė	140

Paramos sąlygų reikalavimai

2023–2027 m. laikotarpiu ūkininkų laukia patobulinta paramos gavimo sąlygų sistema, kuri bus privaloma visiems, norintiems gauti ES paramą. Ši sistema – tai vienas iš kertinių BŽŪP „žaliosios architektūros“ elementų. Ji apima valdymo reikalavimus bei geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės standartus. Visi jie nustato sąlygas, kurias privalomai turės įgyvendinti kiekvienas ūkininkas pagal ūkio specifiką. Naujoji ES paramos sąlygų sistema yra nukreipta į klimato kaitos ir vandens užterštumo mažinimo, dirvožemio, biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio išsaugojimo, maisto saugos ir gerovės bei tinkamo augalų apsaugos produktų naudojimo tikslus.

Praeityje ES žemės ūkio parama, kurią ūkininkai galėjo gauti, buvo siejama su jų ūkio valdoje pagamintos žemės ūkio produkcijos kiekiu. Šiais laikais parama padeda užtikrinti tvarų ūkininkavimą visoje ES ir pastovias pajamas ūkininkams. Daugelį ES mokėjimo schemų sudaro finansinė parama už tai, kad laikomasi tvrios žemės ūkio praktikos, t. y. užtikrinama gera ūkio agrarinė ir aplinkosaugos būklė. Tai reiškia, kad ūkininkai gauna išmokas, jei laikosi pagrindinių taisyklių, susijusių su aplinkos apsauga, maisto sauga, gyvūnų sveikata ir gerove, veterinarija ir fitosanitarija, trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimu. Šių taisyklių sąlygų laikymosi ir už tai ūkininkams teikiamos paramos sistema yra vadinama **paramos sąlygų sistema**. Paramos sąlygų reikalavimų privalo laikytis visi pareiškėjai, gaunantys bazinę tiesioginę išmoką, perskirstomąją išmoką, išmoką jaunajam ūkininkui, klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos išmoką (ekologinės sistemos išmoką), susietąją paramą bei dalyvaujantys Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano kaimo plėtros intervencinėse priemonėse: „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“, „Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas“, „Laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ teritorijos ribų“, „Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtimis“, „Parama „Natura 2000“ miškuose“, „Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje“. Pažymėtina, kad gaunantys paramą pagal su plotu susijusias Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones ir toliau privalės laikytis kompleksinės paramos reikalavimų, numatytų 2014–2020 m. Nustačius reikalavimų pažeidimų, sankcijos taikomos visai paraiškai, t. y. visoms išmokoms, taigi ūkininkas gali prarasti nemažą išmokų sumą.

Paramos sąlygų reikalavimus sudaro dvi reikalavimų grupės:

1. Geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės (GAAB) reikalavimai;
2. Žemės ūkio veiklos valdymo reikalavimai (valdymo reikalavimai).

Nors reikalavimų nėra daug, tačiau visus juos būtina žinoti ir dar svarbiau – jų laikytis savo ūkio valdose. Priešingu atveju ūkiui gali būti taikomos gana griežtos sankcijos. Žemės ūkio ministro įsakymu patvirtinta Sankcijų už paramos sąlygų reikalavimų pažeidimą taikymo metodika. Patikrą, kaip ūkiuose laikomasi kompleksinio paramos susiejimo reikalavimų, atlieka Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba bei NMA. Pastaroji atsakinga ir už sankcijų taikymą už nustatytus pažeidimus.

Kontroliuojančios institucijos patikras atlieka ūkininko ūkyje arba administraciniu patikros būdu pagal duomenų bazėse ir registruose esančius duomenis (priklausomai nuo reikalavimo, kuris yra tikrinamas), kurių metu nustatytus reikalavimų pažeidimus ir sankcijas dydį įvertins pagal:

- ▶ pažeidimo mastą (vertinamas pažeidimo sukeltų padarinių dydis bei jo pasireiškimo spektras – ar pažeidimas turi įtakos tik žemės ūkio valdai, ar turi platesnį poveikį);
- ▶ sunkumą (pažeidimų sukeltų padarinių svarba bus nustatoma atsižvelgiant į tai, kokių tikslų buvo siekiama nustatant tam tikrą reikalavimą, kuris buvo pažeistas);
- ▶ poveikio trukmę (pažeidimo sukeltų padarinių poveikio trukmė įvertinama atsižvelgiant į galimybes tą poveikį nutraukti).

Reikalavimų pažeidimas vertinamas ir pagal pasikartojimo kriterijų:

- ▶ Bus nustatoma, ar reikalavimų pažeidimas yra pakartotinis, tyčinis ar netyčinis. Didžiausios sankcijos bus taikomos nustačius tyčinius reikalavimų pažeidimus. Už šiuos pažeidimus ūkiui mokamos išmokos gali būti sumažintos nuo 15 iki 18 proc., o pakartotinio tyčinio pažeidimo atveju iki 100 proc.
- ▶ Už netyčinius pažeidimus mažiausias sankcijos dydis 1 proc., o didžiausias – 5 proc. sumažintos išmokos.

Svarbu atkreipti dėmesį, kad apskaičiuotu sankcijos procentiniu dydžiu mažinamos visos ūkio išmokos pagal priemones, kurioms taikomi paramos sąlygų reikalavimai.

2022 m. NMA atlikta kompleksinės paramos sankcijų analizė parodė, kad ne visi žemdirbiai laikosi įsipareigojimų ir dažnai pažeidžia reikalavimus. Siekiant suvienodinti konkurencines sąlygas su ES šalių ūkininkais, ministerija su Europos Komisija derina Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano keitimą. Norima sušvelninti GAAB 7 įgyvendinimo sąlygas, leidžiant ūkininkams dalyje valdos auginti augalus nesilaikant augalų kaitos ir papildomų tarpinių augalų auginimo reikalavimų.

Žemės ūkio naudmenų geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės (GAAB) reikalavimai	
2023–2027 m. standartai	Reikalavimo aprašymas
GAAB 1 standartas – „Daugiamečių ganyklų arba pievų išlaikymas“	Išlaikyti esamą daugiamečių pievų plotą, t. y. valstybė narė užtikrina, kad daugiamečių pievų einamaisiais metais nesumažės daugiau nei 5 proc., palyginti su referenciniais (2018) metais. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą nuo 1 proc. iki 5 proc.
GAAB 2 standartas – „Šlapynių ir durpynų apsauga“ nuo 2024 m.	Nustatytuose šlapynių ir durpžemių plotuose draudžiama: ▶ sausinti šlapynių ir durpžemių plotus; ▶ deginti durpžemių plotus; ▶ arti. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą nuo 1 proc. iki 5 proc.
GAAB 3 standartas – „Draudimas deginti ariamąsias ražienas, išskyrus tuos atvejus, kai tai būtina dėl augalų sveikatos priežasčių“	Ražienos negali būti deginamos. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą nuo 16 proc. arba 18 proc.
GAAB 4 standartas – „Apsaugos ruožų išilgai vandentakio įrengimas“	Pareiškėjams draudžiama dirbti žemę ir paskleisti mineralines trąšas, augalų apsaugos produktus, mėšlą ir (ar) srutas paviršinio vandens telkinių apsaugos juostose. Tol, kol nėra įteisintos paviršinio vandens telkinių apsaugos juostos taip, kaip numato Lietuvos Respublikos specialijų žemės naudojimo sąlygų įstatymas, deklaruojant žemės ūkio naudmenas privalo būti deklaruojamos šios vandens telkinių pakrančių apsaugos juostos prie visų pareiškėjų laukuose esančių: Nesureguliuotų vandens telkinių ar jų nesureguliuotų ruožų – mažiausias vandens telkinių pakrančių apsaugos juostų plotis negali būti mažesnis nei 5 m nuo vandens krašto. Paviršinio vandens telkinių apsaugos pakrančių apsaugos juostoje ganymas ar mulčiavimas nėra draudžiamas; Sureguliuotų vandens telkinių ar jų sureguliuotų ruožų (ištiesintų, pagilintų ir pertvarkytų upių ar upių vagos ruožų, skirtų dirvožemio vandens režimui sureguliuoti ir vandens pertekliui iš sausinamų plotų nuleisti) – nuo 2024 m. mažiausias deklaruojamas vandens telkinių pakrančių apsaugos juostų plotis negali būti mažesnis nei 3 m nuo šlaito viršutinės briaunos; Melioracijos griovių, išskyrus, kai palei griovį deklaruojami ekologinio ūkio sertifikuoti laukai, nuo 2024 m. privalo būti deklaruojami pagrioviai (palaukė su žoline danga, neįskaitant griovio šlaito). Minimalus pagriovių plotis – 3 m. Pagrioviuose su žoline danga (Klasifikatoriaus kodas KEP) ganymas ar mulčiavimas nėra draudžiamas. Pagrioviai gali būti naudojami žemės ūkio technikos eismui, tačiau pareiškėjas privalo užtikrinti, kad žolinė danga išliks vyraujanti. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 1 proc.
GAAB 5 standartas – „Žemės dirbimo valdymas siekiant sumažinti dirvožemio degradacijos riziką ir eroziją, be kita ko, atsižvelgiant į šlaito nuolydį“	Erozijai jautriose teritorijose privaloma: ▶ neauginti bulvių, pašarinių ir cukrinių runkelių, kitų šakniavaisių ir šakniagumbių; ▶ laikotarpiu nuo lapkričio 15 d. iki kovo 1 d. užtikrinti bent minimalią žolinių augalų augmeniją arba palikti ražienų laukus per žiemą arba kitas augalų liekanas. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą nuo 1 proc. iki 5 proc. ▶ draudžiama vaismedžių ir vaiskrūmių plotuose ir jų tarpueiliuose dirbti ir purenti žemę; ▶ privaloma taikyti dirbimo skersai šlaito technologiją (šlaite leidžiama dirbti su visomis technologijomis, išskyrus arti plūgų).
GAAB 6 standartas – „Minimali dirvožemio danga siekiant išvengti, kad dirvožemis bus tuščias pažeidžiamiausiais laikotarpiais“	Kiekvienais metais nuo gruodžio 1 d. iki kovo 1 d. ne mažesnis nei 50 proc. pareiškėjo deklaruotos ariamosios žemės plotas turi būti užimtas žemės ūkio augalais arba paliekamos neapartos ražienos arba kitos augalų liekanos. Juodąjį pūdymą iki kiekvienų metų spalio 1 d. būtina apsėti arba apsodinti žemės ūkio augalais. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą nuo 1 proc. iki 5 proc.
GAAB 7 standartas – „Sėjomaina ariamojoje žemėje, išskyrus vandenyje auginamus pasėlius“ nuo 2024 m.	Tas pats pasėlis negali būti auginamas ilgiau nei vienus metus tame pačiame lauke.
GAAB 8 standartas – „Mažiausia ariamos žemės, skirtos negamybiniam plotams arba objektams, dalis, o visame žemės ūkio paskirties žemės plote – kraštovaizdžio elementų išlaikymas ir draudimas pjauti gyvatvores ir medžius paukščių veisimosi ir jauniklių auginimo sezonu“	Pareiškėjai privalo išsaugoti saugomų kraštovaizdžio elementų sluoksnyje išskirtus ir pareiškėjų deklaruotus į pareiškėjų deklaruojamą ariamąją žemę patenkančius miškelius, tvenkinius ir kūdras. Plotuose, patenkančiuose į „Natura 2000“ paukščių apsaugai svarbių teritorijų sluoksnį, draudžiama kirsti ir genėti medžius ir gyvatvores paukščių jauniklių perėjimo ir augimo metu nuo kovo 1 d. iki rugpjūčio 1 d. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą nuo 1 proc. iki 5 proc.
GAAB 9 standartas – „Draudimas keisti „Natura 2000“ teritorijose esančių daugiamečių žolynų, kurie nustatyti kaip aplinkos požiūriu pažeidžiami daugiamečiai žolynai, paskirtį arba juos arti“	Aplinkosaugos atžvilgiu pažeidžiamas daugiametės ganyklas arba pievas, patenkančias į teritoriją „Natura 2000“, draudžiama arti ar jose vykdyti ne žemės ūkio veiklą. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą nuo 1 proc. iki 5 proc.

2023–2027 m. valdymo reikalavimai

Vandens apsaugos reikalavimai
Žemės ūkio subjektas, kuris išgauna 100 m³ ir daugiau vandens per parą iš vieno paviršinio vandens telkinio, privalo turėti Lietuvos Respublikos vandens įstatyme nurodytą leidimą. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 1 proc.
Žemės ūkio valdoje esantis ir naudojamas požeminio vandens gavybos gręžinys turi turėti gręžinio pasą. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 1 proc.
Žemės ūkio veiklos subjektai, naudojantys gėlą požeminį vandenį, turi turėti leidimą naudoti žemės gelmių išteklius Lietuvos Respublikos žemės gelmių įstatymo nustatyta tvarka arba turėti iki 2014 m. liepos 1 d. išduotą taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimą. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 1 proc.
Draudžiama nuotekas, užterštas medžiagomis, tiesiogiai ar netiesiogiai išleisti į požeminį vandenį. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 1 proc.
Dekaruotame plote, kuris patenka į karstinių įgriuvų apsaugos zoną, draudžiama arti ar kitaip dirbti žemę, tręšti organinėmis ir (ar) mineralinėmis trąšomis, naudoti augalų apsaugos produktus. Taikomas nuo 2026 m. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 1 proc.
Vandens apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių reikalavimai
Per metus į dirvą patenkančio azoto (tręšiant mėšlu, srutomis ir ganant gyvulius) kiekis negali viršyti 170 kg/ha. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą nuo 1 proc. iki 5 proc.
Žemės ūkio veiklos subjektai tirštąjį mėšlą turi kaupti mėšlidėse arba tvartuose, taip pat tirštojo mėšlo rietuvėse prie tvarto, kurių talpa turi būti tokia, kaip nurodyta Mėšlo ir srutų tvarkymo aplinkosaugos reikalavimų apraše. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą nuo 1 proc. iki 5 proc.
Draudžiama mineralinėmis trąšomis, mėšlu ir (ar) srutomis tręšti šaltuoju metų laikotarpiu, nustatytu Mėšlo ir srutų tvarkymo aplinkosaugos reikalavimų apraše. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą nuo 1 proc. iki 5 proc.
Draudžiama mėšlą ir (ar) srutas skleisti arba įterpti ant įšalusios, įmirkusios, užtvindytos, apsnigtos žemės. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą nuo 1 proc. iki 5 proc.
Draudžiama skystąjį mėšlą ir (ar) srutas skleisti arčiau kaip 2 m iki melioracijos griovių viršutinių briaunų. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 5 proc.
Žemės ūkio veiklos subjektai, tręšiantys mineralinėmis ir organinėmis trąšomis daugiau kaip 30 ha žemės ūkio naudmenų per kalendorinius metus, privalo turėti tręšimo planą. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 1 proc.
Laukinių paukščių apsaugos reikalavimai
Žemės ūkio subjekto valdos plote, kuris patenka į paukščiams svarbių teritorijų sluoksnį, turi būti laikomasi konkrečiam plotui nustatytų ūkinės veiklos apribojimų. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 3 proc. arba 5 proc.
Natūralių buveinių, laukinės augalijos bei gyvūnijos apsaugos reikalavimai
Žemės ūkio veiklos subjekto valdos plote, kuris patenka į Paraiškų priėmimo informacinėje sistemoje (toliau – PPIS) esantį Paukščiams svarbių teritorijų sluoksnį, turi būti laikomasi konkrečiam plotui nustatytų ūkinės veiklos apribojimų, kurie gali apimti draudimus suarti ar persėti pievas, pievas keisti kitomis žemės ūkio naudmenomis (leidžiama jas persėti žoliniais augalais: dobilais, esparcetais, barkūnais, liucernomis, gargždeniais, ožiarūčiais, seradėlėmis, žolinių augalų mišiniais, kuriuose baltyminės žolės yra vyraujančios, azotą kaupiančių augalų mišiniais), žemės plotus keisti kitomis žemės ūkio naudmenomis, išskyrus pievomis, sausinti pievas (įrengti naujas sausinimo sistemas). Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 3 proc. arba 5 proc.
Maisto ir pašarų saugos reikalavimai
Maisto tvarkymo subjektai, kurie atlieka bet kokią poveikį maistui arba veiksmus su juo ar atskiromis jo sudedamosiomis dalimis, galinčius turėti įtakos maisto saugai, kokybei ir mitybos vertei, turi imtis adekvačių priemonių, užtikrinančių, kad tik saugus maistas būtų tiekiamas rinkai. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 5 proc.
Maisto tvarkymo subjektai turi turėti įdiegtą individualią rizikos veiksnų analizės ir svarbių valdymo taškų (RVASVT) sistemą arba kitą panašią RVASVT principais paremtą maisto saikontrolės sistemą. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 5 proc.
Maisto tvarkymo subjektai turi ženklinti produktus pagal teisės aktų reikalavimus. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 1 proc.
Maisto tvarkymo subjektai turi užtikrinti maisto ir maisto sudedamųjų dalių atsekamumą visuose maisto tvarkymo etapuose. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 3 proc.
Maisto tvarkymo subjektai turi turėti nesaugaus maisto atšaukimo iš rinkos veiksmų aprašą. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 3 proc.
Jei ūkio subjektai naudoja ne savo išaugintus ir pagamintus pašarus, pašarai turi būti įsigijami ir naudojami tik iš tų ūkio subjektų, kurie yra registruoti ir (arba) patvirtinti 2005 m. sausio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 183/2005, nustatančio pašarų higienos reikalavimus, su visais pakeitimais, nustatyta tvarka. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 1 proc.
Nustačius, kad pašarų tyrimų rezultatai neatitinka teisės aktų reikalavimų, pašarų ūkio subjektai turi vykdyti privalomus Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos nurodymus. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 5 proc.

Pašarų ūkio subjektai turi užtikrinti pašarų atsekamumą. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 3 proc.
Pašarų ūkio subjektai turi tvarkyti apskaitą, susijusią su tiekiamų rinkai pašarų paskirties vieta bei kiekiu. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 1 proc.
Siekiant išvengti pašarų užteršimo draudžiamomis ūkiniams gyvūnams šerti medžiagomis, pašarai turi būti sandėliuojami atskirai nuo šių medžiagų. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 3 proc.
Vaistiniai pašarai turi būti laikomi ir tvarkomi taip, kad būtų išvengta kitų pašarų užteršimo ir nekelėtų rizikos ūkiniams gyvūnams, kuriems vaistiniai pašarai nėra skirti. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 3 proc.
Ūkinių gyvūnų sveikatingumo reikalavimai
Ūkinių gyvūnų laikytojas turi naudoti tik Veterinarinių vaistų registre įregistruotus veterinarinius vaistus. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 5 proc.
Ūkinių gyvūnų laikytojams draudžiama naudoti tirostatines medžiagas, stilbeną, stilbeno darinius, jų druskas ir esterius, estradiolį 17β ir esteriams būdingų savybių turinčius jo darinius, beta agonistus, medžiagas, turinčias estrogeninį, androgeninį arba gestageninį poveikį. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 5 proc.
Maistinių gyvūnų savininkams draudžiama maistinius gyvūnus skersti žmonių maistui, nepasibaigus išlaukai. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 18 proc.
Augalų apsaugos produktų (AAP) naudojimo reikalavimai
Jei žemės ūkio valdoje naudojami profesionaliajam ir (ar) neprofesionaliajam naudojimui skirti AAP, turi būti pildomas AAP naudojimo žurnalas. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 3 proc.
AAP profesionalieji ir neprofesionalieji naudotojai turi laikytis AAP etiketėje nurodytų AAP naudojimo reikalavimų. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 5 proc.
AAP profesionalieji ir neprofesionalieji naudotojai žemės ūkio valdose turi naudoti tik Lietuvos Respublikoje registruotus AAP ar AAP, tapačius Lietuvos Respublikoje registruotiems AAP. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 18 proc.
AAP profesionalieji naudotojai privalo AAP ir beicuotą sėklą saugoti rakinamuose ir įspėjamaisiais ženklais paženklintuose pagalbinio ūkio paskirties pastatuose arba jų patalpose. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 1 proc.
Tausaus augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimai
AAP profesionalieji naudotojai privalo turėti augalų apsaugos pažymėjimą. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 3 proc.
AAP leidžiama purkšti tik apdorojimo įranga, turinčia galiojančius apdorojimo AAP įrangos pažymėjimus. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 3 proc.
Pagalbinio ūkio paskirties pastatuose ar jų patalpose, kuriuose (-iose) saugomi profesionaliajam naudojimui skirti AAP, privalo būti talpyklos su natūraliais ir (ar) sintetiniais sorbentais, kurie naudojami išsipylusiems ar išsibarsčiusiems AAP sugerti ir jų taršai apriboti. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 1 proc.
Pagalbinio ūkio paskirties pastatai ar jų patalpos, kuriuose saugomi profesionaliam naudojimui skirti AAP ir (ar) beicuota sėkla, turi atitikti šiuos reikalavimus: - grindys turi būti atsparios laikomų cheminių medžiagų poveikiui ir iš skysčiams nelaidžios dangos; - turi būti natūralus arba įrengtas mechaninis vėdinimas. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 1 proc.
Nepanaudoti profesionaliajam ir neprofesionaliajam naudojimui skirti AAP ar beicuota sėkla ir jų likučiai saugomi produkto gamintojo pakuotėse.
Tuščios profesionaliajam ir (ar) neprofesionaliajam naudojimui skirtų AAP pakuotės ir (ar) AAP likučiai turi būti tvarkomi AAP etiketėse, saugos duomenų lapuose nurodytais ir (ar) atliekų tvarkymą reglamentuojančiais teisės aktų reikalavimais. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 1 proc.
Tuščios profesionaliajam naudojimui skirtų AAP ir (ar) beicuotos sėklos pakuotės turi būti laikomos atskiroje pagalbinio ūkio paskirties pastatų ar jų patalpų vietoje. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 1 proc.
Veršelių gerovės reikalavimai
Veršelių laikytojai turi laikytis Veršelių gerovės reikalavimų. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 1 proc. arba 5 proc.
Kiaulių gerovės reikalavimai
Kiaulių laikytojai turi laikytis Kiaulių gerovės reikalavimų. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 1 proc. arba 5 proc.
Ūkinių gyvūnų gerovės reikalavimai
Ūkinių gyvūnų laikytojai turi laikytis Ūkinių gyvūnų gerovės reikalavimų. Sankcijos dydis už reikalavimo pažeidimą 1 proc. arba 5 proc.

Ekologinės sistemos

2023–2027 m. numatomos įgyvendinti ekologinės sistemos. Lietuvoje yra numatyta 10 tausojančių vandenį, dirvožemį, padedančių saugoti bioįvairovę, puoselėti kraštovaizdį bei rūpintis gyvūnų gerove ekologinių sistemų, kurias gali rinktis kiekvienas ūkininkas ir tokiu būdu prisidėti prie aplinkosaugos ir klimato tikslų siekimo.

Ūkininkai gali savanoriškai pasirinkti, kurioje ekologinėje sistemoje nori dalyvauti ir gauti išmokas: kompleksinėje ekologinėje sistemoje „Veiklos ariamojoje žemėje“, „Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis“, „Eroduotos žemės keitimas pievomis“, kompleksinėje pievų ir šlapynių priežiūros schemeje, „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“, „Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu“, „Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP)“, „Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo“, „Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai)“ bei „Gyvūnų gerovė“.

Siekiantys gauti paramą pagal ekologines sistemas, privalo atitikti bendruosius reikalavimus ir jų laikytis visą įsipareigojimų laikotarpį. Įsipareigojimų laikotarpio trukmė yra skaičiuojama nuo einamųjų metų paraiškos pateikimo dienos iki paraiškų teikimo pradžios, einančios po paskutinių įsipareigojimų metų pabaigos.

Įsipareigojimai pagal ekologines sistemas:

Eil. Nr.	Ekologinė sistema	Įsipareigojimų laikotarpis (trukmė metais)	Tinkamas paramai plotas	
			Mažiausias lauko plotas (ha)	Mažiausias bendras laukų plotas (ha)
1.	Kompleksinė ekologinė sistema „Veiklos ariamojoje žemėje“:			
1.1.	augalų kaita	4	0,1	1
1.2.	tarpiniai pasėliai	1	0,1	1
1.3.	sertifikuotos sėklos naudojimas	1	0,1	0,5
1.4.	kraštovaizdžio elementų priežiūra (esamų kraštovaizdžio elementų priežiūra; naujų žolinių elementų įkūrimas; naujų medėjančių elementų sodinimas)	3	Plotas neribojamas	0,5/0,1
1.5.	trumpaamžių medingųjų augalų juostos	1	0,1	0,5/01
1.6.	daugiamečių žolių juostos	3	0,1	0,5/0,1
1.7.	neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos	1	0,1	1
2.	Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu	1	0,1	1
3.	Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa	3	0,1	1
4.	Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis	5	0,1	0,5
5.	Eroduotos žemės keitimas pievomis	5	0,1	0,5
6.	Kompleksinės pievų ir šlapynių priežiūros schemas:			
6.1.	veikla „Ekstensyvus daugiamečių pievų tvarkymas ganant gyvulius“	1	0,1	1
6.2.	veikla „EB svarbos natūralių pievų, šlapynių bei rūšių buveinių tvarkymas“	2	0,1	1
7.	Ekstensyvus šlapynių tvarkymas	5	0,1	1
8.	Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo	2 arba 3	0,1	1
9.	Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai)	5	0,1	
10.	Gyvūnų gerovė:			
10.1.	veikla „Parama už geresnes naminių paukščių (broilerių, kalakutų ir vištų dedeklių) laikymo sąlygas ir sveikatingumo didinimą“ ir veikla „Parama už 20 proc. didesnio laikymo ploto užtikrinimą penimoms kiaulėms“	1	Plotas nenurodomas	Plotas nenurodomas
10.2.	veikla „Parama už galimybę pieniniams galvijams išeiti į ganyklas, įtraukiant jų ganymą laukuose šiltuoju metų laiku“ ir veikla „Parama už galimybę galvijams laisvai išeiti į atvirą erdvę, ganyklas“	1	Plotas nenurodomas	Plotas nenurodomas

Veiksmingumo ir efektyvumo metodikos taikymas kompleksinei ekologicinei sistemai „Veiklos ariamojoje žemėje“

Veiksmingumo ir efektyvumo metodika yra taikoma kompleksinei ekologicinei sistemai „Veiklos ariamojoje žemėje“, kurią sudaro 7 veiklos: „Veiklos ariamojoje žemėje – Augalų kaita“, „Veiklos ariamojoje žemėje – Tarpiniai pasėliai“, „Veiklos ariamojoje žemėje – Sertifikuotos sėklos naudojimas“, „Veiklos ariamojoje žemėje – Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos“, „Kraštovaizdžio elementų priežiūra“, „Trumpaamžių medingųjų augalų juostos“, „Daugiamečių žolių juostos“.

Pareiškėjai, kurie nori dalyvauti kompleksinėje ekologinėje sistemoje „Veiklos ariamojoje žemėje“, privalo pasirinkti **bent tris veiklas**, laisvai pasirenkamas iš negamybinių ir gamybinių veiklų:

- ◀ laisvai pasirinkti **mažiausiai vieną negamybinę veiklą**, ekologinę sistemą arba žaliąjį pūdymą iš:
 - ☑ negamybinių veiklų – „Kraštovaizdžio elementų priežiūra“, „Trumpaamžių medingųjų augalų juostos“, „Daugiamečių žolių juostos“;
 - ☑ ekologinių sistemų – „Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis“, „Eroduotos žemės keitimas pievomis“;
 - ☑ žaliojo pūdymo, deklaruoto užskaitai pagal gerosios agrarinės ir aplinkosaugos būklės (GAAB) 8 reikalavimą;
- ◀ laisvai pasirinkti **mažiausiai dvi gamybinės veiklas** iš veiklų „Veiklos ariamojoje žemėje – Augalų kaita“, „Veiklos ariamojoje žemėje – Tarpiniai

pasėliai“, „Veiklos ariamojoje žemėje – Sertifikuotos sėklos naudojimas“, „Veiklos ariamojoje žemėje – Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos“.

Pareiškėjai, kurie pasirinko dalyvauti tik vienoje ar keliose negamybinėse veiklose „Kraštovaizdžio elementų priežiūra“, „Trumpaamžių medingųjų augalų juostos“, „Daugiamečių žolių juostos“, neprivalo dalyvauti gamybinėse veiklose.

Veiksmingumo ir efektyvumo metodika **netaikoma** pareiškėjams, kurie atitinka bent vieną iš sąlygų:

- ◀ deklaruoja mažiau kaip 10 ha ariamosios žemės;
- ◀ daugiau kaip 75 proc. deklaruotos ariamosios žemės yra pievos iki 5 m., žaliasis pūdymas arba ankštiniai augalai, arba naudojama keliais minėtais tikslais;
- ◀ daugiau kaip 75 proc. paramai tinkamo ploto yra daugiametės pievos arba pievos iki 5 m., arba naudojama keliais minėtais tikslais;
- ◀ pasirenka tik negamybinę veiklą.

Negamybinei veiklai ir (ar) ekologicinei sistemai, ir (ar) žaliajam pūdymui privaloma skirti ne mažiau kaip 5 proc. deklaruotos ariamosios žemės (veiklos „Kraštovaizdžio elementų priežiūra“ plotas yra apskaičiuojamas pagal TI taisyklėse nurodytus perskaičiavimo dydžius).

Ūkio darbų kalendorius (2023–2027 m. ekologinės sistemos)

Reikalavimai / įsipareigojimai	Data
Kompleksinė ekologinė sistema „Veiklos ariamojoje žemėje“:	
„Augalų kaita“	
Pagal šią veiklą pasirinktame deklaruotame plote kasmet auginti ne mažiau kaip 4 skirtingus augalus	Veiklos įgyvendinimo laikotarpiu
Nesėti to paties žemės ūkio augalo dvejus metus iš eilės tame pačiame plote (liucernas ir dobilus galima auginti ne ilgiau kaip 4 metus tame pačiame lauke)	Veiklos įgyvendinimo laikotarpiu
Vykdyti žemės ūkio veiklą taip, kad kasmet vienas iš augalų kaitos narių būtų iš ankštinių augalų rūšies	Veiklos įgyvendinimo laikotarpiu
„Tarpiniai pasėliai“	
Įsėlį (privalomas bent dviejų žemės ūkio augalų mišinys) įsėti į pagrindinius žemės ūkio augalus ir po jų derliaus nuėmimo nepertraukiamai išlaikyti dar bent 8 savaites. Įsėlis turi būti matomas lauke po pagrindinės rūšies augalų derliaus nuėmimo iki einamųjų metų spalio 1 d. Įsėlį galima išlaikyti trumpiau nei nurodyta, jei jis nepertraukiamai išlaikomas dirvoje po pagrindinės rūšies augalų derliaus nuėmimo bent 8 savaites, o pareiškėjas po pagrindinės rūšies augalų derliaus nuėmimo ne vėliau kaip per 7 kalendorines dienas el. paštu iselis@nma.lt ar mobiliąja programėle „NMA agro“ informuoja NMA, nurodydamas valdos numerį, kontrolinio žemės sklypo (KŽS) ir lauko numerius, tikslią derliaus nuėmimo datą, nuo kurios bus skaičiuojamas įsėlio išlaikymo dirvoje terminas.	Iki liepos 1 d. į pagrindinius žemės ūkio augalus. Įsėlis turi būti matomas lauke po pagrindinės rūšies augalų derliaus nuėmimo iki spalio 1 d.
Posėlį (privalomas bent dviejų žemės ūkio augalų mišinys) pasėti po pagrindinių žemės ūkio augalų derliaus nuėmimo iki einamųjų metų rugpjūčio 15 d. ir nepertraukiamai išlaikyti bent 8 savaites. Posėlis turi būti matomas lauke iki einamųjų metų spalio 10 d. Posėlį galima išlaikyti trumpiau nei nurodyta, jei jis nepertraukiamai išlaikomas dirvoje bent 8 savaites, o pareiškėjas, pasėjęs posėlį, ne vėliau kaip per 7 kalendorines dienas el. paštu poselis@nma.lt ar mobiliąja programėle „NMA agro“ informuoja NMA apie sėją, nurodydamas valdos numerį, KŽS ir lauko numerius, tikslią sėjos datą, nuo kurios bus skaičiuojamas posėlio išlaikymo dirvoje terminas.	Iki rugpjūčio 15 d. Posėlis turi būti matomas lauke iki spalio 10 d.
Tarpinius pasėlius (privalomas bent dviejų žemės ūkio augalų mišinys) pasėti	Iki rugsėjo 1 d. ir išlaikyti iki 2024 m. kovo 1 d., pluoštines kanapes privaloma pasėti po birželio 30 d.
Tarpinius augalus (dobilus, barkūnus, seradėles, liucernas) kitais metais galima deklaruoti kaip pagrindinę kultūrą	Kiti deklaravimo metai
„Sertifikuotos sėklos naudojimas“	
NMA pateikti sertifikuotos sėklos įsigijimo faktui pagrįsti reikalingus dokumentus (kai paraiška teikiama savarankiškai). Pavėluotai nurodyti dokumentai priimami iki einamųjų metų rugpjūčio 15 d., už kiekvieną pavėluotą darbo dieną (savaitgaliai, šventinės dienos ir po jų einanti pirma darbo diena laikomi viena darbo diena) už sertifikuota sėkla apsėtus plotus paramos suma mažinama 1 proc. Po einamųjų metų rugpjūčio 15 d. dokumentai neadministruojami ir ekologinės sistemos išmoka už sertifikuota sėkla apsėtus plotus neskiriama, išskyrus atvejus, kai vėlavimą lėmė nuo pareiškėjo valios nepriklausančios (force majeure) aplinkybės. Esant šioms aplinkybėms ekologinės sistemos išmokos už sertifikuota sėkla apsėtus plotus mažinimas (1 proc. už kiekvieną pavėluotą darbo dieną) netaikomas.	Ne vėliau kaip iki rugpjūčio 1 d. Pavėluotai nurodyti dokumentai priimami iki rugpjūčio 15 d.
„Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos“	
Nuo praėjusių metų gruodžio 1 d. pagal šią veiklą deklaruotuose plotuose išlaikyti dirvos dangą ir taikyti žemės dirbimo būdą be plūgo iki kitų metų kovo 15 d., kaip nustatyta 6 GAAB standarte „Minimali dirvožemio danga siekiant išvengti, kad dirvožemis bus tuščias pažeidžiamiausiais laikotarpiais“	Nuo praėjusių metų gruodžio 1 d. iki kitų metų kovo 15 d.
„Kraštovaizdžio elementų priežiūra“	
Kai siekiama gauti paramą už naujų medėjančių elementų sodinimą (išskyrus, kai paraiška teikiama savarankiškai), seniūnijos darbuotojui pateikti, kad seniūnijos darbuotojas galėtų patikrinti, medžių ir krūmų įsigijimo faktą pagrindžiančius dokumentus (sodinukai turi būti įsigyti ne anksčiau kaip prieš 12 mėnesių iki einamųjų metų paraiškų teikimo laikotarpio pabaigos).	2023 m. paraiškos teikimo metu.
Pateikti deklaruotų natūralios kilmės akmenynų, akmenų, šakų, kelmų krūvų nuotraukas mobiliąja programėle „NMA agro“.	Iki liepos 1 d.
Įkuriant naujus žolinius elementus (ežias (ribines juostas), palaukes, paviršinio vandens telkinių pakrantes, įskaitant apsaugos juostas, pagriovius) – leisti augalijai įsikurti natūraliai arba užsėti daugiametėmis žolėmis ar jų mišiniu.	Iki liepos 15 d.
Prižiūrint esamus kraštovaizdžio elementus (ežias (ribines juostas), palaukes, paviršinio vandens telkinių pakrantes, įskaitant apsaugos juostas, pagriovius, medžių ir krūmų juostas, pavienius medžius ar krūmus, natūralios kilmės akmenynus, akmenų, šakų, kelmų krūvas, medžių ir krūmų grupes, miškelius, apleistas sodybviets ir ūkinius pastatus, vandens telkinius (kūdras, tvenkinius, ežerėlius) – nušienauti vieną kartą per metus (nušienautą žolę galima palikti suguldytą vietoje, susmulkinti arba išvežti).	Iki einamųjų metų rugpjūčio 1 d.
Šienauti, apsaugant kamieną nuo galimų pažeidimų, – medžius šienauti po laja, krūmus 1 m atstumu nuo lajos, nušienautą žolę galima palikti suguldytą vietoje, susmulkinti arba išvežti.	Iki rugpjūčio 1 d.
Kai paraiška teikiama savarankiškai, užpildant paraiškos elektroninę formą, prisijungus prie PPIS, NMA pateikti medžių ar krūmų įsigijimo faktui pagrįsti reikalingus dokumentus (sodinukai turi būti įsigyti ne anksčiau kaip prieš 12 mėnesių iki einamųjų metų paraiškų teikimo laikotarpio pabaigos).	Iki rugpjūčio 1 d., pavėluotai dokumentai priimami iki rugpjūčio 15 d.
Sodinant naujus medėjančius elementus (medžių ir krūmų juostas) – sodinti ne žemesnius kaip 1 m medžių ar krūmų sodinukus, išskyrus pušų sodinukus, kurie turi būti ne žemesni kaip 0,5 m.	Iki gruodžio 1 d.
Atsodinti išnykusius naujai pasodintus medėjančius elementus, jei jie bet kuriais įsipareigojimų laikotarpio metais išnyko, kad būtų pasiektas reikalaujamas medžių ir krūmų atstumas pagal augalų rūšis.	Iki gruodžio 1 d.
Prižiūrint esamus kraštovaizdžio elementus – neleisti apaugti krūmais kasmet užmirkstančių nuolatinių vietų ariamojoje žemėje.	Veiklos įgyvendinimo laikotarpiu.
„Trumpaamžių medingųjų augalų juostos“	
Pasėti trumpaamžių medingųjų augalų mišinį.	Nuo balandžio 1 d. iki birželio 1 d.
Medingaisiais augalais apsėtą plotą nupjauti, nupjautą žolę išvežti ar susmulkinti.	Nuo liepos 15 d. iki spalio 1 d.
„Daugiamečių žolių juostos“	
Pirmaisiais metais pasėti daugiamečių žolių mišinį.	Nuo balandžio 1 d. iki birželio 1 d.
Daugiametėmis žolėmis apsėtą plotą nupjauti, nupjautą žolę išvežti ar susmulkinti.	Nuo liepos 15 d. iki spalio 1 d.
Ekologinė sistema „Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis“	
Nuganyti arba nušienauti bent vieną kartą per metus.	Iki rugsėjo 1 d.
Pievas įkurti (užsėti daugiametėmis žolėmis ar jų mišiniu) arba leisti augalijai įsikurti natūraliai tik tuose ariamuosiuose durpžemiuose, kurie praėjusiais metais, t. y. nuo 2022 metų, buvo deklaruoti kaip ariamoji žemė, išskyrus pievas iki 5 m.	Iki liepos 15 d.
Ekologinė sistema „Eroduotos žemės keitimas pievomis“	
Nuganyti arba nušienauti bent vieną kartą per metus.	Iki rugsėjo 1 d.
Pievas įkurti (užsėti daugiametėmis žolėmis ar jų mišiniu) arba leisti augalijai įsikurti natūraliai tik tuose eroduotuose žemės plotuose, kurie praėjusiais metais buvo deklaruoti kaip ariamoji žemė, išskyrus pievas iki 5 m.	Iki liepos 15 d.

Ekologinė sistemos „Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema“:	
Veikla „Ekstensyvus daugiamečių pievų tvarkymas ganant gyvulius“:	
Valdoje turėti ne mažiau kaip 0,3 SG/ha pievų (klasifikatoriaus kodas EPG) ūkinių gyvūnų, registruotų Ūkinių gyvūnų registre pareiškėjo ar jo valdos nario vardu, nurodytų Tiesioginių išmokų taisyklių (TI taisyklės) 3 priedo lentelės 1–9 eilutėse, įsipareigotiems pagal veiklą plotams.	Nuo sausio 1 d. iki gegužės 31 d.
Jei ganoma ne mažesniu intensyvumu kaip 0,3 SG/ha ir ne didesniu intensyvumu kaip 0,5 SG/ha įsipareigotame pagal veiklą plote, šienauti tik žolės likučius, žolę smulkinti ir paskleisti draudžiama.	Nuo birželio 20 d.
Nušienautą žolę išvežti.	Iki spalio 1 d.
Ganyti ūkinius gyvūnus, nurodytus TI taisyklių 78.2 papunktyje, ne mažesniu intensyvumu kaip 0,3 SG/ha ir ne didesniu intensyvumu kaip 1 SG/ha įsipareigotame pagal šią veiklą plote.	Ganiavos laikotarpis neribojamas.
Veikla „EB svarbos natūralių pievų, šlapynių bei rūšių buveinių tvarkymas“:	
Valdoje turėti ne mažiau kaip 0,3 SG/ha pievų (klasifikatoriaus kodas EEB) ūkinių gyvūnų, registruotų Ūkinių gyvūnų registre pareiškėjo ar jo valdos nario vardu, nurodytų TI taisyklių 3 priedo lentelės 1–9 eilutėse, įsipareigotiems pagal veiklą plotams*. * Šis reikalavimas netaikomas Generalinei miškų urėdijai ir Saugomų teritorijų direkcijoms.	Nuo sausio 1 d. iki gegužės 31 d.
Pasirinkus tvarkymo būdą šienavimą – pradėti šienauti įsipareigotą plotą ne anksčiau, kaip nurodyta TI taisyklėse.	Nuo birželio 20 d., išskyrus stulgių buveinėse (kai individo aptikimo ir vėlyvojo šienavimo plotai pažymėti PPIS) – nuo liepos 15 d., meldinių nendrinukių buveinėse (kai individo aptikimo ir vėlyvojo šienavimo plotai pažymėti PPIS) – nuo rugpjūčio 15 d., didžiųjų kuolingų buveinėse 50 proc. deklaruojamo ploto šienaujama nuo birželio 20 d., likusi dalis nuo liepos 15 d.
Nušienauti ir surinkti žolę į krūvas (ar susukti į rulonus).	Iki rugpjūčio 1 d., išskyrus balinių vėžlių, didžiųjų kuolingų, stulgių, meldinių nendrinukių, kraujalakinių melsvių, šiaurinių auksinukų buveines, kuriose šienavimą ir žolės surinkimą į krūvas (ar susukimą į rulonus) baigti iki spalio 1 d.
Iš pievų ir šlapynių išvežti nušienautą žolę (pievose žolę išvežti iki einamųjų metų spalio 1 d., šlapynėse – iki kitų metų kovo 1 d.).	Pievose iki spalio 1 d., šlapynėse iki 2024 m. kovo 1 d.
Šienaujant kasmet palikti 20–30 proc. nešienauto ploto, tačiau vienoje vietoje paliekamas nešienautas plotas negali viršyti 2 ha, išskyrus meldinių nendrinukių mezotrofinės buveinės (mezotrofinių buveinių plotai išskiriami PPIS), kasmet privaloma palikti 50 proc. nešienauto ploto.	Veiklos įgyvendinimo laikotarpiu.
Kasmet keisti nešienaujamo ploto vietą.	Veiklos įgyvendinimo laikotarpiu.
Drugių buveinių apsaugos plotuose nušienautą žolę išdžiovinti prieš surenkant ir likus ne mažiau kaip 5 darbo dienoms iki išdžiovintos žolės išvežimo mobiliąja programėle „NMA agro“ pateikti nušienautos žolės nuotraukas iš skirtingų deklaruojamo lauko vietų.	Iki spalio 1 d.
Pasirinkus tvarkymo būdą ganyimą (ganyti meldinių nendrinukių buveinių plotuose draudžiama) – ganyti ūkinius gyvūnus, nurodytus TI taisyklių 79.2 papunktyje, ne mažesniu intensyvumu kaip 0,3 SG/ha ir ne didesniu intensyvumu kaip 1 SG/ha įsipareigotame pagal veiklą plote (išskyrus EB svarbos buveinėse: 2130 pilkosiose kopose, 2140 kopų varnauogynuose, 2190 drėgnose tarpkopėse, 2320 pajūrio smėlynų tyruliuose, 2330 nesusivėrusiose žemyninėse smiltpievėse, 5130 kadagynuose, 6120 karbonatinių smėlynų pievose, 6210 stepinėse pievose, 6230 rūšių turtinguose briedgauryuose, kuriose privaloma ganyti ne didesniu intensyvumu kaip 0,3 SG/ha įsipareigotame pagal veiklą plote).	Ganiavos laikotarpis neribojamas.
Jei ganoma ne mažesniu intensyvumu kaip 0,3 SG/ha ir ne didesniu intensyvumu kaip 0,5 SG/ha įsipareigotame pagal veiklą plote (klasifikatoriaus kodas EEB), žolės likučius nušienauti, žolę smulkinti ir paskleisti draudžiama.	Nuo birželio 20 d., išskyrus stulgių buveinėse (kai individo aptikimo ir vėlyvojo šienavimo plotai pažymėti PPIS) – nuo liepos 15 d., meldinių nendrinukių buveinėse (kai individo aptikimo ir vėlyvojo šienavimo plotai pažymėti PPIS) – nuo rugpjūčio 15 d., didžiosųjų kuolingų buveinėse 50 proc. deklaruojamo ploto šienaujama nuo birželio 20 d., likusi dalis nuo liepos 15 d.
Nušienautus žolės likučius išvežti. Jei ganoma ne mažesniu intensyvumu kaip 0,5 SG/ha ir ne didesniu intensyvumu kaip 1 SG/ha įsipareigotame pagal veiklą plote (klasifikatoriaus kodas EEB) ir lauke yra aiškių ganyimo požymių (ekskrementų liekanos, išguldyta ir (arba) nuėsta žolė ar kiti požymiai), žolės likučių nebūtina papildomai šienauti, o po ganyimo lauke likusi nenuėsta žolė nebus laikoma neatitikimu reikalavimams, žolės likučiai gali būti smulkinami. EB svarbos buveinėse: 2130 pilkosiose kopose, 2140 kopų varnauogynuose, 2190 drėgnose tarpkopėse, 2320 pajūrio smėlynų tyruliuose, 2330 nesusivėrusiose žemyninėse smiltpievėse, 5130 kadagynuose, 6120 karbonatinių smėlynų pievose, 6210 stepinėse pievose, 6230 rūšių turtinguose briedgauryuose) po ganyimo likę žolės likučiai nepjaunami ar kitaip netvarkomi.	Pievose – iki spalio 1 d., šlapynėse – iki 2024 m. kovo 1 d.
Ekologinė sistema „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“	
Kasmet šienauti arba ganyti ūkinius gyvūnus (pareiškėjui laisvai apsisprendus).	Ekologinės sistemos įgyvendinimo laikotarpiu.
Pasirinkus šienavimą – šienauti pradėti ne anksčiau kaip einamųjų metų birželio 20 d.	Nuo birželio 20 d.
Nušienautą žolę išvežti.	Iki 2024 m. kovo 1 d.
Pasirinkus ūkinių gyvūnų ganyimą – valdoje turėti ūkinius gyvūnus, registruotus Ūkinių gyvūnų registre pareiškėjo ar jo valdos nario vardu, nurodytus TI taisyklių 3 priedo lentelės 1–9 eilutėse.	Nuo metų sausio 1 d. iki gegužės 31 d.
Ganyti ūkinius gyvūnus ne mažesniu intensyvumu kaip 0,3 SG/ha ir ne didesniu intensyvumu kaip 1 SG/ha įsipareigotame pagal ekologinę sistemą plote (klasifikatoriaus kodas ŠLT).	Ganiavos laikotarpis neribojamas.
Jei ganoma ne mažesniu intensyvumu kaip 0,3 SG/ha ir ne didesniu intensyvumu kaip 0,5 SG/ha įsipareigotame pagal veiklą plote, žolės likučius nušienauti ir išvežti, žolę smulkinti ir paskleisti draudžiama. (Jei ganoma ne mažesniu intensyvumu kaip 0,5 SG/ha ir ne didesniu intensyvumu kaip 1 SG/ha įsipareigotame pagal veiklą plote ir lauke yra aiškių ganyimo požymių (ekskrementų liekanos, išguldyta ir (arba) nuėsta žolė ar kiti požymiai), žolės likučių nebūtina papildomai šienauti, o po ganyimo lauke likusi nenuėsta žolė nebus laikoma neatitikimu reikalavimams, žolės likučiai gali būti smulkinami.)	Iki 2024 m. kovo 1 d.
Ekologinė sistema „Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu“	
Sodų ir uogakrūmių tarpueilius apsėti žoliniais augalais, nurodytais klasifikatoriaus II, III, IV grupėse.	Iki einamųjų metų birželio 1 d.
1 ha bendrame sodų ir (ar) uogynų plote įrengti bent 1 vabzdžių kenkėjų feromoninę gaudyklę.	Nuo gegužės 1 d. iki rugsėjo 1 d.
Įrengus gaudyklę ne vėliau kaip per 5 darbo dienas, bet ne vėliau kaip iki rugsėjo 5 d., mobiliąja programėle „NMA agro“ pateikti deklaruojamame lauke įrengtos (-ų) feromonų gaudyklės (-ių) nuotraukas iš skirtingų lauko vietų.	Iki rugsėjo 5 d.

1 ha bendrame sodų ir (ar) uogynų plote įrengti bent 2 biologinę įvairovę palaikančius elementus (paukščių ar šikšnosparnių inkilus, vabzdžių lizdus).	Iki rugsėjo 5 d.
Ne vėliau kaip per 5 darbo dienas, bet ne vėliau kaip iki einamųjų metų rugsėjo 5 d., mobiliąja programėle „NMA agro“ pateikti deklaruojamame lauke įrengtų biologinę įvairovę palaikančių elementų nuotraukas iš skirtingų lauko vietų.	Iki rugsėjo 5 d.
Sodų ir uogakrūmių tarpueilius laikyti apsėtus.	Ekologinės sistemos įgyvendinimo laikotarpiu.
Ekologinė sistema „Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP)“	
Kasmet naudotis individualiomis, konsultantų (kurie yra akredituoti teikti paslaugas) paslaugomis.	Konsultavimo paslaugų teikimo trukmė turi būti ne trumpesnė nei 4 valandos kiekvienais metais per ekologinės sistemos įgyvendinimo laikotarpį.
Sodų ir uogynų tarpueiliuose visą vegetacijos laikotarpį neturi būti augmenijų stelbiančių (išskyrus posėlinius (sideracinius) augalus), sustabarėjusių, taip pat sėklas subrandinusių ir (arba) išbarsčiusių piktžolių. Sodų ir uogynų tarpueilius (išskyrus tuos tarpueilius, kuriuose yra pieva) reikia periodiškai įdirbti taip, kad juose būtų sunaikintos piktžolės. Sodų ir uogynų tarpueiliai, kuriuose yra pieva, turi būti nušienauti ne mažiau kaip 1 kartą per metus (antrojoje vegetacijos pusėje piktžolių naikinimas naudmenose (išskyrus sodų ir uogynų pokrūmiuose po derliaus nuėmimo) atliekamas mechaninėmis priemonėmis).	Iki rugpjūčio 1 d.
Pareiškėjas ir (ar) paramos gavėjas turi būti įregistruotas Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnybos Integruotoje augalų apsaugos informavimo, konsultavimo ir mokymų informacinėje sistemoje (IKMIS).	Ne vėliau kaip iki TI taisyklėse nustatyto paraiškų teikimo laikotarpio pabaigos ir jei siekiama valdoje taikyti integruotos augalų apsaugos principus, kiekvienais einamaisiais metais naudotis IKMIS.
Turėti kontrolės institucijos išduodamą sertifikatą	Ekologinės sistemos įgyvendinimo laikotarpiu.
Ekologinė sistema „Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo“	
Turėti kontrolės institucijos išduodamą sertifikatą.	Ekologinės sistemos įgyvendinimo laikotarpiu.
Jei norima gauti paramą už sertifikuotas daugiameses žoles, turėti ne mažiau kaip 0,3 SG/ha ūkinių gyvūnų, nurodytų TI taisyklių 3 priedo lentelės 1-20, 25 eilutėse, įsipareigotiems sertifikuotų daugiamečių žolių plotams.	Ekologinės sistemos įgyvendinimo laikotarpiu.
Pareiškėjai, deklaruojantys daugiau kaip 5 ha vaistažolių, aromatinių ir prieskoninių augalų, NMA kasmet turi pateikti užpildytą ir pasirašytą pažymą apie pareiškėjo pajamas per praėjusius kalendorinius metus (pažymos forma nurodyta Pajamų dalies metodikos priede) už praėjusius ataskaitinius metus (nuo sausio 1 d. iki gruodžio 31 d.).	Iki 2024 m. vasario 28 d.
Pareiškėjai, perdirbantys vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus, ir įmonės, kurioms tiekiami nurodyta užauginta žaliava, turi turėti nurodytos perdirbimo veiklos maisto tvarkymo subjekto patvirtinimo pažymėjimą arba būti įtraukti į Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos Maisto tvarkymo subjektų sąrašą, kaip nustatyta Maisto tvarkymo subjektų patvirtinimo ir registravimo tvarkos apraše, arba turėti veterinarinio patvirtinimo numerį, kaip nustatyta Gyvūninio maisto tvarkymo subjektų veterinarinio patvirtinimo ir registravimo tvarkos apraše.	Ekologinės sistemos įgyvendinimo laikotarpiu.
Pareiškėjai, kurie patys tiekia rinkai augalinę dauginamąją medžiagą, privalo turėti galutinį Valstybinės augalininkystės tarnybos (VAT) pagal dauginamajai medžiagai keliamus teisės aktų reikalavimus išduotą sėklos sertifikatą, kuriame būtų nurodyta, kad sėkla teisės aktų nustatyta tvarka galutinai sertifikuota, ir jį pateikti NMA.	Iki 2024 m. birželio 1 d.
Pareiškėjai, kurie augina daugiameses žoles sėklai pagal sėklų auginimo ir supirkimo sutartis su dauginamosios medžiagos tiekėjais ir ne patys tiekia rinkai sertifikuotą dauginamąją medžiagą, NMA turi pateikti sudarytą augalinės dauginamosios medžiagos auginimo ir supirkimo sutartį ir VAT pagal augalų dauginamajai medžiagai keliamus teisės aktų reikalavimus išduotą sėklos sertifikatą, kuriame būtų nurodyta, kad sėkla teisės aktų nustatyta tvarka yra galutinai sertifikuota. Minėtą sertifikatą gali pateikti pareiškėjas arba sutartyje nurodytas augalų dauginamosios medžiagos supirkėjas.	Iki 2024 m. birželio 1 d.
Ekologinė sistema „Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai)“	
Turėti kontrolės institucijos išduodamą sertifikatą.	Ekologinės sistemos įgyvendinimo laikotarpiu.
Pareiškėjai, kurie deklaruoja daugiau kaip 5 ha vaistažolių, aromatinių ir prieskoninių augalų, NMA kasmet turi pateikti užpildytą ir pasirašytą pažymą apie pareiškėjo pajamas per praėjusius kalendorinius metus (pažymos forma nurodyta Pajamų dalies metodikos priede) už praėjusius ataskaitinius metus (nuo sausio 1 d. iki gruodžio 31 d.).	Iki 2024 m. vasario 28 d.
Pareiškėjai, kurie perdirba vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus, ir įmonės, kurioms tiekiami nurodyta užauginta žaliava, turi turėti nurodytos perdirbimo veiklos maisto tvarkymo subjekto patvirtinimo pažymėjimą arba būti įtraukti į Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos Maisto tvarkymo subjektų sąrašą, kaip nustatyta Maisto tvarkymo subjektų patvirtinimo ir registravimo tvarkos apraše, arba turėti veterinarinio patvirtinimo numerį, kaip nustatyta Gyvūninio maisto tvarkymo subjektų veterinarinio patvirtinimo ir registravimo tvarkos apraše.	Ekologinės sistemos įgyvendinimo laikotarpiu.
Ekologinė sistema „Gyvūnų gerovė“:	
Veikla „Parama už geresnes naminių paukščių (broilerių, kalakutų ir vištų dedeklių) laikymo sąlygas ir sveikatingumo didinimą“ ir veikla „Parama už 20 proc. didesnio laikymo ploto užtikrinimą penimoms kiaulėms“	
Ekologinės sistemos išmokos mokamos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo verslo registre registruotiems žemės ūkio valdų (toliau – valda) valdytojams, kurie einamaisiais metais pateikė NMA Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei ūkinius gyvūnus paraišką (toliau – Paraiška) pagal TI taisykles, kurioje nurodė: - naminių paukščių (viščiukų broilerių, kalakutų ir vištų dedeklių) pulko ir (ar) kiaulių bandos numerį; - unikalius numerius tvartų, kuriuose laikomi paukščiai ir (ar) kiaulės, už kuriuos prašoma skirti ekologinės sistemos išmokas, bei kiaulėms – bendrą gardų plotą m2; - vidutinį skaičių sutartiniais gyvuliais (SG), už kuriuos prašo skirti ekologinės sistemos išmokas ir kurių vidutinį skaičių įsipareigoja išlaikyti taisyklėse nurodytą laikotarpį.	Paraišką pateikti iki 2023 m. birželio 20 d.
Veikla „Parama už galimybę pieniniams galvijams išeiti į ganyklas, įtraukiant jų ganymą laukuose šiltuoju metų laiku“ ir veikla „Parama už galimybę galvijams laisvai išeiti į atvirą erdvę, ganyklas“	
Pagal veiklą „Parama už galimybę pieniniams galvijams išeiti į ganyklas, įtraukiant jų ganymą laukuose šiltuoju metų laiku“ (1 veiklos sritis) privalo Paraiškoje įsipareigoti pieninių veislių galvijus (pieniniai galvijai) ganyti ganykloje.	Ganyti ganykloje nepertraukiamai ne trumpiau kaip 140 dienų 2023 m.
Pagal veiklą „Parama už galimybę galvijams laisvai išeiti į atvirą erdvę / ganyklas“ (2 veiklos sritis) privalo Paraiškoje įsipareigoti išleisti ganytis galvijus į atvirą erdvę, diendaržius ar ganyklas.	Ne mažiau kaip 120 dienų arba pienines užtrūkusias karves 60 dienų 2023 m. pasirinktu nepertraukiamu laikotarpiu iki gruodžio 31 d.
Išlaikyti SG skaičių.	Ekologinės sistemos įgyvendinimo laikotarpiu.
Užtikrinti, kad pieniniai ir (arba) mėsiniai galvijai turėtų galimybę išeiti į diendaržius, atvirą erdvę ar ganyklas nepertraukiamam ne trumpesniam kaip 120 dienų laikotarpiui per kalendorinius metus.	Iki gruodžio 31 d.
Užtikrinti, kad pieninės užtrūkusios karvės, kurių produktyvumo tyrimai vykdomi einamaisiais metais, turėtų galimybę ganytis atviroje erdvėje, diendaržiuose, ganyklose nepertraukiamai ne trumpiau kaip 60 dienų per metus.	Iki gruodžio 31 d.
Suvesti duomenis į Ūkinių gyvūnų registrą apie galvijų bandos (visų galvijų bandoje ar tam tikram galvijų skaičiui (SG) bandoje), kuriai pareiškėjas Paraiškoje įsipareigoja taikyti aukštesnius gyvūnų gerovės reikalavimus, išleidimą ganytis, išgynimą į ganyklas, pargynimą.	Ne vėliau kaip per 7 d.

Gyvulininkystės sektorius / reikalavimai

Gyvulininkystės sektoriaus svarbios naujovės – bus diferencijuojami paramos dydžiai ir mokamos papildomos išmokos, atsiranda naujų reikalavimų norintiems gauti paramą už pienines karves ir mėsinius gyvulius, taip pat gauti paramą už nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimą ir kt.

Susietosios paramos žymėjimas paraiškose

Norint gauti susietąją paramą už gyvulius, teikiant paraišką nereikia numinti žymos, kad prašoma ir susietosios paramos už gyvulius. Sankcijos nebus taikomos, jei paraiškoje bus žyma, tačiau pareiškėjas neturės gyvulių.

Bendrieji reikalavimai

► Pareiškėjai, kurie nori gauti susietąją paramą už gyvulius, turi būti teisės aktų nustatyta tvarka registruoti atitinkamų gyvulių laikytojai ir iki paraiškos pateikimo dienos atnaujinę gyvulių duomenis Ūkinių gyvūnų registre (ŪGR).

► Taip pat, kaip nurodyta TI taisyklėse, pareiškėjai einamaisiais metais turi būti pateikę NMA paraiškas gauti paramą už deklaruotus plotus ir šiose paraiškose nurodę, jog prašo skirti susietąją paramą už pienines karves, už visus valdoje laikomus valdos valdytojo ir (ar) partnerio, ir (ar) šeimos narių mėsinius galvijus ir (arba) avis, ir (arba) ožkas.

► Teisė į išmoką neprarandama jei patikros vietoje metu yra nustatoma, kad:

✓ mėsinis galvijas ir (ar) avis, ir (ar) ožka, pieninė karvė turi vieną iš dviejų įsagų, tuomet šie ūkiniai gyvūnai laikomi tinkamais gauti paramą, jeigu galima nustatyti tapatybę pagal duomenis ŪGR, galvijo pase (jei turi), ūkinių gyvūnų apskaitos žurnale (GAŽ-1 forma);

✓ mėsinis galvijas ir (ar) pieninė karvė yra vienintelis valdoje ūkinis gyvūnas, neturintis abiejų ausų įsagų, šis ūkinis gyvūnas yra laikomas tinkamu gauti paramą, jeigu galima nustatyti šio ūkinio gyvūno tapatybę pagal duomenis ŪGR, galvijo pase (jei turi), ūkinių gyvūnų apskaitos žurnale (GAŽ-1 forma), bet su sąlyga, jeigu ūkinio gyvūno laikytojas (valdos valdytojas ar partneris, ar šeimos narys) pateikė įrodymų, kad jau yra atlikęs atgaminamų ausų įsagų užsakymą ir sumokėjęs nustatyto dydžio įmoką (pateikia pinigų pavedimo kvitą ar mokėjimo įvykdymą pagrindžiantį dokumentą kompiuterinėje laikmenoje);

✓ jei išlaikymo laikotarpiu valdos valdytojas ir (ar) jo partneris, ir (ar) šeimos narys duomenis apie mėsinio galvijo, avies, ožkos, pieninės karvės perkėlimą ir (ar) kaitą pranešė Ūkinių gyvūnų laikymo vietų registravimo ir jose laikomų ūkinių gyvūnų ženklinimo ir apskaitos tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003 m. birželio 16 d. įsakymu Nr. 3D-234 „Dėl Ūkinių gyvūnų laikymo vietų registravimo ir jose laikomų ūkinių gyvūnų ženklinimo ir apskaitos tvarkos aprašo patvirtinimo“, nustatytais terminais ir būdais.

Reikalavimai gauti paramą už pienines karves

Parama bus mokama valdos valdytojams, kurie atitiks visus šiuos reikalavimus:

✓ Einamaisiais metais pateiks NMA paraiškas gauti paramą už deklaruotus plotus ir šiose paraiškose nurodys, jog prašo skirti susietąją paramą už pienines karves. Valdos partneriai valdoje gali būti užregistruoti ne vėliau kaip iki einamųjų metų balandžio 30 d. (imtinai).

✓ Už ŪGR įregistruotas valdos valdytojo ir (ar) partnerių vardu ir nepertraukiamai išlaikytas valdoje einamųjų metų **gegužės 1 d. – birželio 30 d.** (imtinai) (toliau – išlaikymo laikotarpis) pienines karves.

✓ Jeigu ŪGR yra nustatyta tvarka įregistruoti duomenys apie pieninės karvės prieauglio atvedimą arba gaišimą (negyvo prieauglio atvedimą arba išsimetimą) per paskutinius 18 mėnesių iki einamųjų metų balandžio 30 d. Jeigu per minėtus 18 mėnesių pieninė karvė ŪGR buvo registruota kitos valdos valdytojo ir (ar) partnerio vardu, laikoma, kad šis reikalavimas įvykdytas, jeigu prieauglio atvedimas arba gaišimas užregistruotas ŪGR bet kurios valdos valdytojo ir (ar) partnerio vardu per minėtus 18 mėnesių.

Paramos dydžiai bus diferencijuojami

Paramos dydžiai bus diferencijuojami pagal valdoje įregistruotų pieninių veislių karvių skaičių. Strateginiame plane numatytos 4 pakopos:

- ✓ už pirmąsias 10 karvių (imtinai),
- ✓ už 11–50-tą karvę (imtinai),
- ✓ už 51–150-tą karvę (imtinai),
- ✓ nuo 151 karvės ir daugiau už likusias karves.

✓ Paramos dydžiai bus apskaičiuojami vadovaujantis atskiru Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu patvirtinta paramos dydžių apskaičiavimo metodika. Tikslūs paramos dydžiai bus nustatyti atskirais žemės ūkio ministro įsakymais, kasmet paaiškęjus tiksliam pareiškėjų skaičiui ir šiuose ūkiuose laikomų pieninių karvių skaičiui.

Papildoma išmoka

► Papildomą 10 Eur išmoką už pieninę karvę, kuri atitinka reikalavimus gauti paramą, numatoma skirti, jeigu laikytojo tiriamaoji pieninių gyvūnų banda dalyvavo produktyvumo tyrimuose nepertraukiamai nuo praėjusių metų gegužės 1 d. iki einamųjų metų balandžio 30 d.

► Valdos valdytojai ir jų partneriai privalo laikytis Ūkinių gyvūnų laikymo vietų registravimo ir jose laikomų ūkinių gyvūnų ženklinimo ir apskaitos tvarkos aprašo.

► **Labai svarbu** į ŪGR laiku suvesti ne tik pieninių veislių karvių duomenis, bet ir duomenis apie pieninės karvės prieauglio atvedimą arba gaišimą (negyvo prieauglio atvedimą arba išsimetimą), t. y. per 7 kalendorines

dienas, skaičiuojant nuo sekančios dienos nuo įvykio.

► Taip pat išlikusi nuostata, kad valdos valdytojai turės laikytis valdymo ir Žemės ūkio naudmenų geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimų (GAAB reikalavimai).

Administravimo tvarka išlieka ta pati. VI Žemės ūkio duomenų centras pateiks duomenis iš registrų, o Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba atliks ūkinių gyvūnų patikras vietoje. NMA, remdamasi gautais duomenimis ir atlikusi administracines patikras, apskaičiuos galutines paramos sumas ir perves į valdos valdytojų sąskaitas.

Reikalavimai gauti paramą už mėsinius galvijus, avis ir ožkas

Parama mokama valdos valdytojams, kurie atitiks visus reikalavimus:

✓ Valdos valdytojai einamaisiais metais turi pateikti NMA paraiškas gauti paramą už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei ūkinius gyvūnus pagal Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei ūkinius gyvūnus paraiškos ir tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklės ir paraiškose nurodyti, jog prašo skirti išmokas už visus valdoje laikomus valdos valdytojo ir (ar) partnerio, ir (ar) šeimos nario mėsinius galvijus ir (arba) avis, ir (arba) ožkas.

✓ Valdos valdytojai galės gauti paramą už valdoje einamaisiais metais laikotarpiu nuo sausio 15 d. iki gruodžio 31 d. nepertraukiamai išlaikytas ne mažiau nei 30 kalendorinių dienų iki paskutinės laikymo dienos (toliau – ūkinio gyvūno išlaikymo laikotarpis) savo ir (ar) valdos partnerio (-ių), ir (ar) šeimos narių vardu nustatyta tvarka Ūkinių gyvūnų registre (ŪGR) įregistruotas ir suženklintas ne jaunesnes kaip 60 kalendorinių dienų amžiaus avis ir (ar) ožkas bei (ar) ne jaunesnius nei 12 mėn. amžiaus mėsinius galvijus (mėsiniai galvijai ir (ar) avys, ir (ar) ožkos turi būti ŪGR įregistruoti iki einamųjų metų lapkričio 30 d.).

✓ Išmoka pagal einamaisiais metais pateiktą paraišką už tą patį mėsinį galviją, avį ir ožką gali būti skiriama tik vieną kartą, jeigu mėsiniai galvijai ir (arba) avys, ir (arba) ožkos buvo parduoti (ar dovanoti) kitam laikyto-

jui, pardavėjui (dovanojusiam asmeniui) išmokos neskiriamos (šių ūkinių gyvūnų pirkėjas (dovanos gavėjas) gali pretenduoti į išmokas, jei atitinka visas taisyklėse numatytas išmokų skyrimo sąlygas).

✓ Išmokos pagal einamaisiais metais pateiktą paraišką už mėsinį galviją ir (ar) avį, ir (ar) ožką gali būti skiriamos valdos valdytojui, jei, pasibaigus numatytam išlaikymo laikotarpiui, nurodytas ūkinis gyvūnas nugaišo, buvo paskerstas savo reikmėms arba parduotas skerdyklai, išvežtas į kitą Europos Sąjungos valstybę narę ar eksportuotas į trečiąją šalį (paties valdos valdytojo ar jo partnerio, ar šeimos nario arba parduotas prekiautojui galvijais, avimis ir (ar) ožkomis arba galvijų, avių ir (ar) ožkų surinkimo centrui, kuris šiuos ūkinius gyvūnus išvežė į kitas ES valstybes nares, arba galvijų, avių ir (ar) ožkų karantino punktui, kuris šiuos ūkinius gyvūnus eksportavo į trečiąsias šalis) arba jei einamųjų metų gruodžio 31 d. buvo registruotas ŪGR valdos valdytojo ar jo partnerio, ar šeimos nario vardu ir jei duomenys apie nurodyto ūkinio gyvūno perkėlimą ir (ar) kaitą ūkinio gyvūno išlaikymo laikotarpiu buvo registruoti ŪGR apraše nustatytais terminais ir būdais.

Paramos dydžiai bus diferencijuojami

Išmokos dydžiai už mėsinius galvijus diferencijuojami pagal laikomo galvijo mėsinės veislės kraujo laipsnio dalį:

- ✓ išmokos už mėsinius galvijus, kurių mėsinės veislės kraujo laipsnio dalis siekia 51 ir daugiau proc.;
- ✓ išmokos už mėsinius galvijus, kurių mėsinės veislės kraujo laipsnio dalis nesiekia 51 proc.

Paramos dydžiai bus apskaičiuoti ne vėliau kaip iki kitų metų vasario 10 d. atskiru žemės ūkio ministro įsakymu, gavus informaciją iš valstybės įmonės Žemės ūkio duomenų centro.

Papildoma išmoka

Valdų valdytojams, kurių valdoje einamaisiais metais produktyvumo tyrimų vykdytojo, turinčio leidimą teikti mėsininių veislių galvijų produktyvumo tyrimus pagal Leidimų teikti mėsininių veislių gyvūnų produktyvumo tyrimų paslaugas išdavimo taisykles, arba

grynaveislių veislinių gyvūnų veisimo organizacijos (produktyvumo tyrimų vykdytojas) buvo atlikti grynaveislių mėsininių veislių galvijų privalomi svėrimai, vieną kartą per mėsinio galvijo gyvenimą mokamas 6 Eur susietosios pajamų paramos išmokos priedas už kiekvieną kontroliuojamą mėsinį galviją, su sąlyga, kad duomenys apie atliktus privalomus svėrimus ne vėliau kaip einamųjų metų gruodžio 31 d. nustatyta tvarka buvo įregistruoti Ūkinių gyvūnų veislininkystės sistemoje.

- Labai svarbu**
- ✓ Parama nemokama valdos valdytojui, kuris pats arba jo sutuoktinis yra patvirtinti paramos gavėjai pagal Kaimo plėtros 2004–2006 metų plano priemonę „Ankstyvo pasitraukimo iš prekinės žemės ūkio gamybos rėmimas“ ir Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonę „Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“.
 - ✓ **Laiku suvesti duomenis** už mėsinį galviją ir (ar) avį, ir (ar) ožką apie jų perkėlimą ir (ar) kaitą ūkinio gyvūno išlaikymo laikotarpiu į ŪGR.
 - ✓ **Atkreipti dėmesį, kad parama nemokama** deklaravusiam mažesnę negu 1 ha žemės ūkio naudmenų plo-

tą, kai susumavus išmokų dydžius už visus potencialiai tinkamus gauti sušietajai paramai ūkinius gyvūnus (mėsinius galvijus, ir (arba) avis ir arba ožkas) apskaičiuota paramos suma nesiekia 100 Eur.

Reikalavimai gauti paramą už nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimą

- Pareiškėjas savo vardu kaip valdos valdytojas turi būti įregistravęs valdą Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo verslo registre Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugpjūčio 27 d. nutarimo Nr. 1351 „Dėl Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo verslo registro įsteigimo ir jo nuostatų patvirtinimo“ nustatyta tvarka ir iki paramos paraiškos pateikimo valdos duomenys turi būti atnaujinti VĮ Žemės ūkio duomenų centro (ŽŪDC) registre.
- Pareiškėjas einamaisiais metais patvirtintoje bendrojoje paramos paraiškoje turi nurodyti, jog prašo skirti kompensacinę išmoką už nykstančių vietinių senųjų ūkinių gyvūnų ir naminių paukščių laikymą ir veisimą bei deklaruoti bent 0,01 ha žemės ūkio naudmenų ar kitos paskirties plotą

(bendrosios paramos paraiškos forma ir pildymo instrukcija pateikta TI taisyklėse).

- Pareiškėjas turi laikyti jam priklausančius nykstančių Lietuvos senųjų veislių ūkinius gyvūnus ir (ar) naminius paukščius, registruotus Ūkinių gyvūnų registre, ir einamaisiais metais iki paramos paraiškos pateikimo dienos turi atnaujinti duomenis.
- Nauja.** Bus galima prašyti paramos už Lietuvos tamsiąsias bites. Pareiškėjas, kuris norės gauti paramą už šias bičių šeimas, privalės dalyvauti igyvendinant veislininkystės institucijos selekcinę programą ir (arba) dalyvauti asociacijos „Lietuvos tamsioji bitė“ bičių veisimo programoje (sudarius sutartį su asociacija).
- Pareiškėjas turi laikyti bent 1 arklį (arba) galviją, (arba) 2 kiaules, (arba) 5 avis, (arba) 10 naminių paukščių, (arba) 3 bičių šeimas selekciniam centre Marcinkonyse ir 18 km spinduliu nuo Marcinkonių (adresas: Miškininkų g. 61, Marcinkonys) teritorijos arba 10 bičių šeimų, priklausančių senosioms veislėms, kurioms gresia išnykimas, už selekcinio centro teritorijos ribų.
- Pareiškėjas kartu su paramos paraiška turi pateikti paramos paraiškoje

įsipareigotų laikyti vištinių žąsų kilmės pažymėjimų kopijas (teikiama NMA) ir nurodyti arklių, galvijų, kiaulių ir avių tapatybės nustatymo numerius bei bičių kilmės pažymėjimus.

- Laikytis gyvūnų gerovės, gyvūnų sveikatingumo, ūkinių gyvūnų registravimo ir ženklavimo, veislinių kiaulių, bičių motinų ženklavimo ir registravimo taisyklių reikalavimų; išlaikyti paramos paraiškoje deklaruotą nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių, naminių paukščių ar bičių šeimų skaičių 5 metus ir vykdyti intervencinę priemonę nuo pirmos paramos paraiškos pateikimo dienos iki paskutiniųjų įsipareigojimo metų nustatytos žemės ūkio naudmenų ir kitų plotų deklaravimo pradžios dienos.
- Kasmet 5 metus deklaruoti žemės ūkio naudmenas, įsipareigoti ūkinius gyvūnus ir naminius paukščius veisti tik grynuoju veisimu, t. y. poruoti tik tos pačios veislės ūkinius gyvūnus arba naminius paukščius.
- Dalyvauti igyvendinant teisės aktų pripažintos veislininkystės institucijos selekcinę programą.
- Vykdyti ūkinių gyvūnų produktyvumo tyrimus pagal galiojančias pripažintų veisimo organizacijų selekcinės programas.

Stebėsenos sistema

NMA, siekdama, kad ūkininkai nebūtų varginami ir gaišinami patikromis vietoje, kad būtų aiškiai matomi imituojantys ūkininkavimą ūkininkai ir išmokos pasiektų tik tikruosius ūkininkus, informuoja ūkininkus apie dar neįvykdytus įsipareigojimus ir kasmet tobulina nuotolinių patikrų įrankius – [ALNSIS](#) ir „[NMA agro](#)“ programėlę. Šiomet ALNSIS funkcionalumas išplėstas ir papildytas nauja reikalavimų stebėjimo spalva – oranžine, kuri primena apie neatliktą veiklą iki termino pabaigos, išplėstos pareiškėjų informavimo apie nustatytą neatitikimą galimybės, o „[NMA agro](#)“ programėlėje planuojama vaizduoti einamųjų metų „Sentinel“ palydovo rudens vaizdus 1 m vaizdo rezoliucija, kuri leidžia ūkininkams tiksliau identifikuoti dirbamų laukų ribas.

NMA specialistai atlikdami patikras prižiūri, kaip ūkininkai ir kiti paramos

gavėjai, gavę ES ir Lietuvos Respublikos valstybės paramą laikosi prisiimtų įsipareigojimų. Patikros atliekamos:

- nuotoliniu būdu vadovaujantis ALNSIS, aerofotografiniais ir palydoviniais vaizdais arba per „[NMA agro](#)“ mobilią programėlę gautomis nuotraukomis;
- naudojant bepiločius orlaivius sunkiai prieinamose vietose (šlapynės, stogai ir kt.);
- apsilankant projekto igyvendinimo arba deklaruotų pasėlių / laikomų gyvulių vietoje.

Ne pirmus metus NMA eina link tikslo – atlikti **visas nuotolines patikras**. Mūsų siekis – paramos gavėjo prisiimtus įsipareigojimus tikrinti remiantis palydoviniais duomenimis, „[NMA agro](#)“ programėlės pagalba ir kitomis priemonėmis.

Patikroms optimizuoti pasitelkiamos šiuolaikinės technologijos. NMA

laukų matavimus dažniausiai atlieka nuotoliniu būdu vadovaudamasi aerofotografiniais ir palydoviniais vaizdais, o į laukus vyksta tik išskirtiniais atvejais, kai nėra galimybės aiškiai identifikuoti pagal palydovinius vaizdus arba nebuvo gauta nuotraukų per

mobilią programėlę „[NMA agro](#)“. 2023 m. NMA sieks ne tik laiku atlikti patikras, bet ir didinti nuotoliniu būdu atliekamų patikrų skaičių, taikydama pažangiausius palydovinius vaizdus ir technologijas bei tobulindama atrankų nuotolinėms patikroms procesą.

Automatinė laukų nuolatinio stebėjimo sistema (ALNSIS)

Automatinė laukų nuolatinio stebėjimo sistema (ALNSIS) – naujas stebėjimo įrankis, kurį naudojant nuolat stebima, identifikuojama ir vertinama žemės danga ir žemės ūkio veikla žemės ūkio veiklai tinkamuose deklaruotuose laukuose visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, remiantis ES programos „Copernicus“ palydovų „Sentinel“ duomenimis ir jų pagrindu veikiančiais algoritmais ar kitais bent lygiavertės vertės duomenimis, atsižvelgiant į nacionaliniuose teisės aktuose, reglamentuojančiuose paramą už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus, nurodytus įsipareigojimų termi-

nus atlikti numatytas veiklas. ALNSIS naudojama visoje Lietuvos teritorijoje. ALNSIS sugeba nuotoliniu būdu nustatyti 19 pagrindinių Lietuvoje auginamų pasėlių (žieminius kviečius (KVŽ), vasarinius kviečius (KVV), vasarinius miežius (MIV), žieminius rapsus (RAŽ), avižas (AVI), grikius (GRI), žirnius (ŽIR), pupeles (PUP), žieminius rugius (RUŽ), žieminius kvietrugius (KRŽ), žieminius miežius (MIŽ), cukrinius runkelius (CUR), kukurūzus (KUK), vasarinius rapsus (RAV), vasarinius kvietrugius (KRV), juodąjį pūdymą (PDJ), žaliąjį pūdymą (PDŽ), daugiametes ganyklas ir pie-

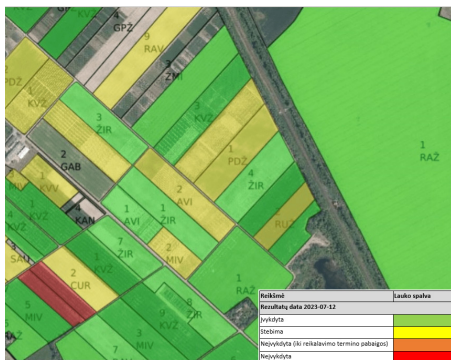
vas (DGP) ir ganyklas, pievas (GPŽ)). NMA specialistai naudodamiesi ALNSIS tikrina auginamų pasėlius, žemės dangą, pūdymų įdirbimą, ar pievos šienautos, suartos, ar žemė apleista, ar deklaruotame plote naudojama beariminė technologija, ar derlius nuimtas, ar žolė išdegusi, užlieta ir kitas veiklas.

Tikimasi, kad ši nauja stebėsenos sistema ir toliau leis skirti daugiau paramos ūkininkams, realiai vykdančiams žemės ūkio veiklą, besilaikantiems reikalavimų ES paramai gauti, padės mažinti NMA apsilankymų jų ūkiuose, o nesąžiningi pareiškėjai bus atgrasyti nuo bandymo pasinaudoti parama.

Patikima ir skaidri ALNSIS 2022 m. leido sutaupyti 1 mln. Eur NMA išlaidų, kurie anksčiau buvo skirti fizinei kontrolei, o ūkininkams išmokėti papildomai 2 mln. Eur užkirtus kelią nesąžiningiems pareiškėjams.

2023 m., ar pareiškėjai atitinka bazinei išmokai, išmokai jaunesiems ūkininkams, išmokai už pirmuosius hektarus ir vietovių su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtimis gauti

Visą informaciją apie [ALNSIS](#) galima rasti internetinėje svetainėje www.alnsis.lt

numatytus reikalavimus, visoje Lietuvos teritorijoje bus vertinama pagal ALNSIS rezultatus. Paramos gavėjai su ALNSIS rezultatais galės susipažinti [NMA informaciniame portale](#).

2023 m. NMA informaciniame portale bus atvaizduojami šie ALNSIS rezultatai:

- šienavimas pagal tiesioginių išmokų schemos reikalavimus;

- ar žemės ūkio augalų plotuose arimoje žemėje auginami žemės ūkio augalai pagal tiesioginių išmokų schemos reikalavimus;
- juodojo pūdymo įdirbimas;
- deklaruota pieva nesuarta nuo praėjusių metų rugpjūčio 1 d. iki einamųjų metų birželio 30 d.;
- deklaruoti tinkami gauti paramą plotai – nėra sumedėjusios augmenijos;
- deklaruoti tinkami gauti paramą plotai – nėra žemės ūkio veikloje nenaudotinių plotų (pvz.: kūdra, statiniai);
- deklaruotas pasėlis atitinka esantį lauke (I grupė).

Nuo liepos 10 d. ALNSIS rezultatai bus matomi [NMA informaciniame portale](#) ir atnaujinami kas 10 dienų. Pažymėtina, kad, atsižvelgiant į reikiamą laiko tarpą palydoviniams duomenims apdoroti, NMA informaciniame

portale bus rodomi prieš 10 dienų užfiksuoti rezultatai. Nuo rugpjūčio 10 d. pareiškėjai bus individualiai informuojami apie ALNSIS nustatytus neatitikimus. Taigi pareiškėjai jau iki reikalavimų įvykdymo termino pabaigos galės matyti informaciją apie dar neįvykdytus išpareigojimus pagal paramos priemones ir atlikti veiksmus, kuriuos reikia atlikti. Taip tikriesiems ūkininkams suteikiama galimybė pasitaisyti, o imituojančius ūkininkavimą siekiama atgrasyti nuo kėsinosi ne teisėtai gauti paramą.

Nuo rugsėjo 10 d. [NMA informaciniame portale](#) bus rodomi raudonos spalvos laukai, kurie bus vertinami vadovaujantis taisyklių nuostatomis. Atkreiptinas dėmesys, jog rezultatai gali kisti atlikus papildomus duomenų patikrinimus.

Deklaruotiems stebimiems laukams bus suteikiama **žalia**, **geltona**, **oranžinė** arba **raudona** spalvos.

Žalia spalva deklaruotame lauke rodo, jog išpareigojimas yra įvykdytas. **Geltona** spalva nurodo, jog išpareigojimas yra stebimas. **Oranžinė** spalva nurodo, jog išpareigojimas neįvykdytas ir artėja termino pabaiga, o **raudona** – išpareigojimas neįvykdytas po termino pabaigos. Ūkininkai turėtų vadovautis NMA informaciniame portale pateikiamais nurodymais ir, jei reikia, atsiųsti nuotrauką apie atliktą veiklą per „[NMA agro](#)“ programėlę, o jei neturi galimybės naudotis programėle, galima informuoti el. paštu alnsis@nma.lt ar oficialiu raštu. ALNSIS stebimų išpareigojimų dėl paramos už plotus grafikas pateiktas 16-17 psl.

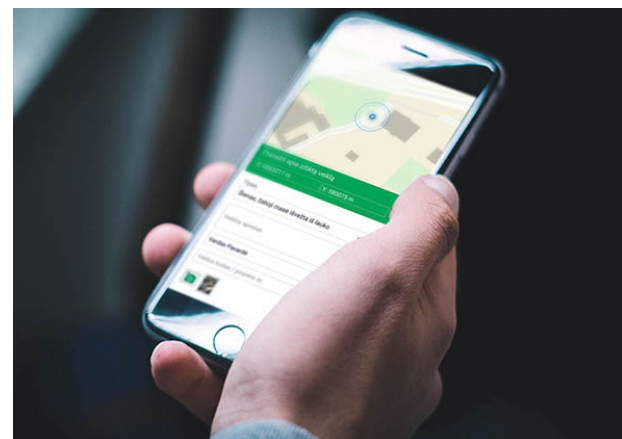
„NMA agro“ programėlė

Apsilankymų ūkiuose skaičius sumažėjo ir dėl aktyvaus ūkininkų naudojimosi mobiliąja programėle „NMA agro“. Mobilioji programėlė „[NMA agro](#)“ – tai puiki nemokama priemonė ūkininkams, norintiems pranešti apie įvykdytas veiklas, įgyvendintus investicinius projektus bei problemas, susijusias su išpareigojimų vykdymu, taip pat tai įrankis visuomenei, norinčiai pranešti apie neprižiūrimus plotus.

Sėkmingai augantis „[NMA agro](#)“ programėlės naudotojų skaičius (beveik 9 tūkst. naujų naudotojų 2022 m.) skatina ir toliau ją viešinti teikiant informaciją ir tobulinti priemones, kurios padėtų ūkininkams priimti tvirus ūkininkavimo sprendimus. Programėle dabar naudojasi jau daugiau kaip 36 tūkst. ūkininkų. Jiems sudaryta galimybė pateikti reikiamą informaciją trąšų naudojimo apskaitos bei augalų apskaitos produktų (AAP) naudojimo apskaitos žurnalams.

Taip pat „[NMA agro](#)“ programėlė yra įrankis, kuris atveria duomenis – į jį įkėlėme deklaruotus laukus, „Natura“ teritorijas, šlapynių teritorijas ir kitą tematinę informaciją. Yra galimybė paramos gavėjui patikrinti, ar teisingai įbraižytos deklaruotų laukų ribos, ar teisingai nurodytas pasėlio kodas, ar saugomose plotuose atliekamos tik leistinos veiklos („Natura 2000“, erozija ir kt.), taip pat matuoti atstumus ir plotus ir pildyti pranešimo informaciją.

„[NMA agro](#)“ įrankis skirtas ne tik teikti informaciją apie atliktas žemės ūkio veiklas. Programėlėje yra Europos Komisijos „Sentinel“ palydoviniai augmenijos indekso (streso) duomenys, atnaujinami kas 5 dienas, todėl ūkininkai gali stebėti pasėlių būklę, sudaryti tikslesnius tręšimo ir laistymo planus, tiksliau prognozuoti būsimą derliaus kiekį ir kokybę. Papildomai prie jau esamų palydovinių vaizdų 2023 metais planuojama programėlėje vaizduoti einamųjų metų „Sentinel“

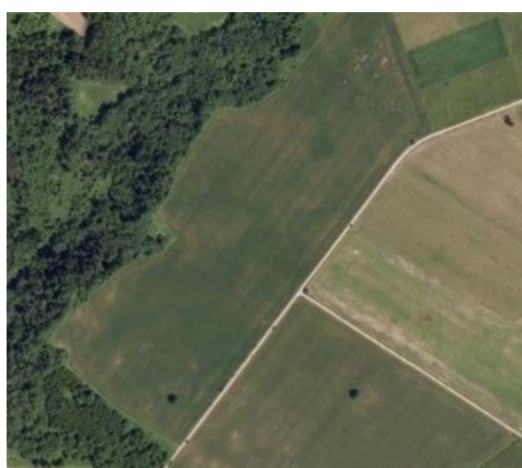

palydovo rudens vaizdus 1 m vaizdo rezoliucija, kurie leistų ūkininkams dar tiksliau identifikuoti dirbamų laukų ribas.

„[NMA agro](#)“ programėlėje atvaizduojamas 2022 metų rudens pagerintos raiškos 1 metro palydovinis vaizdas, sudarytas iš „Sentinel-2“ 10 metrų raiškos duomenų. Pareiškėjai deklaruodami pasėlius galės patikrinti, pakoreguoti ar įbraižyti dirbamų laukų ribas ir nurodyti tikslesnį paramai gauti plotą. Iki šiol deklaruodami pareiškėjai naudojo nuo 9 mėnesių iki 3 metų senumo ortofotografiniais žemėlapiais priklausomai nuo vietovės. Taikant naujausias technologijas nuo 2023 m. pareiškėjams bus rodomos preliminaros laukų ribos, kurios, remiantis 1 metro vaizdu, automatiškai sugeneruotos naudojantis dirbtinio intelekto algoritmu. Preliminaros ribos skirtos patarti ir parodyti pareiškėjams galimas dirbamo ploto ribas, kad būtų išvengta klaidų dėl mažesnio ploto deklaravimo, nepastebėtų naujai atsiradusių netinkamų paramai objektų išskyrimo, kelių laukų sujungimo, kai dirbamas vientisas masyvas, ir atsiradusių naujų laukų po lauko padalijimo, kai auginamos kitos kultūros pasėlis.

2023 metais ir toliau vystysime programėlę, plėsimė jos funkcionalumo galimybes, kurios sudarytų sąlygas mažinti apsilankymų ūkiuose skaičių, padėtų ūkininkams tvariau ir efektyviau ūkininkauti, išvengti pažeidimų, susijusių su gaunama parama, taip pat užtikrintų ES ir Lietuvos paramos skaidrumą.

Rasti ir atsiųsti programėlę galite išmaniuosiuose telefonuose „Google Play“ ir „App Store“ mobiliųjų programėlių parduotuvėse. Aktyvavus programėlę, telefone turi būti įjungta vietos nustatymo funkcija (GPS) ir duomenų siuntimas mobiliuoju ryšiu (mobilusis internetas). Pasirenkama reikiama pranešimo forma, tipas, potipis ir pateikiama kita prašoma informacija. Informacija apie x ir y foto- nuotraukos koordinatas ir krypties reikšmę išsaugoma automatiškai tiesiogiai iš vietovės bei negali būti keičiama. Instrukciją, kaip naudotis „[NMA agro](#)“, rasite interneto svetainės www.nmaagro.lt skiltyje „Kaip naudoti?“, taip pat NMA interneto svetainėje www.nma.lt.

3 metų senumo ortofotografinis žemėlapis

Pareiškėjų 2022 m. deklaruotos ribos

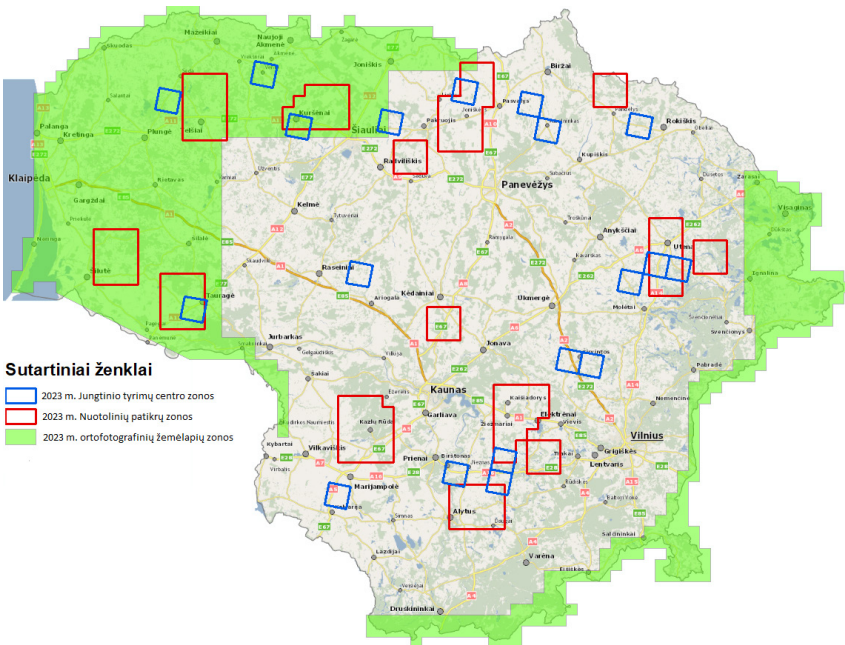

2022 m. rudens 1 metro „Sentinel“ palydovinis vaizdas

Pareiškėjams 2023 m. deklaravimui paruoštos preliminaros laukų ribos, sudarytos pagal 2022 m. rudens vaizdą

2023 m. nuotolinių patikrų zonos,
kuriose bus tikrinami ALNSIS
nestebimų programų tinkamumo
sąlygos ir reikalavimai /
įsipareigojimai

Patikrų grafikas

[illegible]

ALNSIS stebimi įsipareigojimai dėl paramos už plotus:

Laukui taikomas reikalavimas	ALNSIS rodomo rezultato spalva	ALNSIS rezultatas	Ką reikia daryti? 2023 m. liepos 6–12 d.	Ką reikia daryti? 2023 m. liepos 19–25 d.	Ką reikia daryti? 2023 m. rugpjūčio 8–14 d.	Ką reikia daryti? 2023 m. rugpjūčio 17–23 d.	Ką reikia daryti? 2023 m. rugpjūčio 29 d. – rugšėjo 4 d.	Ką reikia daryti? 2023 m. rugsėjo 7–13 d.
Šienavimas pagal tiesioginių išmokų schemos reikalavimus	Žalia	Reikalavimas įvykdytas	07 - 10		08 - 10			09 - 10
	Geltona	Reikalavimas stebimas						
			Papildomų veiksmų atlikti nereikia. Atkreipiame dėmesį, kad rezultatas gali pasikeisti įvertinus žolės smulkinimo ir paskleidimo reikalavimą.					
			Prašome nusišienauti ar nuganyti. Jei šiuos darbus atlikote, prašome pateikti lauko nuotraukas per „NMA agro“ programėlę arba informuoti MMA raštu ar el. paštu alnsis@nma.lt , jeigu tokios galimybės neturite.					
Žemės ūkio augalų plotuose aramoje žemėje auginami žemės ūkio augalai pagal tiesioginių išmokų schemas reikalavimus	Oranžinė	Reikalavimas neįvykdytas iki termino pabaigos				Prašome nusišienauti ar nuganyti. Jei šiuos darbus atlikote, prašome pateikti lauko nuotraukas per „NMA agro“ programėlę arba informuoti MMA raštu ar el. paštu alnsis@nma.lt , jeigu tokios galimybės neturite. Jei nuotraukas jau pateikėte, pakartotinai teikti nereikia. Pažymime, kad jei nuotraukų nepateiksite ir atlikus papildomus duomenų patikrinimus nebus nustatyta, kad reikalavimas įvykdytas, parama už lauką nebus mokama.*		
	Raudona	Reikalavimas neįvykdytas						Vertinimas bus atliekamas vadovaujantis taisyklių reikalavimais. Atkreipiame dėmesį, jog rezultatai gali kisti atlikus papildomus duomenų patikrinimus. Pažymime, kad už lauką, kuriame tinkamo reikalavimas nėra įvykdytas, parama mokama nebus.**
	Žalia	Reikalavimas įvykdytas				Papildomų veiksmų atlikti nereikia***		
	Geltona	Reikalavimas stebimas				Papildomų veiksmų atlikti nereikia. Rezultatai gali kisti atlikus papildomus duomenų patikrinimus. Laukai, kuriuose po reikalavimo termino pabaigos nenustatytas reikalavimo neįvykdymo faktas, yra laikomi tinkamais gauti paramą. Vertinimas bus atliekamas vadovaujantis taisyklių reikalavimais.		
	Oranžinė	Reikalavimas neįvykdytas iki termino pabaigos						
	Raudona	Reikalavimas neįvykdytas				Vertinimas bus atliekamas vadovaujantis taisyklių reikalavimais. Pažymime, kad už lauką, kuriame tinkamumo reikalavimas nėra įvykdytas, parama mokama nebus.*		
Juodojo pūdymo įdirbimas	Žalia	Reikalavimas įvykdytas				Papildomų veiksmų atlikti nereikia.		
	Geltona	Reikalavimas stebimas				Prašome įdirbti pūdymą. Jei darbus atlikote, prašome pateikti lauko nuotraukas per „NMA agro“ programėlę arba informuoti MMA raštu ar el. paštu alnsis@nma.lt , jeigu tokios galimybės neturite. Pažymime, kad jei nuotraukų nepateiksite ir atlikus papildomus duomenų patikrinimus nebus nustatyta, kad reikalavimas įvykdytas, parama už lauką nebus mokama.		

Strateginio plano kaimo plėtros intervencinės priemonės ir KPP 2014–2020 m. tęstinės priemonės

Šiais metais ūkininkai gali teikti paraiškas gauti paramą pagal KPP 2014–2020 m. priemones ir naujas 2023–2027 m. intervencines priemones. Kviečiame susipažinti su naujomis intervencinėmis priemonėmis „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“ ir „Laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ teritorijos ribų“ bei KPP 2014–2020 m. priemonės „Ekologinis ūkininkavimas“ aktualiais pakeitimais. Taip pat primename nepasikeitusius KPP 2014–2020 m. priemonių „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kličių“ ir „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“ veiklos sričių reikalavimus.

Jei pareiškėjas 2021–2022 m. dalyvavo KPP 2014–2020 m. priemonės „Ekologinis ūkininkavimas“ veikloje „Parama ekologiniam ūkininkavimui“, 2023 m. jis gali:

- nedalyvauti ekologinėje gamyboje ir neteikti paraiškos, pereiti prie įprastinio ūkininkavimo;
- dalyvauti 2023–2027 intervencinėje priemonėje „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“;
- dalyvauti 2023–2027 ekologinėje sis-

temoje „Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai)“;

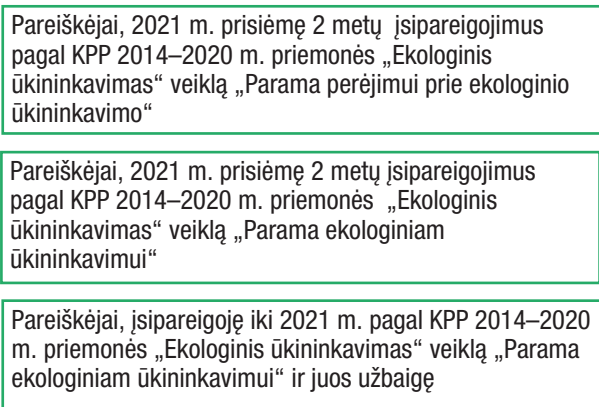
- jei po **2022 m. birželio 6 d.** prisiėmė 2 metų įsipareigojimus pagal KPP 2014–2020 m. priemonės „Ekologinis ūkininkavimas“ veiklą „Parama ekologiniam ūkininkavimui“, 2023 m. **privalo** tęsti įsipareigojimus dar 1 metus.

Jei pareiškėjas 2021–2022 m. dalyvavo KPP 2014–2020 m. priemonės „Ekologinis ūkininkavimas“ veikloje „Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo“, 2023 m. jis gali:

- jei **2021 m.** buvo prisiėmęs 2 metų įsipareigojimus pagal KPP 2014–2020 m. priemonės „Ekologinis ūkininkavimas“ veiklą „Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo“, 2023 m. gali nutraukti ekologinio ūkininkavimo praktiką arba tęsti veiklą pagal atitinkamas naujo periodo priemones;
- jei po **2022 m. birželio 6 d.** buvo prisiėmęs 2 metų įsipareigojimus pagal KPP 2014–2020 m. priemonės „Ekologinis ūkininkavimas“ veiklą „Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo“, 2023 m. **privalo** tęsti prisiimtus įsipareigojimus.

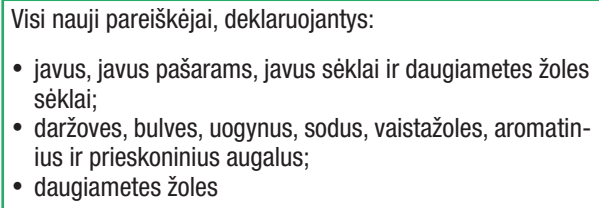
Dalyvavimo 2023–2027 m. intervencinėje priemonėje, ekologinėse sistemose galimybės

1 Schema. Dalyvavimas 2023–2027 m. intervencinėje priemonėje „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“

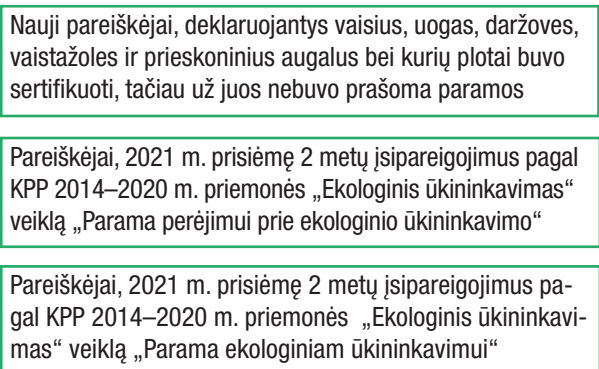
SP intervencinė priemonė „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“

2 Schema. Dalyvavimas 2023–2027 m. ekologinėje sistemoje „Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo“

SP ekologinė sistema „Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo“

3. Schema. Dalyvavimas 2023–2027 m. ekologinėje sistemoje „Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai)“

SP ekologinė sistema „Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai)“

Deklaruojant naudmenų plotus ir prašant paramos pagal 2023–2027 m. intervencinę priemonę „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“, ekologines sistemas „Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo“, „Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai)“ bei tęstinę KPP 2014–2020 m. priemonę „Ekologinis ūkininkavimas“, paraiškoje būtina nurodyti atitinkamus sutartinius žymėjimus, nurodytus TI taisyklių klasifikatoriuje (klasifikatorius).

Intervencinė priemonė „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“

Paramos gavėjai – fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys aktyvaus ūkininko reikalavimus.

Tinkamumo reikalavimai:

- atitinka aktyviam ūkininkui keliamus bendruosius reikalavimus;
- valdą įregistravęs Valdų registre;
- taiko ekologinės gamybos metodus, apibrėžtus Reglamente (ES) Nr. 2018/848;
- turi ekologinės gamybos sertifikatą;
- pareiškėjui nėra iškelta byla dėl bankroto ir jis nelikviduojamas;
- deklaruoja plotus, už kuriuos prašo ir už kuriuos neprašo paramos.

Bendras, sertifikuotas pagal ekologinės gamybos reikalavimus, nustatytus Reglamente (ES) 2018/848, tinkamas paramai naudmenų plotas, už kurį mokamos kompensacinės išmokos, turi būti ne mažesnis kaip 1 ha, susidedantis iš laukų, kurių plotas ne mažesnis kaip 0,1 ha.

Įsipareigojimai:

- Laikytis Reglamente (ES) Nr. 2018/848 reikalavimų, Ekologinės gamybos taisyklių, turėti kontrolės institucijos išduodamą sertifikatą prisiimtų įsipareigojimų laikotarpiu.
- Laikytis Produktų ženklinimo ekologiško produktų ženklu bei su ekologine gamyba susijusio ženklinimo ir reklamos oficialios kontrolės tvarkos aprašo reikalavimų.
- Pildyti Ekologinės gamybos žurnalą.
- Siekiant gauti paramą už sertifikuotas daugiametes žoles, laikyti sertifikuotus ūkinius gyvūnus (ne mažiau nei 0,3 SG/ha).
- Siekiant gauti paramą už

javus sėklai, būti atestuotų dauginamosios medžiagos tiekėjų sąraše arba būti pasirašius augalų dauginamosios medžiagos auginimo ir supirkimo sutartis.

- Įsipareigojimų laikyti **5 metus** (apima pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Ekologinis ūkininkavimas“ veiklą „Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo“ ir (arba) intervencinę priemonę „Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo“ įvykdytus įsipareigojimus).
- Per įsipareigojimų laikotarpį nesumažinti paraiškoje nurodyto bendro ploto daugiau kaip 10 proc. (išimtiniais atvejais – 15 proc.) ir nepadidinti daugiau kaip 10 proc., bet ne daugiau kaip 1 ha.

Intervencinė priemonė „Laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ teritorijos ribų“

Parama skiriama kasmet už pievų plotą, esantį už „Natura 2000“ teritorijos ribų, siekiant paramos gavėjams kompensuoti dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas.

Pareiškėjas privalo būti aktyvus ūkininkas, kuris atitinka bendruosius reikalavimus, nustatytus TI taisyklių II skyriuje, ir kurio valda ar jos dalis patenka į paukščių apsaugos teritoriją už „Natura 2000“ ribų sluoksnį. Tinkamas paramai pievų plotas, už kurį mokamos kompensacinės išmokos (klasifikatoriaus kodai DGI, DGP, DGA arba EPT, SPT, 5PT-2, 5PT-3, MNP, MNŠ, MNN), ne mažesnis kaip 1 ha, sudarytas iš ne mažesnių kaip 0,1 ha ploto laukų.

Tinkamumo reikalavimai:

- pareiškėjas atitinka aktyviam ūkininkui keliamus bendruosius reikalavimus;
- valda turi būti įregistruota Valdų registre;
- pareiškėjui neiškelta byla dėl bankroto ir jis nėra likviduojamas;
- privalo deklaruoti plotus, už kuriuos prašo ir už kuriuos neprašo paramos;
- siekiant paramos už deklaruotas pievas (ganyklas), turėti ne mažiau kaip 0,3 SG/ha pievų (ganyklų) (pasirinkus pievų sutvarkymo būdą ganyką);
- siekiant paramos už daugiametes žoles, auginamas sėklai, reikalavimas turėti bent 0,3 SG/ha pievų ir (ar) ganyklų netaikomas.

Įsipareigojimai:

- Laikytis paramos sąlygų, kurios apima valdymo reikalavimus ir GAAB reikalavimus.
- Pievas nušienauti ir sutvarkyti (nupjautą žolę išvežti iš lauko) nuo birželio 20 d. iki spalio 30 d. arba nuganyti.
- Jei laikytų žolėdžių gyvūnų vidurkis (sausio 1 d. – birželio 30 d.) ne mažiau kaip 0,3 SG/ha, yra ganoma, šienauti nebūtina.
- Žolės nesmulkinti ir nepaskleisti, nebent laikytų žolėdžių gyvūnų vidurkis (sausio 1 d. – birželio 30 d.) ne mažiau kaip 0,5 SG/ha.
- Draudžiama naudoti mineralines ir organines trąšas ir augalų apsaugos produktus.
- Įsipareigojimų laikotarpis 5 metai.
- Per įsipareigojimų laikotarpį pirmaisiais metais deklaruoto ploto nepadidinti daugiau kaip 10 proc., bet ir ne daugiau kaip 1 ha bei nesumažinti jo daugiau kaip 10 proc.

KPP 2014–2020 m. priemonės (tęstinės)

Pareiškėjai, pateikę paraiškas pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos (KPP) priemones „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“, „Ekologinis ūkininkavimas“, „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“ ir „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“, įsipareigojimus privalo tęsti arba jei yra prisiėmę naujus įsipareigojimus, juos vykdyti pagal atitinkamų priemonių įgyvendinimo taisyklių nuostatas. Su pagrindiniais reikalavimais ir įsipareigojimais galite susipažinti ūkio darbų kalendoriuje.

Naujai 2023 m. prisiimamų įsipareigojimų laikotarpio trukmė pareiškėjams, pirmą kartą teikiantiems paraiškas pagal priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklas: „Dirvožemio apsauga“, „Melioracijos griovių šlaitų priežiūra“, „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“, „Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamojoje žemėje“, „Ražienų laukai per žiemą“, – 3 metai.

Ūkio darbų kalendorius (KPP 2014–2020 m. plotinės priemonės)

Ūkio darbų kalendorius	
Reikalavimai / įsipareigojimai	Data
„Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“	
„Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“	
Jei daugiamete ganykla arba pieva paverstas laukas bus naudojamas gyvulininkystės tikslams, plėtoti tik ekstensyviąją gyvulininkystę (ne daugiau kaip 1 SG / ha)	Nuo gegužės 1 d. iki spalio 30 d.
Ariamojoje žemėje pirmaisiais metais įsėti daugiametės žolės	Iki liepos 1 d.
Antraisiais ir paskesniais metais po įsėjimo pirmąją žolę nupjauti ir ją išvežti	Iki rugpjūčio 1 d.
Antrąją žolę nupjauti	Nuo rugpjūčio 15 d. iki rugsėjo 30 d.
Antrosios pjūties žolę išvežti (visais atvejais nušienautą žolę išvežti)	Iki rugsėjo 30 d.
Įveistoje daugiametėje ganykloje (pievoje) nenaudoti augalų apsaugos produktų ir mineralinių trąšų. Organines trąšas galima skleisti antraisiais ir vėlesniais metais	Iki spalio 10 d.
Nenuganytos žolės likučius nušienauti ir išvežti (išskyrus žolės likučius ganytuose plotuose, kai žolėdžių ūkinių gyvūnų metinis vidurkis sudarė 0,5–1 SG)	Iki spalio 30 d.
„Ekstensyvus pievų tvarkymas ganant gyvulius“	
Gyvulių ganymo laikotarpis	Nuo gegužės 1 d. iki spalio 30 d.
Nenuganytos žolės likučius nušienauti ir išvežti (išskyrus, kai žolėdžių ūkinių gyvūnų metinis vidurkis sudarė ne mažiau kaip 0,5 SG)	Iki spalio 30 d.
Nuo 2022 m. prisiėmę įsipareigojimus pagal veiklą gali nušienauti pievas po birželio 20 d., po to ganyti gyvulius deklaruotuose pagal veiklą plotuose	Visą prisiimtų įsipareigojimų laikotarpį (2022–2024 m.)
„Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“	
Ganyti gyvulius ganiavos laikotarpiu ne didesniu intensyvumu kaip 1 SG/ha pagal priemonės veiklą deklaruotame plote.	Nuo gegužės 1 d. iki spalio 30 d.
Pradėti šienauti	Nuo liepos 15 d.
Nenuganytos žolės likučius nušienauti. Pašalinti nušienautą žolę bei nenuganytos arba nušienautos žolės likučius (nušienautos ir nenuganytos žolės likučių smulkinimas ir paskleidimas draudžiamas, išskyrus žolės likučius ganytuose plotuose, kai žolėdžių ūkinių gyvūnų metinis vidurkis sudarė 0,5–1 SG)	Iki 2024 m. kovo 1 d.
„Specifinių pievų tvarkymas“	
Pasirinkus pievų sutvarkymo būdą, kai ganomi gyvuliai: laikyti gyvulius ir vidutiniškai ganiavos laikotarpiu juos ganyti ne didesniu intensyvumu kaip 1 SG/ha pagal priemonės veiklą deklaruotame plote	Nuo gegužės 1 d. iki spalio 30 d.
Pasirinkus pievų sutvarkymo būdą, kai šienaujama žolė: šienavimą pradėti	Nuo liepos 15 d.
Nušienautos žolės nesmulkinti ir nepaskleisti. Žolė iš lauko turi būti išvežta	Iki spalio 15 d.
Nenuganytos žolės likučius nušienauti	Iki spalio 15 d.
„Nykstančios meldinių nendrinukių populiacijos buveinių saugojimas natūraliose ir pusiau natūraliose pievose“	
Paramos paraiškų priėmimo vietoje ar prisijungus elektroniniu būdu susipažinti su PPIS atnaujintais duomenimis, atsižvelgiant į Aplinkos ministerijos ar jos įgaliotos institucijos pateiktą informaciją dėl meldinių nendrinukių nustatymo fakto pagal veiklą deklaruotuose plotuose	Nuo birželio 15 d. iki liepos 1 d.
Aplinkos ministerijai ar jos įgaliotai institucijai neradus meldinių nendrinukių buveinėse perinčių paukščių (veisimosi elgesį demonstruojančių patinų), pradėti šienauti pusę pagal šią veiklą deklaruoto ploto (50 proc.)	Nuo liepos 1 d. iki liepos 30 d.
Visą likusį pagal šią veiklą deklaruotą plotą (50 proc.) nušienauti	Nuo rugpjūčio 1 d.
Aplinkos ministerijai ar jos įgaliotai institucijai radus meldinių nendrinukių buveinėse perinčių paukščių (veisimosi elgesį demonstruojančių patinų), pradėti šienauti pusę pagal šią veiklą deklaruoto ploto (50 proc.)	Nuo rugpjūčio 15 d.
Nušienautą žolę išvežti iš lauko	Iki spalio 1 d. (išskirtiniais atvejais dėl aukšto gruntoinio vandens (kai negali įvažiuoti žolei išvežti reikalinga technika) lygio iki spalio 1 d. nušienauta žolė turi būti sukrauta į krūvas ir išvežta iš lauko iki 2024 m. kovo 1 d.)
Ekstensyviai ganyti tik nušienautose teritorijose (ganyti tik nerišant gyvulių); ganyti gyvulius ganiavos laikotarpiu ne didesniu intensyvumu kaip 1 SG / ha įsipareigotame pagal priemonės veiklą plote (nušienautos ir nenuganytos žolės likučių smulkinimas ir paskleidimas draudžiamas, išskyrus žolės likučius ganytuose plotuose, kai žolėdžių ūkinių gyvūnų metinis vidurkis sudarė 0,5–1 SG)	Ganyti baigti iki spalio 15 d.

„Nykstančios meldinių nendrinukių populiacijos buveinių saugojimas šlapynėse“	
Šienauti 50 proc. pagal šią veiklą deklaruoto ploto kiekvienais metais (per 2 metus nušienaujant visą plotą)	Nuo rugpjūčio 1 d.
Nepaskleisti nušienautos ar susmulkintos žolės, sutvarkyti nupjautą žolę (pvz., sugrėbti, surulonuoti, sudėti į krūvas ar kt. būdais)	Iki spalio 1 d. bei išvežti iki 2024 m. kovo 1 d.
Laikytis ganymo reikalavimų (jei ganoma): laikyti gyvulius ir vidutiniškai ganiavos laikotarpiu ganyti ne mažesniu intensyvumu kaip 0,3 SG/ha ir ne didesniu intensyvumu kaip 1 SG/ha pagal priemonės veiklą deklaruoto ploto; ganyti galima visame pagal priemonės veiklą deklaruotame plote	Ganyti baigti iki spalio 15 d.
„Medingųjų augalų arba daugiamečių žolių juostos ar laukai ariamojoje žemėje“	
Pagal veiklos sritį „Medingųjų augalų juostos ar laukai ariamojoje žemėje“: pasėti medingųjų augalų mišinį ariamojoje žemėje, kurį sudaro ne mažiau kaip 3 rūšių medingieji augalai (kaip atskiri laukai arba ne siauresnės kaip 6 m pločio juostos), nenaudoti augalų apsaugos produktų, mineralinių ir organinių trąšų. Nupjauti pusę šio ploto	Nuo birželio 1 d. iki birželio 30 d.
Pagal veiklos sritį „Daugiamečių žolių juostos ar laukai ariamojoje žemėje“ (išskyrus praeitais metais GPŽ kodu deklaruotus plotus): pirmaisiais metais ariamojoje žemėje pasėti daugiametės žolės	Iki liepos 1 d.
Antraisiais ir paskesniais metais po daugiamečių žolių pasėjimo pradėti šienauti	Nuo liepos 15 d.
Nupjauti visą likusį plotą	Nuo rugsėjo 1 d. iki rugsėjo 30 d.
Išvežti nupjautą žolę	Iki rugsėjo 30 d.
Visą nupjautą žolę iš lauko išvežti	Iki rugsėjo 30 d.
„Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamojoje žemėje“	
Ganyti gyvulius ne mažesniu intensyvumu kaip 0,3 SG/ha ir ne didesniu intensyvumu kaip 1 SG/ha pagal priemonės veiklą deklaruoto ploto	Nuo gegužės 1 d. iki spalio 30 d.
Pirmaisiais įsipareigojimų metais ariamąją žemę, esančią šalia paviršinio vandens telkinio apsaugos juostos, privalomos pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus apsėti daugiametėmis žolėmis	Iki liepos 1 d.
Kartą per metus nušienauti ar nuganyti iki privalomos pagal teisės aktus pakrantės apsaugos juostos (pareiškėjas gali laisvai nuspręsti, ar ganyti, ar šienauti)	Nuo liepos 1 d. iki rugsėjo 30 d.
Nušienautą ar susmulkintą žolę pašalinti	Iki rugsėjo 30 d.
Nenuganytos žolės likučius nušienauti ir išvežti (nušienautos ir nenuganytos žolės likučius smulkinti ir paskleisti draudžiama, išskyrus žolės likučius ganytuose plotuose, kai žolėdžių ūkinių gyvūnų metinis vidurkis sudarė 0,5–1 SG)	Iki spalio 30 d.
„Melioracijos griovių šlaitų priežiūra“	
Kai nušienauta žolė yra išvežama, melioracijos griovio šlaitą ir 1 m pločio apsauginę juostą nušienauti kartą per metus	Nuo rugpjūčio 1 d. iki rugsėjo 30 d.
Kai nušienauta žolė yra susmulkinama ir paskleidžiama ant melioracijos griovio šlaito, melioracijos griovio šlaitą ir 1 metro pločio apsauginę juostą nušienauti kartą per metus	Nuo rugpjūčio 1 d. iki rugsėjo 30 d.
Nušienautą žolę susmulkinti (nesusmulkintą žolę išvežti)	Nuo rugpjūčio 1 d. iki rugsėjo 30 d.
Pašalinti krūmus ir jų ataugas, augančias melioracijos griovių šlaituose ir 1 metro pločio apsauginėje juostoje	Iki rugsėjo 30 d.
Išvežti nušienautą (nesusmulkintą arba susmulkintą) žolę, iškirstus krūmus ir jų ataugas	Iki rugsėjo 30 d.
Pašalinti krūmus ir jų ataugas, augančias melioracijos griovių šlaituose ir 1 metro pločio apsauginėje juostoje	Iki rugsėjo 30 d.
„Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema“	
Pareiškėjas ir (ar) paramos gavėjas valdoje turi taikyti integruotos augalų apsaugos principus, jis turi būti įregistruotas Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnybos Integruotoje augalų apsaugos informavimo, konsultavimo ir mokymų informacinėje sistemoje (IKMIS)	Iki 2023 m. paramos paraiškos priėmimo (nepavėluotai) termino pabaigos
Valdoje taikyti integruotos augalų apsaugos principus, naudotis IKMIS bei individualiomis specializuotų konsultantų teikiamomis konsultavimo paslaugomis	Kiekvienais kalendoriniais paramos paraiškos pateikimo metais
Augalų apsaugos produktus, turinčius tos pačios veikliosios medžiagos, naudoti ne dažniau kaip 2 kartus per vegetacijos laikotarpį; vaisių, uogų ir daržovių apsaugai nenaudoti toksiškų ir labai toksiškų, paženklintų „T“ ir „T+“ , pesticidų; laikantis kiekvienai rūšiai reikalingos fitosanitarinės pertraukos, sudaryti ir vykdyti sėjomainos planą; kiekvienais metais, vadovaujantis dirvožemio ir (arba) augalo laboratoriniais tyrimais, sudaryti ir vykdyti tręšimo planą	Kiekvienais kalendoriniais paramos paraiškos pateikimo metais
Piktžolės naikinti tik mechaninėmis priemonėmis	Antroje augalų vegetacijos pusėje
„Dirvožemio apsauga“	
Pareiškėjas ir (ar) paramos gavėjas valdoje turi taikyti integruotos augalų apsaugos principus, kurie turi būti įregistruoti IKMIS	Iki 2023 m. paramos paraiškos priėmimo (nepavėluotai) termino pabaigos
Kai auginami ankštiniai augalai ir (arba) jų mišinys: užsėtas plotas kiekvienais metais turi sudaryti ne mažiau kaip 20 proc. paramos paraiškoje deklaruoto tiesioginėms išmokoms gauti ariamosios žemės ploto. „Rizikos“ vandens telkinių teritorijoje ankštiniais augalais ir (arba) jų mišiniu užsėtas plotas kiekvienais metais turi sudaryti ne mažiau kaip 30 proc. paramos paraiškoje deklaruoto tiesioginėms išmokoms gauti ariamosios žemės ploto	Pasėtus ankštinius augalus ir (arba) jų mišinį deklaruoti 2023 m.
Kai įsėjamas daugiamečių žolių įsėlis (išskyrus praeitais metais GPŽ kodu deklaruotus plotus): pasėti daugiametės žolės (ne mažesniame kaip 20 proc. nuo paramos paraiškoje deklaruoto tiesioginėms išmokoms gauti ariamosios žemės ploto ir išlaikyti 2 metus tame pačiame lauke nuo pasėjimo metų. „Rizikos“ vandens telkinių teritorijoje daugiametėmis žolėmis apsėtas plotas turi sudaryti ne mažiau kaip 30 proc. paramos paraiškoje deklaruoto tiesioginėms išmokoms gauti ariamosios žemės ploto ir išlaikomas 2 metus tame pačiame lauke nuo įsėjimo metų.)	Iki liepos 1 d. pasėtas daugiametės žolės deklaruoti 2023 m.
Ankštinius augalus ir (arba) jų mišinį arba jų ražienas suarti pasėjimo metais	Nuo rugpjūčio 1 d. iki spalio 1 d.
Antraisiais metais daugiametės žolės, jų nenušienavus, suarti	Nuo rugpjūčio 1 d. iki spalio 1 d.
„Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje“	
Po pagrindinio derliaus nuėmimo tarpinius pasėlius rekomenduojama pasėti per savaitę	Iki rugsėjo 15 d.

Neganyti gyvulius, neruošti pašaro, nešienauti ir nesmulkinti tarpinių pasėlių pagal veiklą deklaruotuose plotuose, išskyrus tarpinių pasėlių augalų suvo-lavimą	2023 m. tarpinių pasėlių auginimo lai-kotarpiu
Nenaudoti augalų apsaugos produktų, mineralinių trąšų ir srutų pagal veiklą deklaruotuose plotuose	2023 m. tarpinių pasėlių auginimo lai-kotarpiu
Išlaikyti tarpinius pasėlius ant dirvos paviršiaus	Iki 2024 m. kovo 1 d.
Įterpti tarpinius augalus į dirvą	2024 m. prieš pagrin-dinės kultūros sėją
„Ražienų laukai per žiemą“	
Sutvarkyti įsipareigotame plote šiaudus, surišti juos į ryšulius (ritinius) ir išvežti iš lauko arba susmulkinti ir paskleisti juos dirvos paviršiuje	Nuėmus derlių
Nupjovus javus, neaparti laukų	Iki 2024 m. kovo 1 d.
Nenaudoti įsipareigotame plote augalų apsaugos produktų, organinių ir mi-neralinių trąšų ir srutų po derliaus nuėmimo; nekalkinti ir neskusti ražienų	Iki 2024 m. kovo 1 d.
Ražienų laukuose nešienauti ir (arba) nesmulkinti sužėlusių augalų	Iki 2024 m. kovo 1 d.
„Su Natura 2000 ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“	
Jei pievose ganomi gyvuliai, ganyti ne intensyviau kaip 1 SG vienam hektarui	Ganiavos terminas nenustatomas
Pievas nušienauti bent 1 kartą per metus. Jeigu šienavimo ar ganymo ter-minai konkrečioje teritorijoje nėra reglamentuojami (specialiosiose žemės ir miško naudojimo sąlygose, saugomos teritorijos nuostatuose, apsaugos reglamentuose, saugomos teritorijos planavimo dokumentuose, apsaugos sutartyse su privačios žemės savininkais ar valstybinės žemės valdytojais)	Nuo birželio 15 d.
Pastaba.	
Pagal tęstinės KPP 2014–2020 m. priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir kli-matas“ veiklas deklaruojamuose plotuose, patenkančiuose į „Natura 2000“ teritorijas, pareiškėjas privalo laikytis tęstinės KPP 2014–2020 m. priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklų taisyklėse nurodytų šienavimo ir gany-mo terminų	Nuo liepos 15 d.
Šienavimo metu nupjauta žolė (šienas, žalioji masė ar kt.) ganyklose arba pievose turi būti sutvarkyta (išvežta iš lauko), mulčiuoti (smulkinti ir paskleis-ti) draudžiama, išskyrus žolės likučius ganytuose plotuose, kai pareiškėjų (arba jų valdos partnerio ar valdoje registruoto šeimos nario) einamųjų metų laikotarpiu nuo sausio 1 d. iki birželio 30 d. laikytų žolėdžių ūkinių gyvūnų vidurkis sudarė ne mažiau kaip 0,5 SG hektarui	Iki spalio 30 d.
„Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“	
Pareiškėjas privalo ūkininkauti ar užsiimti žemės ūkio veikla deklaruotame plote, už kurį teikiama parama	Iki 2024 m. paraiškų teikimo pagal priemo-nę pradžios

Pareiškėjas, norintis gauti paramą pagal priemonę už deklaruotas pievas ir (ar) ganyklas, privalo turėti TI taisyklių 1 priede pateikiamų bent 0,25 SG/ha pievų ir (ar) ganyklų (skaičiuojamas 12 mėnesių (nuo praėjusių metų balan-džio 1 d. iki einamųjų metų kovo 31 d.). Pastaba. Reikalavimas turėti bent 0,25 SG/ha pievų ir (ar) ganyklų netaikomas pareiškėjams, norintiems gauti paramą pagal priemonę už daugiametes žoles, auginamas sėklai, ir atitinkantiems TI taisyklėse nurodytus reikalavimus.	Nuo 2022 metų balandžio 1 d. iki 2023 kovo 31 d.
Pareiškėjas, norintis gauti paramą pagal priemonę už daugiametes žoles, auginamas sėklai (tinkami šios pasėlių grupės augalai, nurodyti TI taisyklių 4 priede), paraiškoje tokius laukus turi deklaruoti kodais GPŽ ir pažymėti poży-mį „SĖ“, „ESĖ“, „ES“, „JS“. Kompensacinė išmoka už daugiametes žoles sėklai mokama pareiškėjams, kurie: - įtraukti į atestuotų dauginamosios medžiagos tiekėjų sąrašą arba yra pasirašę augalų dauginamosios medžiagos auginimo ir supirkimo sutar-tis su dauginamosios medžiagos tiekėjais; - turi VAT išduotą sėklinio pasėlio aprobavimo aktą; - turi pagal augalų dauginamajai medžiagai keliamus teisės aktų reikala-vimus VAT išduotą sėklos sertifikatą, kuriame nurodyta, kad sėkla teisės aktų nustatyta tvarka yra galutinai sertifikuota. Pareiškėjai, kurie patys rinkai tiekia augalinę dauginamąją medžiagą, galuti-nai sertifikuotos sėklos sertifikatą NMA turi pateikti iki kitų metų birželio 1 d. Pareiškėjai, kurie pasirašė augalų dauginamosios medžiagos auginimo ir su-pirkimo sutartis su dauginamosios medžiagos tiekėjais ir ne patys rinkai tiekia dauginamąją medžiagą, iki kitų metų birželio 1 d. NMA turi pateikti sudarytą augalinės dauginamosios medžiagos auginimo ir supirkimo sutartį bei galutinai sertifikuotos sėklos sertifikatą. Sėklos sertifikatą gali pateikti pareiškėjas arba sutartyje nurodytas augalų dauginamosios medžiagos supirkėjas.	Iki 2024 m. birželio 1 d.
„Ekologinis ūkininkavimas“	
Paramos gavėjai, kurie prašo paramos už vaistažoles, aromatinius ir pries-koninius augalus, NMA kasmet paramos teikimo laikotarpiu iki vasario 28 d. turi pateikti už praėjusius ataskaitinius metus (nuo sausio 1 d. iki gruodžio 31 d.) užpildytą ir nustatyta tvarka patvirtintą Pažymą apie žemės ūkio vei-klos subjekto pajamas per praėjusius kalendorinius metus (pažymos formą galima rasti Žemės ūkio veiklos subjektų pajamų dalies, gaunamos iš žemės ūkio veiklos, įvertinimo metodikoje, patvirtintoje žemės ūkio ministro 2003 m. vasario 26 d. įsakymu Nr. 3D-66)	Iki 2024 m. vasario 28 d. už 2023 m. ataskaitinius metus
Siekiantys gauti kompensacinę išmoką už javus ir (arba) daugiametes žoles sėklai, turi pateikti VAT pagal dauginamajai medžiagai keliamus teisės aktų reikalavimus išduotą sėklos sertifikatą, kuriame nurodyta, kad sėkla teisės aktų nustatyta tvarka galutinai sertifikuota	Iki 2024 m. birželio 1 d.
Auginantys javus ir (arba) daugiametes žoles sėklai pagal sėklų auginimo ir supi-rkimo sutartis su dauginamosios medžiagos tiekėjais ir ne patys tiekiantys rinkai sertifikuotą dauginamąją medžiagą, NMA turi pateikti sudarytą augalinės daugina-mosios medžiagos auginimo ir supirkimo sutartį ir VAT pagal augalų dauginamajai medžiagai keliamus teisės aktų reikalavimus išduotą sėklos sertifikatą, kuriame nurodyta, kad sėkla teisės aktų nustatyta tvarka yra galutinai sertifikuota	Iki 2024 m. birželio 1 d.

Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių

Reikalavimai / įsipareigojimai

Tinkamumo sąlygos ir reikalavimai / įsipa-reigojimai	Data
Bendras tinkamas paramai plotas ne mažes-nis kaip 1 ha , kurį sudaro ne mažesni kaip 0,1 ha ploto laukai.	Visu įsipareigoji-mų laikotarpiu.
Pareiškėjo valda turi būti įregistruota Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugpjūčio 27 d. nutarimu Nr. 1351 „Dėl Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo verslo registro įsteigimo ir jo nuostatų patvirtinimo“ numatyta tvarka ir jos duomenys atnaujinti Paramos už žemės ūkio naudmenų ir kitus plotus bei gyvulius paraiškos ir tiesioginių išmokų administravimo bei kontro-lės taisyklėse nurodytais terminais.	Kiekvienais kalen-doriniais paramos paraiškos pateiki-mo metais.
Pareiškėjas įsipareigoja ir privalo ūkininkauti ar užsiimti žemės ūkio veikla deklaruotame plote, už kurį teikiama parama, ne trumpiau kaip iki kitų metų paraiškų teikimo pagal priemonę pradžios.	Nuo 2023 m. paramos paraiš-kos pateikimo dienos iki 2024 m. paraiškų teikimo pagal priemonę pradžios.
Žemės ūkio valdos išregistravimo atveju anksčiau negu iki kitų metų paraiškų teikimo pagal priemonę pradžios laikoma, kad pareiš-kėjas įsipareigojimo nevykdo, todėl nebeten-ka teisės į jam priklausiusią paramą , o tais atvejais, kai parama ar jos dalis iki šios datos pareiškėjui jau išmokėta, jis privalo paramą grąžinti .	Nuo 2023 m. paramos paraiš-kos pateikimo dienos iki 2024 m. paraiškų teikimo pagal priemonę pradžios.
Pareiškėjas, kuris nori gauti paramą pagal priemonę už deklaruotas pievas ir (ar) gany-klas, privalo turėti TI taisyklių 3 priedo 1-9, 20, 21, 24 eilutėse pateikiamų bent 0,25 SG/ha pievų ir (ar) ganyklų. Reikalavimas turėti bent 0,25 SG/ha pievų ir (ar) ganyklų netaikomas pareiškėjams, kurie nori gauti paramą pagal priemonę už daugiametes žoles, auginamas sėklai , ir atitinka TI taisyklė-se nurodytus reikalavimus.	SGV skaičiuojama 12 mėnesių (nuo 2022 m. balandžio 1 d. d. iki 2023 m. kovo 31 d.).

Su „Natura 2000“ ir vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos

Veiklos sritis

„Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje“

Įkainiai:

54 Eur už vieną ha ariamosios žemės;

70 Eur už vieną ha natūralių ir pusiau natūralių pievų.

Veiklos sritis „Parama „Natura 2000“ miškuose“

Primename, kad tais atvejais, kai valda (jos dalis) nepa-tenka į sutartiniais kodais PK, UK, NM ar DM pažymėtus plotus arba kai PPIS pateiktos iš anksto nuro-dytos informacijos apie pareiškėjo valdoje (jos dalyje) nustatytus miškų ūkinės veiklos apribojimus ne-pakanka paraiškai pateikti, arba valdoje įvyko tam tikrų pokyčių, susijusių su konkrečios „Natura 2000“ miško vietovės privalomaisiais apribojimais, pareiškėjas, kuris teikia paraišką, privalo turėti valstybinio gamtinio rezervato, valstybinio parko ar biosferos rezervato direkcijos (saugomos teritorijos direkcijos) pagal valdos buvimo vietą ne anksčiau kaip 2023 m. išduotą pažymą apie nustatytus privalomus veiklos apribojimus.

Prieš deklaravimą pažymos turi būti tinkamos ir galiojančios.

Reikalavimai / įsipareigojimai

Tinkamumo sąlygos ir reikalavimai / įsipareigojimai	Data
Pareiškėjo valda turi būti įregistruota Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugpjūčio 27 d. nutarimu Nr. 1351 „Dėl Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo verslo registro įsteigimo ir jo nuostatų patvirtinimo“ numatyta tvarka ir jos duomenys atnaujinti Paramos už žemės ūkio naudmenų ir kitus plotus bei gyvulius paraiškos ir tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklėse nurodytais terminais.	Kiekvienais kalendoriniais paramos paraiškos pateikimo metais.
Pareiškėjas privalo deklaruoti visą valdomą žemės ūkio paskirties ir (ar) miško žemę.	Jeigu šienavimo ar gany-mo terminai konkrečioje teritorijoje nėra regla-mentuojami (specialiosiose žemės ir miško naudojimo sąlygose, sau-gomos teritorijos nuostatuose, ap-saugos reglamentuose, saugomos teritorijos planavimo dokumentuose, apsaugos sutartyse su privačios žė-mės savininkais ar valstybinės žė-mės valdytojais), šienauti pradedama nuo birželio 15 d. iki spalio 30 d. (jei ganomi gyvuliai – ganiavos terminas nenustatomas).
Pagal veiklos sritį „ Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje “ tinkamas plotas ne mažesnis kaip 0,5 ha, mažiausias lauko plotas 0,1 ha.	
Pagal veiklos sritį „ Parama „Natura 2000“ miškuose “ tinkamas plotas ne mažesnis kaip 0,5 ha, lauko plotas neribojamas.	
Pagal veiklos sritį „ Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje“ draudžiama: - suarti pievas ar ganyklas (taip pat ir lėkščiuoti) arba persėti jas kultūrinėmis žolėmis; - naudoti trąšas ir pesticidus ar kalkinti žemės ūkio naudmenas; - sausinti arba kitaip keisti teritorijos hidrologinį režimą. Taip pat: - apribotas ganomųjų gyvulių skaičius 1 SG 1 hektarui; - nustatyti gany-mo ir šienavimo terminai.	

KPP 2014–2020 m. priemonės „Investicijos į miško plotų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritis „Miško veisimas“

Paramos pagal šios priemonės veiklos sritį gali kreiptis juridiniai ir ne jaunesni kaip 18 metų amžiaus fiziniai asmenys, kuriems žemė, planuojama apželdinti mišku, priklauso nuosavybės teise, ir savivaldybės, kurios tokią žemę valdo patikėjimo teise.

Išmokų dydžiai, priklausomai nuo medžių rūšinės sudėties, yra nuo 1 246 iki 3 651 Eur už 1 ha įveisimui ir nuo 163 iki 433 Eur už 1 ha želdinių / želinių apsaugai ir ugdymui, mokami kasmet 12 metų. Miškas sodinamas sertifikuotais iš urėdijų pirktais sodinukais.

Paraiškos NMA teikiamos užpildant [Žemės ūkio ministerijos informacinėje sistemoje](#) (ŽŪMIS) elektroninę dokumento formą, naudojantis ŽŪMIS portalo interneto prieiga adresu <https://zumis.lt> Administravimo taisyklėse nustatyta tvarka. Kitais būdais (pvz., paštu, per kurjerį arba faksu ir t. t.) pateiktos paraiškos nepriimamos. Šiais metais yra numatyta naujovė, jog naudojantis ŽŪMIS portalu pateikta nuskenuota paramos paraiška nebus priimama, turi būti pildoma tik elektroninė paraiškos forma [ŽŪMIS](#) portale.

Tinkamumo sąlygos ir reikalavimai / įsipareigojimai	Terminas
Paraiškų rinkimas per ŽŪMIS .	Iki gegužės 31 d.
NMA patvirtinus paraišką, mišką įveisti per tris artimiausius sezonus (rudens sezoną iki einamųjų metų lapkričio 1 d., pavasario sezoną iki einamųjų metų liepos 1 d.).	Rudens sezonu iki einamųjų metų lapkričio 1 d., pavasario sezonu iki einamųjų metų liepos 1 d.

Tinkamumo sąlygos ir reikalavimai / įsipareigojimai	Terminas
Per 10 darbo dienų nuo miško įveisimo reikia pateikti NMA per ŽŪMIS: - dauginamosios medžiagos kilmės sertifikatus (nusi-pirkus iš urėdijų sodinukus gaunami sertifikatai); - želdinamų medžių įsigijimo dokumentus, sąskaitas faktūras.	Per 10 darbo dienų nuo miško įveisimo, tačiau ne vėliau nei iki einamųjų metų lapkričio 1 d.
NMA atlikdama patikrą vietoje pamatuoja įveisto miško plotą, pagal jį skiriama miško įveisimo išmoka.	Įveisus mišką.
Po miško įveisimo kasmet deklaruoti veisiamo miško plotą (ne želdomą, o veisiamą plotą). Miško priežiūros išmoka gaunama tik deklaravus tiesioginių išmokų pa-raiškoje (MVP kodu).	Kasmet (12 metų). 2023 m. nuo balandžio 17 d. iki birželio 20 d.
Pareiškėjas įsipareigoja nuo paramos paraiškos tinka-mumo įvertinimo iki įsipareigojimų laikotarpio pabaigos be rašytinio NMA sutikimo neparduoti ir kitaip neperleis-ti kitam asmeniui žemės sklypo ploto.	

Pagrindiniai ir specialieji reikalavimai bei ūkio darbai (tiesioginės išmokos)

Lentelėje nurodyti svarbiausi tiesioginių išmokų, susietosios paramos ir paramos sąlygų reikalavimai, darbai bei jų atlikimo terminai. Visus aktualiausius įsiparei-gojimus ir jų datas galite rasti svarbiausių datų kalendoriuje NMA svetainės skiltyje „Naudinga informacija“ pasirinkę „Kalendorius“.

Programa / schema	Reikalavimai	Data
Tiesioginės išmokos už žemės ūkio naudmenų ir kitus plotus	Žemės ūkio augalų plotuose ariamojoje žemėje auginti žemės ūkio augalus (žemės ūkio augalų auginimas nustatomas sėja ir (arba) augalų vegetacija, ir (arba) derliaus nuėmimu). Pareiškėjas privalo užtikrinti, kad patikros vietoje metu NMA darbuotojas rastų paraiškoje deklaruotą žemės ūkio augalą. Pareiškėjui iki nu-matytos datos neišlaikius augalo, lauke turi būti randama jo liekanų, pagal kurias būtų galima nustatyti, kad lauke buvo augintas paraiškoje deklaruotas žemės ūkio augalas, arba mobiliąja programėle „NMA agro“ pateikiamos nuotraukos iš skirtingų lauko vietų, kuriose aiškiai maty-tųsi auginamas augalas ir bendras lauko vaizdas.	Iki rugpjūčio 1d.
	Išlaikyti pūdymą Deklaruojant pūdymo plotus užtikrinti: - kad juodajame pūdyme nebūtų vykdoma jokia žemės ūkio gamyba (sėja, auginimas, derliaus nuėmimas) einamųjų metų produkcijai gauti; - kad juodasis pūdymas bent kartą po birželio 1 d. būtų įdirbtas taip, kad jame nebūtų subrendusių ir žydėjimo stadiją pasiekusių piktžolių; - kad žaliajame pūdyme nebūtų vykdoma žemės ūkio gamyba (ganomi gyvuliai, šienaujama žolė, išskyrus žaliosios masės įterpimą į dirvą ir sutvarky-mą) einamųjų metų produkcijai gauti; - kad žaliajame pūdyme būtų auginamas bent dviejų žemės ūkio augalų mišinys iš šių: vasarinių rapsų, rapsukų, garstyčių (baltųjų ir rudųjų, juodųjų), ridikų (aliejinųjų ir baltųjų, juodųjų), avižų, svidrių, facelijų, grikių, saulėgrąžų ir visų klasifikatoriaus II bei III grupės augalų), kuris ne vėliau kaip iki einamų-jų metų rugsėjo 1 d. būtų įterpiamas į dirvą ar kitaip sutvarkomas (voluojami, smulkinami, skutami) (prieš sutvarkant žaliąjį pūdymą, nuimti augalų derlių draudžiama).	Iki rugpjūčio 1 d.
	Ganyklas arba pievas (klasifikatoriaus kodai GPŽ, DGA, DGI ir DGP), žolinius azotą kaupiančius augalus ariamojoje žemėje (visi klasifikatoriaus III grupės kodai) nušienauti bent 1 kartą per metus arba nuganyti (būtinai gyvulių buvimo lauke požymiai). Nupjautą žolę (šienas, žalioji masė ar kt.) pievose ir žolinius azotą kaupiančius augalus ariamosios žemės (visi klasifikatoriaus III grupės kodai) laukuose sutvarkyti (išvežti iš lauko arba supresuoti, arba šieną sudėti į kūgius). Žolę susmulkinti ir tolygiai paskleisti gali pareiškėjai, turintys daugiau nei 0,3 SG pievos hektarui, o pareiškėjai, kurių SG pievos hektarui sudaro mažiau nei 0,3, atsižvelgdami į tai, kuri sąlyga palankesnė, gali smulkinti žolę ir tolygiai ją paskleisti tokiaame plote, kurį padengia SG (1 SGV pa-dengia 3,33 ha), arba ne didesniame pievų plote nei 30 proc. viso deklaruoto ploto, o visi likę pievų plotai ne vėliau kaip iki einamųjų metų rugsėjo 1 d. turi būti sutvarkyti, t. y. nupjauta žolė (šienas, žalioji masė ar kt.) turi būti iš lauko išvežta arba supresuota, arba šienas sudėtas į kūgius. Pa-reiškėjai, Ūkinių gyvūnų registre iki einamųjų metų liepos 1 d. įregistravę ne mažiau kaip 5 bičių šeimas, plote, kurį padengia bičių šeimos (1 bičių šeima padengia 0,59 ha), gali žolę susmulkinti ir paskleisti.	Iki rugsėjo 1 d.
	Sodų, riešutynų ir uogynų tarpueilius (išskyrus tuos tarpueilius, kuriuose yra pieva) periodiškai įdirbti taip, kad juose būtų sunaikintos piktžō-lės. Sodų, riešutynų ir uogynų tarpueilius, kuriuose yra pieva, nušienauti ne mažiau nei 1 kartą. Pašalinti negyvus vaismedžius ir (arba) vaiskrūmius arba jų liekanas. Nupjautą žolę (šieną, žaliąją masę ar kt.) sodų ir uogynų tarpueiliuose, kuriuose yra pieva, sutvarkyti (išvežti iš lauko, supresuoti arba šieną sudėti į kūgius; susmulkinti ir tolygiai paskleisti).	Iki rugsėjo 1 d.
	Deklaruojantys trumpos rotacijos plantacinius želdinius: - gluosnių, tuopų ar baltalksnių (klasifikatoriaus kodai: GLU, TUO, BAL) plotuose tarp medžių eilių turi išlaikyti ne didesnį kaip 1,5 metro atstumą (matuo-jamas tarp kamienų), o tarp medžių (nuo kamieno iki kamieno) – ne didesnį kaip 0,5 metro atstumą; - kirsti gluosnius ne rečiau kaip kas 3 metus, tuopas – ne rečiau kaip kas 6 metus, baltalksnius – ne rečiau kaip kas 8 metus. Išskirtus, ne vėliau kaip per 5 kalendorines dienas mobiliąja programėle „NMA agro“ pateikti nuotraukas iš skirtingų lauko vietų, kuriose aiškiai matytųsi bendras iškirsto lauko vaizdas.	Kirtimo terminų privaloma laikytis nuo 2023 m.
	Pareiškėjas, atsižvelgęs į NMA informaciniame portale skelbiamus ALNSIS rezultatus, turi teisę keisti žemės ūkio augalo kodą (išskyrus tuos atvejus, kai pareiškėjas buvo informuotas apie NMA planuojamą patikrą vietoje ar paraiškoje aptiktas klaidas arba apie NMA prašymą pateikti deklaruojamų plotų valdymo teisę patvirtinančius dokumentus ar patikros vietoje metu nustatytus pažeidimus).	Iki rugpjūčio 15 d.
	Pareiškėjas, atsižvelgdamas į NMA informaciniame portale skelbiamus ALNSIS rezultatus, turi teisę atsakyti paramos už deklaruotą lauką, išskyrus tuos atvejus, kai buvo informuotas apie NMA planuojamą patikrą vietoje ar paraiškoje aptiktas klaidas arba apie NMA prašymą pa-teikti deklaruojamų plotų valdymo teisę patvirtinančius dokumentus ar patikros vietoje metu nustatytus pažeidimus.	Iki rugsėjo 15 d.
	Kai pievų augalai (motiejukai, eraičinai, svidrės ir kt.) einamaisiais metais yra auginami sėklai, kaip viena žemės ūkio augalų rūšis, arba žoliniai azotą kaupiantys augalai ariamojoje žemėje (visi klasifikatoriaus III grupės kodai) yra auginami sėklai, paraiškoje tokie laukai turi būti deklaruojami kodu GPŽ arba klasifikatoriaus III grupės kodais, pasirenkant vieną iš požymių SĖ, ESĖ, ES, tokiu atveju aukščiau minimi reikalavimai netaikomi, bet laukuose turi būti nuimtas derlius. Jeigu lauke, kuriam pasirinktas vienas iš požymių SĖ, ESĖ, ES, nėra vyraujančios augalų rūšies (t. y. vizualiai įvertinus skirtingų augalų (jeigu tokių yra) paplitimą galima nustatyti, kad auginami daugiau nei vienos žolinių augalų rūšies augalai), laikoma, kad pievos augalai neaugi-nami sėklai ir išimtis netaikoma.	Iki spalio 15 d.
	Augalų apsaugos produktų profesionalieji naudotojai, apdorojantys per 200 ha žemės ūkio naudmenų ar kitų plotų, šių produktų naudojimo apskaitos žurnalą Paraiškų priėmimo informacinėje sistemoje privalo pildyti.	Nuo rugpjūčio 1 d.
	Ūkininkai, dalyvaujantys ekologinėse sistemose ir kaimo plėtros intervencinėse priemonėse, kuriose draudžiama naudoti tiek organines, tiek mineralines trąšas, panaudoję tręšiamuosius produktus kituose savo valdos laukuose, elektroninį žurnalą turi užpildyti	per 20 darbo dienų nuo tręšimo

Susietoji para- ma už vaisių, uogų, riešutų ir daržovių augini- mą atvirajame grunte	Išlaikyti daugiamečius sodinius. Jeigu daugiamečiai sodiniai neišlaikomi, privaloma mobiliąja programėle „NMA agro“ pateikti nuotraukas iš skirtingų lauko vietų, kuriose aiškiai matytųsi auginti daugiamečiai sodiniai ir bendras lauko vaizdas.	Nuo 2023 m. paraiškos pateikimo iki 2024 m. paraiškų priėmimo.
	Deklaruojantiems bendrą 3 ha ir didesnį vaisių, uogų ir daržovių atvirajame grunte bei 1 ha didesnį riešutų plotą mobiliąja programėle „NMA agro“ pateikti nuotraukas iš kiekvieno lauko, kur turi matytis užaugintas derlius (šakniavaisių atveju – jų šaknys) ir bendras lauko vaizdas.	Iki spalio 1 d., tačiau likus ne mažiau kaip 10 darbo dienų iki pirmo derliaus nuėmimo (pavėluotai priimamos iki spalio 15d., išmokos suma mažinama 1 proc.).
	Įdirboje ariamojoje žemėje iki derliaus nuėmimo užtikrinti, kad vyrautų auginamos daržovės.	Iki spalio 1 d., tačiau likus ne mažiau kaip 10 darbo dienų iki pirmo derliaus nuėmimo.
Susietoji parama už daržovių augi- nimą uždarajame grunte	Gamybinę veiklą vykdyti ne trumpiau kaip 8 mėnesius. Realizuoti užaugintą produkciją.	Per kalendorinius metus. Gamybinės veiklos laikotarpis.
	Šiltnamius įregistruoti kaip statinius Nekilnojamojo turto registre	Iki lapkričio 15 d.
Susietoji parama už pienines karves	Užregistruoti valdos partnerius	Iki balandžio 30 d.
	Ūkinių gyvūnų registre nustatyta tvarka įregistruoti duomenis apie pieninės karvės prieauglio atvedimą arba gaišimą (negyvo prieauglio atve- dimą arba išsimetimą) 18 mėnesių laikotarpiu. Siekiant gauti priedą už produktyvumo tyrimus, tiriami pienerinių gyvūnų banda turi dalyvauti produktyvumo tyrimuose nepertraukiamai.	Iki balandžio 30 d. Nuo praėjusių metų gegužės 1 d. iki einamųjų metų balandžio 30 d.
	Ūkinių gyvūnų registre įregistruotas valdos valdytojo ir (ar) partnerių vardu einamųjų metų pienines karves nepertraukiamai išlaikyti valdoje.	Gegužės 1 d. – birželio 30 d. (imtinai)
Susietoji parama už mėšinius galvi- jus, avis, ožkas	Mėšinius galvijus, avis, ožkas užregistruoti Ūkinių gyvūnų registre	Iki lapkričio 30 d.
	Valdoje nepertraukiamai išlaikyti savo ir (ar) valdos partnerio (-ių), ir (ar) šeimos narių vardu nustatyta tvarka Ūkinių gyvūnų registre įregistruo- tas ir suženklintas ne jaunesnes kaip 60 kalendorinių dienų amžiaus avis ir ožkas bei (ar) ne jaunesnius nei 12 mėn. mėšinius galvijus. Siekiantys gauti priedą už produktyvumo tyrimus, duomenis turi įregistruoti Ūkinių gyvūnų veislininkystės sistemoje.	Nuo sausio 15 d. iki gruodžio 31 d. nepertraukia- mai 30 kalendorinių dienų. Iki gruodžio 31 d.
Paramos sąlygų reikalavimai	Juodąjį pūdymą apsėti arba apsodinti žemės ūkio augalais	Iki spalio 1 d.
	Ariamosios žemės plote (įskaitant ir sodų ir uogynų plotus) turi būti auginami žemės ūkio augalai arba paliekamos neapartos ražienos, arba kitos augalų liekanos. Žemės dirbimas deklaruotuose plotuose su augaline danga ar augalų liekanomis nuėmus derlių ir neplanuojant minimumo laikotarpio apsėti yra draudžiamas.	Nuo gruodžio 1 d. iki kovo 15 d.

Teiktini dokumentai

Nurodome dažniausiai teiktinus dokumentus ir kitus atliktinus veiksmus seniūnijose ir NMA, taip pat atkreipiame dėmesį į šių metų naujoves – tai informavimas apie įvykdytą reikalavimą per „[NMA agro](#)“ programėlę po to, kai [ALNSIS](#) nustato, kad reikalavimas neįvykdytas, ir kt.

Dažniausiai teiktini dokumentai ir atliktini veiksmai		
Dokumentų ir duomenų teikimas seniūnijoje	Data	Kas tikrina
Paraiškos teikimas ar paraiškos duomenų keitimas	Nuo balandžio 17 d. iki birželio 20 d.	Seniūnija
Pavėluotas paraiškos teikimas (už kiekvieną darbo dieną galutinė paramos suma mažinama 1 proc.) ar pavėluotas paraiškoje deklaruotų duomenų keitimas (už kiekvieną darbo dieną paramos suma už lauką mažinama 1 proc.)	Nuo birželio 21 d. iki birželio 30 d.	Seniūnija
Visų deklaruojamų plotų valdymo teisės patvirtinimo dokumentų pateikimas (kai praėjusiais metais neteikė paraiškos, kai deklaruoja per praėjusius 2 metus nedeklaruotus didesnius nei 1 ha plotus, nepavyksta išspręsti dvigubo deklaravimo)	Paraiškos teikimo laikotarpiu, deklaruojant seniūnijoje	Seniūnija
Informacijos pateikimas apie išsėtą sertifikuotų sėklų kiekį pagal atskirą augalą ir lauką, apie sėklos įsigijimą ir sertifikuotos sėklos įsigijimo faktui pagrįsti reikalingus dokumentus (jeigu prašoma paramos pagal ekologinę sistemą „Sertifikuotos sėklos naudojimas“)		Seniūnija
Informacijos pateikimas apie medžių ar krūmų sodinukų įsigijimo dokumentus (jeigu prašoma paramos pagal kompleksinės ekologinės sistemos veiklą „Kraštovaizdžio elementų priežiūra“)		Seniūnija
Pasirengimo ūkininkauti pagrindžiančių dokumentų pateikimas (pasirinkus paramą gauti pagal naujus jaunojo ūkininko reikalavimus)		Seniūnija
Cukrinių runkelių pirkimo–pardavimo sutarties pateikimas (siekiant gauti susietąją paramą už cukrinius runkelius)		Seniūnija
KŽS ribų aprašymas aprašymų modulyje, deklaravimo metu užmirkusių netinkamų paramai plotų, kurie per žemės dirbimo sezoną yra sausi ir tinkami žemės ūkio veiklai vykdyti	Iki paraiškų teikimo laikotarpio pabaigos	ŽŪDC
Valdos duomenų atnaujinimas Valdų registre	Iki rugpjūčio 1 d.	Seniūnija
Išankstinis KŽS ribų pasikeitimo (netinkamų plotų pavertimo į tinkamus) aprašymas ir (arba) žemės ūkio naudmenų sluoksnio pakeitimai (išartų daugiamečių ganyklų, panaikintų arba naujai pasodintų daugiamečių sodinių plotų pasikeitimai)	Visus metus	ŽŪDC
Paramos atsisakymas už visą paraišką ar jos dalį (sankcijos netaikomos, jei iki paramos atsisakymo pareiškėjas nebuvo informuotas apie NMA planuojamą patikrą vietoje, paraiškoje aptiktas klaidas arba apie prašymą pateikti deklaruojamų plotų valdymo teisę patvirtinančius dokumentus)	Nuo paraiškos pateikimo iki paramos gavimo dienos	NMA
Informacijos pateikimas perimant valdą kartu su įsipareigojimais	Nuo paraiškos pateikimo iki paramos gavimo dienos / per 20 darbo dienų nuo NMA rašto gavimo	NMA
Paraiškos 1 lape pateiktų duomenų (adreso, telefono, banko sąskaitos) tikslinimas	Per 15 darbo dienų nuo sužinojimo	NMA
Informacijos pateikimas apie laiku neįvykdytus įsipareigojimus dėl aplinkybių, nepriklausančių nuo pareiškėjo valios (force majeure)	Per 10 darbo dienų	NMA
ALNSIS nustačius, kad žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijus nėra įvykdytas iki reikalavimo įvykdymo termino pabaigos, pareiškėjas gali pateikti įrodymą apie įvykdytą reikalavimą mobiliąja programėle „NMA agro“. Neturint galimybės pateikti įrodymo per mobiliąją programėlę „NMA agro“, apie įvykdytą reikalavimą NMA informuojama raštu ar el. paštu alnsis@nma.lt	Iki rugpjūčio 1 d.	NMA
Pareiškėjas, kuris yra juridinis asmuo ir teikia paraišką jaunojo ūkininko išmokai gauti, turi būti įregistravęs fizinius asmenis, dalyvaujančius juridinio asmens veikloje, Juridinių asmenų registre bei Juridinių asmenų dalyvių informacinėje sistemoje	Iki rugpjūčio 1 d.	NMA
Pasirengimo ūkininkauti pagrindžiančių dokumentų pateikimas (pasirinkęs paramą gauti pagal naujus jaunojo ūkininko reikalavimus)	Iki rugpjūčio 1 d., pavėluotai dokumentai priimami iki einamųjų metų rugpjūčio 15 d., už kiekvieną pavėluotą darbo dieną paramos suma mažinama 1 proc.	NMA
Cukrinių runkelių pirkimo–pardavimo sutarties pateikimas (siekiant gauti susietąją paramą už cukrinius runkelius)		NMA
Medžių ar krūmų įsigijimo faktui pagrįsti reikalingų dokumentų pateikimas (jeigu prašoma paramos pagal kompleksinės ekologinės sistemos veiklą „Kraštovaizdžio elementų priežiūra“)		NMA
Sertifikuotos sėklos įsigijimo faktui pagrįsti reikalingų dokumentų pateikimas (jeigu prašoma paramos pagal ekologinę sistemą „Sertifikuotos sėklos naudojimas“)		NMA
Pareiškėjas, kuris praėjusiais metais nedeklaravo ir šiemet teikia paraišką savarankiškai bei deklaruoja per praėjusius dvejus metus visiškai nedeklaruotus didesnius nei 2 ha naudmenų ir kitus plotus, turi pateikti šių deklaruojamų plotų valdymo teisės patvirtinimo dokumentus.	Iki rugsėjo 1 d., pavėluotai dokumentai priimami iki einamųjų metų rugsėjo 15 d., už kiekvieną pavėluotą darbo dieną paramos suma mažinama 1 proc.	NMA

Dokumentų teikimas NMA, deklaruojant savarankiškai arba paprašius NMA	Data	Kas tikrina
Pareiškėjas, kuris teikia paraišką paramai už selekcijai ir moksliniams tyrimams skirtus laukus (mažesnius nei 0,1 ha) gauti, turi pateikti selekcinės sėklos atestatą, išduotą mokslo įstaigų	Iki spalio 1 d.	NMA
Pasibaigus pavėluotai teikiamų paraiškų priėmimui, tais atvejais, kai vėlavimas nepriklauso nuo pareiškėjo valios (force majeure), paraiškos pateiktos PPIS gali būti priimanos NMA, pateikiant force majeure faktą įrodančius dokumentus		NMA
Pareiškėjas, kuris teikia paraišką ir yra įtariamasis, kad keitė deklaruotą plotą, kurio nedeklaravo praėjusiais metais, siekdamas didesnės paramos (gauti jaunojo ūkininko, persikirstomąją išmoką), pateikia praėjusiais metais nedeklaruotų plotų žemės valdymo teisės (nuosavybės, nuomos ar panaudos pagrindais) patvirtinimo dokumentus	Iki spalio 1 d., pavėluotai dokumentai priimami iki einamųjų metų spalio 15 d., už kiekvieną pavėluotą darbo dieną paramos suma mažinama 1 proc.	NMA
Pareiškėjas, kuris teikia paraišką ir siekia gauti paramą už auginamų daržovių plotą šiltnamiuose, turi pateikti paskutinius einamaisiais metais išrašytus produkcijos realizavimo dokumentus ar jų kopijas bei su buhalterine apskaita susijusius dokumentus ar jų kopijas	Iki gruodžio 1 d.	NMA
Pareiškėjas, kuris teikia paraišką ir siekia gauti paramą už auginamų daržovių plotą šiltnamiuose, turi pateikti sėjos ir daigų sodinimo aktą	Per 5 darbo dienas nuo sėjos ar daigų sodinimo pabaigos	NMA
Pareiškėjas, kuris teikia paraišką ir siekia gauti paramą už auginamų daržovių plotą šiltnamiuose, turi pateikti informaciją apie realizuotą produkciją	Iki kiekvieno gamybinės veiklos laikotarpio kalendorinio mėnesio 10 dienos	NMA
Pareiškėjas, kuris teikia paraišką ir įtariamasis (pagal iš anksto nustatytus kriterijus), kad, siekdamas didesnės paramos (gauti išmoką už mažiau palankias ūkininkauti vietas), galimai tyčia ar dirbtinai padalino valdą (sumažindamas jos plotą) į kelias valdas (padidindamas kitų esamų valdų plotus iki papildomomis išmokomis finansuojamos ribos arba sukurdamas naujas valdas). Pareiškėjas pateikia NMA ploto sumažėjimą / padidėjimą pagrindžiančius dokumentus (pardavimo, nuomos sutartys ir pan.)	Per 20 darbo dienų nuo NMA rašto gavimo	NMA
Du ir daugiau pareiškėjų, kurie teikia paraiškas ir deklaruoja tą patį plotą, didesnį nei 1 ha, turi pateikti persidengiančio ploto dokumentus		NMA
Pareiškėjas, kuris teikia paraišką ir dėl kurio gautas skundas, turi pateikti prašomų deklaruojamų plotų dokumentus		NMA
Pareiškėjas, kuris teikia paraišką ir kuris identifiкуotas kaip rizikingas, turi pateikti visų deklaruojamų plotų dokumentus		NMA
Pretenduojantys į kompensacinę išmoką už javus ir daugiametes žolės sėklai pareiškėjai, pasirašę augalų dauginamosios medžiagos auginimo ir supirkimo sutartis su dauginamosios medžiagos tiekėjais ir ne patys rinkai tiekiantys dauginamąją medžiagą, iki kitų metų birželio 1 d. turi pateikti sudarytą augalinės dauginamosios medžiagos auginimo ir supirkimo sutartį bei galutinai sertifikuotos sėklos sertifikatą (pagal KPP 2014–2020 m. priemones „Ekologinis ūkininkavimas“, „Išmokos už vietas, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“ (daugiametės žolės sėklai), 2023–2027 m. ekologinę sistemą „Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo“ bei intervencinę priemonę „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“)	Iki 2024 m. birželio 1 d.	NMA
Ekologiškai ūkininkaujantys ir deklaruojantys vaistažolės, aromatinius ir prieskoninius augalus pareiškėjai turi pateikti pažymą apie žemės ūkio veiklos subjekto pajamas per pxsraėjusius kalendorinius metus	Iki 2024 m. vasario 28 d.	NMA

Kokie veiksmai padeda sumažinti sankcijas

Siekdami sklandaus naujo finansinio 2023–2027 m. laikotarpio starto ir pasiruošti bei sėkmingai išspręsti laukiančius iššūkius, analizuome naujus teisės aktų projektus, teikėme pasiūlymus jų leidėjams, ruošėme ir tobulinome informacines sistemas ir kitus technologinius įrankius. NMA pasiūlius, pavyko atsisakyti ilgalaikių sankcijų. Anksčiau programiniame laikotarpyje, nustačius pažeidimus dėl neteisingo deklaravimo, t. y. radus skirtumą tarp deklaruoto ir faktiškai nustatyto ploto, be einamųjų metų sankcijos už šį pažeidimą, keletui metų būdavo taikomos ir ilgalaikės sankcijos. Nuo šiemet ilgalaikių sankcijų atsisakyta – sankcijos bus taikomos tik už einamaisiais metais padarytus pažeidimus. Vienas iš sprendimų, padėjusių sumažinti taikomų sankcijų skaičių, 2022 m. įsigyti „Sentinel“ Lietuvos palydoviniai vaizdai (teikiami 1 metro tikslumu), kurie padeda išvengti vienos didžiausių deklaravimo problemų, t. y. neteisingo laukų įbraižymo. Taip pat įsipareigojimų stebėjimas naudojantis [ALNSIS](#) ir pareiškėjų informavimas apie dar neįvykdytas veiklas leidžia ūkininkams atlikti reikiamus veiksmus iki įsipareigojimo termino pabaigos. Tikimasi, kad dėl pakeistų teisės aktų ir pakoreguotų sankcijų dydžių bei dėl NMA technologinių sprendimų sankcijos 2023 m. mažės.

Pareiškėjai bei paramos gavėjai nuolat informuojami apie įsipareigojimų įvykdymo terminus, planuojamus patikrų ciklus, kontrolės mechanizmus, pakeistas priemonių įgyvendinimo taisykles ir pan. NMA viešina nuotolinių patikrų žemėlapius, tad ūkininkai, identifikavę savo valdomus žemės plotus, gali laiku ištaisyti pažeidimus.

Jau ne pirmus metus NMA atlieka išankstinį paraiškų tikrinimą ir apie nustatytus neatitikimus informuoja atitinkamų savivaldybių žemės ūkio padalinius, kad pareiškėjai galėtų ištaisyti klaidas dar deklaravimo metu.

- Kasmet vykdoma aktyvi sankcijų ir skolų išvengimo kampanija:
- leidžiamas NMA laikraštis su rekomendacijomis, kaip išvengti sankcijų, pateikiami įvairūs dažniausių klaidų pavyzdžiai;
 - per nuotolinį pavasarinio deklaravimo aktualijų pristatymą pareiškėjams teikiama informacija apie dažniausiai pasitaikančias klaidas ir patarimai, kaip jų išvengti, o pristatymo medžiaga viešinama [www.nma.lt](#), NMA „[Youtube](#)“ platformoje bei išplatinama savivaldybėms ir seniūnijoms;
 - savivaldybėms ir seniūnijoms deklaravimo metu nuolat siunčiami sąrašai su nustatytomis klaidomis pateiktose paraiškose, kad iki deklaravimo pabaigos būtų spėta pakoreguoti paraiškos duomenis;
 - svetainėje [www.nma.lt](#) nuolat skelbiami straipsniai, siekiant padėti ūkininkams išvengti klaidų;

- artėjant reikalavimo įgyvendinimo terminui pareiškėjai, kurie dar neįgyvendino reikalavimų, yra apie tai informuojami, pvz., apie reikalavimą nušienauti pievas ir pan.

Pažeidimas	Sankcija 2023–2027 m. programiniu laikotarpiu (naujos)	
	Nemokėjimas už pažeidimo plotą	Papildoma sankcija
Deklaravimas neturint valdymo teisės	+	+ 0,5 x pažeidimas plotas
Žemės ūkio veiklos kriterijų nevykdymas (nešienavimas, mulčiavimas, pūdymo neįdirbimas, sodų ir uogynų tarpueilių sutvarkymas, negyvų vaismedžių ir (arba) vaiskrūmių arba jų liekanų pašalinimas)	+	–
Prašoma išmokų už akivaizdžiai apleistas, nedarbamas ir neprižiūrimas naudmenas, kurios turi būti deklaruojamos NEP kodu	+	+ 0,5 x pažeidimas plotas
Kai siekiama gauti susietąją paramą, tačiau nustatoma, kad plote auginami kiti nei deklaruoti augalai, kurie nepriskiriami susietosios paramos schemai, pagal kurią pareiškėjas pretenduoja gauti išmoką	+	+ 0,5 x pažeidimas plotas
Už paramai netinkamą plotą, nustatytą einamųjų metų patikros vietoje metu, arba atnaujinus KŽS_DR5LT, t. y. gavus naujausią ortofotografinę medžiagą	+	–

NMA nuolat siekia klientams kuo patogiau, lengviau ir greičiau suteikti informaciją, todėl ne tik tobuliname informacines sistemas, bet ir kuriame naujus įrankius – NMA klientai jau bendrauja su robotais konsultantais, o nuo šiol visą informaciją apie ALNSIS bus galima rasti vienoje vietoje – [ALNSIS svetainėje](#).

Stebėkite savo duomenis ir laukus NMA informaciniame portale

[NMA informaciniame portale](#) adresu portal.nma.lt ūkininkai gali rasti informaciją apie pateiktas paraiškas, jiems adresuotus pranešimus, taip pat gali matyti ALNSIS duomenis, informaciją apie NMA pateiktų paraiškų vertinimą, atliktas patikras bei išmokėtą paramos sumą. [NMA informaciniu portalu](#) naudojasi didžioji dauguma pareiškėjų ir paramos gavėjų, teikiančių paraiškas pagal investicines ir plotines priemones. Informaciniame portale pateikti vieši pareiškėjų ir paramos gavėjų sąrašai pagal įvairias NMA administruojamas priemones, kuriuos leidžia viešinti teisės aktai.

Konsultuokitės per „Teams“

Konsultacijos su NMA specialistais vyksta ir per „Teams“ platformą, kuri suteikia galimybę naudojantis kompiuteriu ar telefonu pasikonsultuoti dėl dokumentų derinimo ir jų pateikimo NMA, taip pat ieškoti su projekto įgyvendinimu susijusių sprendimų nevykstant į agentūrą. Tai patogiu tiek NMA klientams, tiek darbuotojams, nes iš anksto žinomas konsultacijos laikas, planuojami aptarti klausimai, o jei reikia, galima pasidalinti ekrano vaizdu ir lengviau išsiaiškinti rūpimus klausimus.

Kviečiame dėl konsultacijos šiuo būdu arba konsultacijos gyvai iš anksto užsiregistruoti NMA svetainėje, skiltyje [„Susisieki / Išankstinė registracija“](#), kurioje klientai gali pasirinkti patogų laiką ir iš anksto nurodyti klausimą, dėl kurio bus konsultuojamasi, – tai padės konsultaciją suteikti tinkamai ir operatyviai.

Užkirskite kelią neskaidriai veiklai per „PASITIKĖJIMO LINIJĄ“

„Pasitikėjimo linija“ NMA veikia nuo 2005 m. Ji padeda užtikrinti skaidrų Lietuvos žemės ūkiui, kaimo plėtrai ir žuvininkystei skirtos paramos administravimo procesą. Kviečiame aktyviai informuoti NMA apie galimus piktnaudžiavimo paramos lėšomis atvejus ir pranešti apie galimai neskaidrias NMA darbuotojų veikas bei taip prisidėti prie skaidraus Europos Sąjungos ir Lietuvos valstybės paramos įsisavinimo.

Informaciją pateikti galima [„Pasitikėjimo linijos“](#) telefonu (8 5) 260 7901 arba NMA svetainėje užpildžius specialią lentelę. Prašome pateikti kuo išsamesnę ir tikslesnę informaciją bei kuo aiškiau nusakyti galimo pažeidimo pobūdį (svarbūs anketiniai duomenys, adresai, vieta, valdos numeris ir pan.).

Sužinokite aktualią informaciją 24 valandas per parą, 7 dienas per savaitę

Robotai konsultantai Žemyna ir Vėjas Nemigos klientams teikia konsultacijas 24 valandas 7 dienas per savaitę. Jie konsultuoja apie mokėjimo prašymų teikimą NMA elektroniniu būdu, atkreipia dėmesį į dažniausiai daromas klaidas, paaiškina, kaip elektroniniu parašu patvirtinti ir pateikti reikiamus dokumentus, taip pat atsako į aktualius [dažniausiai užduodamus klausimus](#) (DUK).

NMA nuolatos stengiasi plėsti robotų konsultantų žinias, kad jie turėtų kuo daugiau informacijos ir galėtų ją pasidalinti su klientais. Siekiant dar labiau atitikti klientų lūkesčius, suplanuota tobulinti NMA svetainės DUK skiltį pagal aktualijas išplečiant kategorijų spektrą, kad rasti reikiamą informaciją būtų kuo paprasčiau.

Kviečiame susitikti su Žemyna ir Vėju NMA svetainėje, [DUK](#) skiltyje, jų balsą taip pat išgirsite paskambinę į NMA bendruoju numeriu.

KVIEČIAME SUSIPAŽINTI

Naujoje svetainėje visa informacija apie ALNSIS

Nuo šiol NMA klientai visą informaciją apie [ALNSIS](#) gali rasti vienoje vietoje – naujoje ALNSIS svetainėje adresu www.alnsis.lt. Čia lengvai, greitai ir patogiai rasite aktualiausią ir nuolatos atnaujinamą informaciją apie ALNSIS.

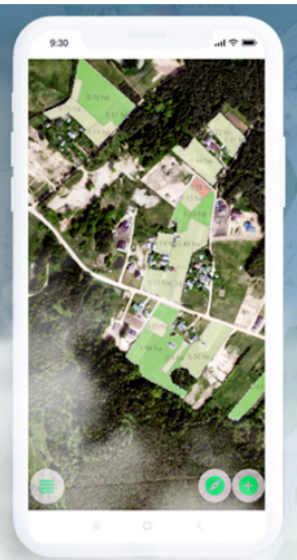
„NMA agro“ programėle stebėkite savo žemę iš kosmoso!

Atsisiųskite iš
App Store

Atsisiųskite iš
Google Play

Kviečiame
sekti
naujienas

[NMA internetinėje svetainėje](#)

[NMA „Facebook“ paskyroje](#)

[NMA „Youtube“ paskyroje](#)

NMA kontaktai

- Adresas: Blindžių g. 17, Vilnius;
- Trumpasis numeris 1841;
- Telefonas (8 5) 252 6999.

Klausimus galite pateikti ir užpildę formą „Užduokite klausimą el. būdu“ NMA svetainės skiltyje [„Susisieki“](#). Visą informaciją, kaip susisiekti su NMA, gauti reikiamas konsultacijas, taip pat rasite pasinaudoję QR kodu. Norėdami informaciją matyti rusų ar anglų kalbomis, svetainės puslapio viršuje naudodamiesi „Google“ automatiniu vertimo įrankiu pasirinkite norimą kalbą.

